

Sosiaalityön tutkimusten kirjankansien tuottamat kertomukset sosiaalityöstä

Tiina Kangas

Pro gradu -tutkielma

Sosiaalityö

Syksy 2024

Lapin yliopisto, yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Työn nimi: Sosiaalityön tutkimusten kirjankansien tuottamat kertomukset sosiaalityöstä

Tekijä: Tiina Kangas

Tutkinto-ohjelma / oppiaine: Sosiaalityö

Työn laji: Pro gradu -tutkielma

Sivumäärä: 54 sivua + 2 liitettä

Vuosi: 2024

Tiivistelmä

Tutkimuksessa tarkasteltiin sitä, miten kuvilla ja kuvituksella tuotetaan visuaalisuuden keinoin kertomuksia sosiaalityöstä. Mielenkiinnon kohteenani olivat sosiaalityön tutkimuksien kirjankannet. Tutkimuksessa käyttämäni empiirinen aineisto on ollut osa Lapin yliopiston sosiaalityön 40-vuotisjuhlan näyttelyä nimeltä Taidetta tieteessä – Visuaalisuus viestinä. Näyttelyyn valitut sosiaalityön tutkimukset ja niiden kannet ovat löydettävissä julkisesti eri kirjastoista. Tutkielmassa aineistoa lähestytään laadullisella tutkimusotteella ja analyysimenetelmänä tutkielmassa on käytetty sisällönanalyysia.

Teoreettisena taustoituksena toimii sosiaalityön määritelmät ja tehtäväalueet ja kuvan tutkimuksen teoriaa. Sitoudun tieteenfilosofisesti sosiaaliseen konstruktionismiin, erityisesti Peter L. Bergenin ja Thomas Luckmannin (1994) ajatukseen siitä, että todellisuus on sosiaalisesti muodostuvaa.

Tutkimuksen tuloksia olen tulkinnut neljän pääteeman kautta: sosiaalityön kohdeilmiöt, rakenteellinen sosiaalityö, sosiaalityön käytäntö ja koulutus sekä sosiaalityön asiakasryhmät. Tarkastelen aineistoni kirjankansia peilaten niitä näihin neljään teemaan. Aineiston perusteella tutkimusten kansista voi havainnoida sosiaalityön monimuotoista roolia yhteiskunnassa.

Avainsanat: sosiaalityö, sosiaalityön tutkimus, kirjankannet, sisällönanalyysi, kuvantutkimus

Suostun tutkielman luovuttamiseen kirjastossa käytettäväksi _x_

Sisällys

1 JOHDANTO	4
2 TEOREETTINEN TAUSTA	8
2.1 Taide tiedon lähteenä	8
2.3 Sosiaalityön moninainen kenttä	11
2.3 Sosiaalinen konstruktionismi	17
3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	20
3.1 Tutkimustehtävä	20
3.2 Aineiston esittely	20
3.3 Aineiston analyysi	22
3.4 Eettiset lähtökohdat	24
4 TULOKSET	25
4.1 Kannot kuvaamassa sosiaalityön ilmiöitä: Elämän kaoottisuus ja vuorovaikutuksen merkitys	25
4.2 Kannot rakenteellisen sosiaalityön maailmassa: Valtasuhteet ja teknologia rakenteellisen sosiaalityön ja asiakkaan paikan määrittäjinä	30
4.3 Kansien asiantuntijuuskuvaukset: Muuttuva asiantuntijuus muuttuvassa toimintaympäristössä	39
4.4 Kansien kuvaukset sosiaalityön asiakasryhmistä: Sosiaalityön asiakkaat osallisina	43
5 POHDINTA	50
LÄHTEET	55
LIITTEET	63

1 JOHDANTO

Tutkimukseni käsittelee sosiaalityön tutkimusten kirjankansia. Olen kiinnostunut selvittämään, miten tutkimusten kansissa ilmaistaan sosiaalityön kohdeilmiöitä. Mielenkiintoni aiheeseen juontaa aikaisemmasta graafisen suunnittelun koulutustaustastani Lapin yliopistossa. Vuonna 2014 sain kurssitehtäväkseni suunnitella sosiaalityön väitöskirjaan kannet. Kirjankansisuunnittelu on tyypillinen graafisen suunnittelun toimeksianto. Väitöskirjailija antoi minulle tutkimuksestaan lyhyen briiffin eli oleelliset lähtötiedot työn toteutusta varten. Tämän briiffin pohjalta lähdin suunnittelemaan ensimmäisiä luonnoksia, joita tulisin myöhemmin hänelle näyttämään ja joiden pohjalta suunnittelisin kansista lopullisen version.

Aloittaessani sosiaalityön opinnot vuonna 2018 en tiennyt palaavani sosiaalityön tutkimusten kirjankansiin osana Pro gradu -tutkielmaani. Vuoden 2023 tammikuussa (11.–26.1.2023) Lapin yliopiston Galleria Seinässä oli esillä näyttely nimeltä Taidetta tieteessä – Visuaalisuus viestinä. Näyttely oli osa Lapin yliopiston sosiaalityön 40-vuotisjuhlaa. Näyttelyssä oli mukana 20 julistetta sosiaalityön tutkimuksen kirjankansista, joista yksi oli vuoden 2014 kurssitehtäväni. Näyttely sai minut miettimään entistä koulutustaustaani ja minussa heräsi kiinnostus selvittää, miten voisin tutkimuksessani hyödyntää aiempaa ammatillista asiantuntijuuttani.

Elämme yhteiskunnassa, jossa visuaalisella kulttuurilla on suuri rooli ihmisten päivittäisessä elämässä. Joka päivä altistumme tuhansille kuville aina mainonnasta jaettuihin valokuviin sosiaalisessa mediassa (Leavy 2015, 226.) Kuvan roolia ja sillä olevaa valtaa yhteiskunnassa ei voi aliarvioida. Anita Seppä (2012, 11) kuvaakin nykykulttuuria ja yhteiskuntaa kuvallistuneeksi kulttuuriksi. Visuaaliset kuvat ovat luotuja perspektiivejä, ne avaavat moniulotteisia merkityksiä, joita eivät määrittele pelkästään taiteilija ja katsoja, vaan niitä katsotaan erilaisten kontekstien kautta (Leavy 2015, 224).

Graafinen suunnittelija on visuaalisen viestinnän ja kommunikaation asiantuntija. Graafinen suunnittelu on myös vahvasti ongelmanratkontatyötä. Graafisen suunnittelijan eli graafikon tehtävänä on saada tilaustyötä varten selville mahdollisimman paljon informaatiota, joka auttaa toteuttamaan työn ilmentämään tilaajan visiota. Tämä ongelmanratkonta tapahtuu yhteistyössä asiakkaan kanssa. Yleisimmät tavat kerätä informaatiota tapahtuu asiakkaan

kanssa keskustelusta ja kuuntelusta sekä ottamalla itse selvää aiheesta, esimerkiksi luke-malla (Bowers 2011, xvi). Työskentelyssä yhdistyvät siis graafikon oma ammattitieto ja -taito sekä asiakkaiden, tässä tapauksessa tutkijoiden, oma ammatillinen tietämys ja asian-tuntijuus.

Kirjankannen tehtävä on saada mahdollinen lukija kiinnostumaan juuri kyseisestä kirjasta kaikkien muiden kirjojen joukosta. Kun kirjakaupan asiakas kulkee pitkin eri hyllyjä, hänet on houkuteltava nostamaan kirja käteen, selailemaan sitä ja tekemään lopullinen ostopäätös. Kirjankansien suunnitteluun ei kuitenkaan ole olemassa valmista ohjekirjaa (Reponen 2004, 76), jolloin graafikon asiantuntijuus ja omat mieltymykset määrittelevät sen, minkä näköinen kansista tulee.

Jos suunnittelisin samat väitöskirjan kannet uudelleen, toteuttaisin työn täysin eri tavalla sen vuoksi, mitä olen opinnoissani oppinut ymmärtämään sosiaalityön tutkimusilmiöistä. Tätä näkökulmaa taustalla pitäen lähdin tutkimaan sitä, mitä sosiaalityön tutkimuksien kirjankan-net kertovat sosiaalityön kentästä. Teorialuvussa määrittelen mitä tarkoittaa, kun puhutaan taiteesta tiedon lähteenä. Esittelen sosiaalityön moninaista kenttää teemoittelun avulla. Tut-kielmassani olen tieteenfilosofisesti sitoutunut sosiaaliseen konstruktionismiin.

Pro gradu -tutkielmani on poikkitieteellinen tutkimus, jossa yhdistyvät sosiaalityön ja graa-fisen suunnittelun asiantuntijuus. Näkökulmissani näkyy sosiosemioottinen teoriatausta, eri-tyisesti multimodaalinen analyysi. Vaikka toteutan analyysini sisällönanalyysillä, hyödyn-nän siitä saamiin tuloksiin sosiosemioottista tulkintaa.

Edelleen voi kuitenkin kysyä mitä annettavaa visuaalisen viestinnän tutkimuksella on sosi-aalityölle? Ensiajattelemalta sosiaalityön ja taiteiden välillä ei näyttäisi olevan kytköstä mutta esimerkiksi Marjatta Bardy toteaa toimittamassaan teoksessa Kaivolla – taide tiedon lähteenä tuo esille, kuinka ”taiteessa koetellut tietämisen tavat jäävät vieraiksi lääkäreiden, sosiaalityöntekijöiden, opettajien, psykologien ja muiden ihmisten kanssa työtä tekevien am-matillisessa koulutuksessa. Asiantila on onneton siksi, että taiteessa ja taiteen keinoin voi-daan ulottua alueille, joihin muilla keinoin on vaikea tai mahdoton päästä” (Bardy 1995a, 3.) Cantell puolestaan painottaa, että ”-- taidesektori voi toimia myös sosiaalipoliittisesti tär-keänä tekijänä, kuten syrjäytyneisyyttä helpottavana ja erilaisuutta tulkitsevana vaikuttajana. Yhteys taiteen ja sosiaalipoliitiikan välillä on tunnustettu vasta viime vuosina, joskaan tämän

vuorovaikutuksen suhteita ja merkityksiä ei tunneta kovin hyvin” (Cantell 2002, 14.) Nämä ajatukset kuvastavat tutkimukseni lähtökohtia. Adrienne Chambon argumentoiikin, että sosiaalityössä tarvitaan vaihtoehtoisia kyseenalaistamis- ja esittämistapoja, jotka ovat yhtä lailla perusteltuja, mutta ei-rationaalisesta näkökulmasta. Hän on erityisesti keskittynyt tutkimaan taiteen käytäntöä osana sosiaalityön tietämystä (Chambon 2008, 591–592.)

Kansainvälistä sosiaalityön tutkimusta, jossa käsitellään sosiaalityön ja taiteen lähentymistä (engl. convergence) ovat kirjoittaneet muun muassa sosiaalityön tutkija Howard Golstein¹, Jane Gorman² sekä Adrienne Chambon, Allan Irving ja Laura Epstein³ (Chambon 2008, 592.) Teoksessaan *Social Work as Art* (1986) Hugh England pohtii sosiaalityötä taidelajina. Michele Jarldorn (2019) käsittelee photovoice-menetelmän mahdollisuuksia sosiaalityössä teoksessa *Photovoice handbook for social workers: method, practicalities and possibilities for social change*.

Suomessa taiteen ja sosiaalialan kytköksiä on tutkittu jonkin verran. Marjatta Bardyn toimittamassa *Taide tiedon lähteenä* (1998) pohditaan monialaisesti sitä, miten taiteen kautta tuotettua tietämystä voitaisiin hyödyntää hyvinvointi- ja sosiaalipolitiikassa. Lisäksi Bardy on ollut Merja Isotalon, Pekka Korhosen, ja Riikka Haapalaisen kanssa toimittamassa teosta *Taide keskellä elämää* (2007), jossa on mukana sosiaalityöntekijöiden kirjoittamia artikkeleita. Väitöskirjassa *Benefit-oriented Socially Engaged Art - Two Cases of Social Work Experiment* (2015) Jing Yang tutkii hyötyyn tähtäävää sosiaalisesti osallistavaa taidetta, joilla pyritään tuottamaan hyötyä yksilöille ja yhteisöille. Aineistossani on mukana Arja Honkakosken vuoden 2017 väitöskirja *Taiteen ja sosiaalisen rajalla - kohtauspaikkana draama*. Honkakoski tutkii, mitä mahdollisuuksia draama taiteen muotona voi antaa sosiaaliselle työlle ja sosiaalisen käsitteen ymmärtämiselle.

Samalla, kun sosiaalityön käytäntö kamppailee yhä monimutkaisempien sosiaalisten ongelmien parissa, sitä tärkeämpää sosiaalityöllä on löytää kytköksiä tieteenhaarojen pariin, jotka

¹ Goldstein, H. 1990: The Knowledge Base of Social Work Practice: Theory, Wisdom, Analogue or Art? *Families in Society* 71, 32-43.

Goldstein, H. 1998: Education for Ethical Dilemmas in Social Work Practice. *Families in Society* 79(3), 241-253.

² Gorman, J. 1993: Postmodernism and the Conduct of Inquiry in Social Work. *Affilia* 8(3), 247-264.

³ Chambon, A. Irving, A. and Epstein, L. (eds.) 1999: *Reading Foucault for Social Work*. Columbia University Press. New York.

voivat tuntua vierailta. Akateemisessa maailmassa on kansainvälisesti nähtävissä pyrkimyksiä yhdistää voimia sosiaalityön ja luovien taiteiden välillä (Wehbi 2020, 117.) Näen sosiaalityön ja taiteen näkökulmat yhdistävällä tutkimuksella olevan lisää mahdollisuuksia myös tulevaisuudessa. Toivon pro gradu -tutkielmani olevan yksi uusi avaus tällaisten kytkösten löytämiseen.

2 TEOREETTINEN TAUSTA

2.1 Taide tiedon lähteenä

*”Esiintyessään samassa keskustelussa **tiede ja taide** ajautuvat kuin taikasanasta keskustelun äärilaidoiksi. Taide saa seurakseen luovuuden, kokemuksen, intuition, tunteen ja subjektiivisuuden. Tiedettä ympäröivät sanat järki, rationaalinen, objektiivinen, metodi ja teoria.”*

Pirkko Anttila (2006, 2; korostus alkuperäisessä) kuvaa edellä osuvasti aikaisemmin niin perinteistä asetelmaa tieteen ja taiteen välillä. Tällöin tieteen ja taiteen väliin jää molemmille tuntematon alue, jonka tulkitsemiseen tarvittaisiin keskinäistä kommunikaatiota, jossa hyödynnettäisiin sekä tieteen että taiteen keinoja tehdä tulkintoja ja tutkimusta (Bardy 1995b, 13).

Kuvantutkimus ja kuvien tulkinta

Kuva käsitteenä pitää sisällään monia eri merkityksiä. Elämme yhteiskunnassa, joka on kuvien ympäröimä, emmekä välttämättä osaa edes kuvitella elämää ilman näitä kuvallisia ja visuaalisia ympäristöjä. Silti kun kuvalta kysytään tarkempaa selitystä, vastaus on haastava ja vaihtelee riippuen tutkimuksen näkökulmasta (Seppä 2012, 16.)

Ymmärrän kirjankansien kuvallisuuden käyttökuvina. Käyttökuvan tehtävä on välittää jokin tietty sisältö tai sanoma, jolle se on aina oleva alisteinen. Tässä mielessä se ei siis ole itsenäinen taiteellinen tuotos, (Hatva 2009, 14.) kuten taidekuva, vaan sillä on usein kaupallinen funktio. Kaupallisuuden näkökulmasta käyttökuvan täytyy onnistua herättämään suuren yleisön huomio. Graafikolle käyttökuvat ovat myös tutumpia ja mielenkiintoisempia kuin taidekuvat (Raappana-Luiro 2021, 134). Erilaisten kuvien tuottamisessa on ”omat koodistonsa, jotka säätelevät kuvien kompositioita, grafiikkaa, aiheen valintoja ja kielenkäyttöä” (Seppä 2012, 156).

Kuvia analysoitaessa pelkkä kuvan sisältö ei ole tärkeää, vaan kuvan tulkinnassa merkittäviä tekijöitä ovat tämän lisäksi väri, muoto, syvyys, sommittelu ja tunnelma. Nämä on otettava huomioon ja tarkasteltava yhdessä kuvan muun sisällön kanssa (Anttila 2006, 367.)

Visuaalisessa viestinnässä pyritään ensisijaisesti luomaan erilaisia merkityksiä. Kuvanlukutaitoa voi ajatella konkreettisemmin kuvien tulkinnalla (Seppänen 2001, 14–15). Visuaalinen viestintä on aina kulttuuriin koodattua (Kress & van Leeuwen 1996, 32). Tällöin kuvanlukutaito on kulttuurissa vakiintuneiden merkitysten avaamista, jolloin kyse on myös kommunikaatiosta (Kupiainen 2007, 37, 43). Semiotiikassa kuvan semioottinen tulkinta on juuri niiden tapojen tarkastelua, joilla kulttuurin merkitykset jäsentyvät (Kuusamo 1990, 43).

Kuvantutkimus on usein kiinnostunut representaation käsitteestä. Kuvan perimmäiseen ole-mukseen kuuluu jonkin esittäminen (Kaitaro 2010, 159), edustaminen tai näiden yhdistelmä (Rossi 2010, 261). Erilaisia representaatioita käsittelevien tutkimuksien tarkasteleminen nousee tärkeäksi erityisesti silloin, kun representaation kohteet ovat poissa olevia. Tällä Jukka Törrönen tarkoittaa tilanteita, missä representaatiot ovat ulkopuolisen näkemyksiä, eikä representaation kohteilla ole ääntä. Representaatioiden käyttö on tietynlaista vallankäyttöä. Sosiaalitieteellisten tekstien on pyrittävä representoimaan tutkittavia ilmiöitä niin, että ne kuvataan todenmukaisesti. Törrönen ehdottaakin tutkijoita miettimään, “miten tutkimuskohde representoidaan lukijalle, keiden näkökulmista ja millaisia ääniä käyttäen?” (Törrönen 2010, 276–278.) Samankaltaisen kysymyksen voi esittää myös visuaalisen viestinnän asiantuntijoille, sillä myös kuvien kautta on mahdollista tuottaa todenmukaisia tai valheellisia narratiiveja.

Visuaalinen kulttuuri kätkee sisäänsä yhteiskunnallisia ideoita ja periaatteita (Lupton 2017, 9). Näitä ideoita ja periaatteita voidaan tutkia visuaalisen kommunikaation näkökulmasta. Per Ledin ja David Machin teoksessaan *Doing Visual Analysis – From Theory to Practice* (2018, 2) argumentoivat, että visuaalisen viestinnän muotoja (esimerkiksi mainoskuvat) voidaan eritellä ja analysoida yksityiskohtaisesti. Visuaalisen kommunikaation analysoiminen vaatii ymmärrystä siitä, miten ihmiset antavat merkityksiä asioille vallitsevien käsitysten muovaamilla tavoilla ja melko vakiintuneiden muotojen avulla.

Visuaalista kulttuuria analysoidessa Lediniä ja Machinia erityisesti kiinnostaa tiedonvälityksen teoria nimeltä sosiosemiotikka (engl. social semiotics) (Ledin & Machin 2018, 2, 15.)

Sosiosemioottinen lähestymistapa visuaaliseen viestintään on menetelmä, joka mahdollistaa visuaalisen sommitelman (kuten kirjan sivujen ja kansien) pilkkomisen niiden peruselementteihin. Tätä kautta on mahdollista ymmärtää, miten nämä elementit toimivat yhdessä ja miten niiden välille voidaan luoda suhteita merkityksen luomiseksi (Machin 2007, viii). Tutkimukseni analyysissä hyödynnän sosiosemiotikan keinoja osana sisällönanalyysia.

Kuvissa värillä on tärkeä katsetta ohjaava merkitys. Kuvassa, jossa suurin osa on esimerkiksi mustavalkoista, värillinen osa kuvasta ponnahtaa esille (Hatva 1993, 57.) Väreillä on eri kulttuureissa erilaisia assosiaatioita, jota voi kutsua värisymboliikaksi. Eri värien väkiintynyt käyttö luo ihmisten mielissä automaattisia assosiaatioita, esimerkiksi valkoinen väri mielletään länsimaisessa kulttuurissa puhtaaksi ja viattomaksi (Arnkil 2021, 152.) Jokainen kuva on jollakin tavalla aika- ja kulttuurisidonnainen ilmiö (Anttila 2006, 368).

Kuvan katsojalle ihmisen kasvot ovat aina voimakas katseen vangitsija. Usein katsojan kiinnostus keskittyy ensin silmiin. On tyypillistä, että katsojan silmä seuraa katseellaan suuntaa, johon kuvan hahmot katsovat (Hatva 1993, 59.) Kun kuvassa oleva hahmo katsoo suoraan kohti katsojaa, syntyy tunne henkilökohtaisesta yhteydestä, mikä tekee kuvasta vangitsevamman. Muita katsetta ohjaavia tekijöitä ovat muun muassa muoto, elementtien sijainti kuvassa, koko ja teksti.

Taide käyttää usein hyväkseen symboliikkaa. Symbolin käsitteen voi ymmärtää tarkoittavan kuvallista ilmaisua, joka antaa ymmärtää enemmän kuin se sanoo (Langer 1953, x, lainaten David Daiches'ia 1948⁴).

Kirjankannet

Kirjankansien käyttökuvien tulkitsemisessa tarvitaan sekä sanallista että kuvanlukutaitoa. Reijo Kupiainen (2007, 37) ymmärtää lukutaidon sosiokulttuurin kautta, tarkoittaen sitä, että

⁴ Daiches, David 1948: *A Study of Literature: For Readers and Critics*. Cornell University Press. Ithaca.

sosiaaliset ja kulttuuriset käytännöt vaikuttavat tekstin tai kuvan lukemiseen ja tulkitsemiseen. Visuaalisessa kulttuurissa siis pyritään tuottamaan merkityksiä, joita tulkitaan yhteiskunnassa vallitsevan sosiokulttuurin kautta.

Lapin yliopistossa sosiaalityön tutkimusten kansia usein toteuttavat yliopiston omat graafikot sekä graafisen suunnittelun opiskelijat. Aineistoni kuvan 8 kansi on esimerkiksi minun toteuttama graafisen suunnittelun kurssisuoritus vuodelta 2014. Vaikka nykypäivän graafisen suunnittelun suunnitteluprosessissa on toistuvia vaiheita, on jokainen prosessi ainutlaatuinen, ja jossa asiakkaan ja graafikon vuorovaikutuksella on suuri merkitys. Laajasti ajatellen graafinen suunnittelu on kommunikaatiota (Barnard 2005, 6). Graafikon tuottama kirjankansi on pyrkimys visuaalisuuden keinoin tuottaa tutkijan ajatusten kautta kansi, joka parhaalla mahdollisella tavalla kuvastaa tutkimuksen sanomaa.

Kirjankannet yleensä sisältävät sekä visuaalisia elementtejä että tekstiä. Varsinkin tieteellisissä tutkimuksissa otsikko on tärkeässä roolissa. Otsikko antaa ensimmäisen käsityksen tutkimuksen sisällöstä. Tekstin avulla katsoja saadaan etukäteen valitun merkityksen luo (Barthes 1986, 78–79). Tästä syystä pidän tärkeänä huomioida kannen otsikkotekstiä osana analyysia.

2.3 Sosiaalityön moninainen kenttä

Sosiaalityöllä on merkittävä yhteiskunnallinen tehtävä sosiaalisen asiantuntijana. Tullessaan lähelle kansalaisia ja heidän yksityistä arkeaan, sosiaalityöhön kytkeytyy vahvasti erilaisia eettispoliittisia jännitteitä (Karvinen 2000, 10). Erilaiset yhteiskunnalliset tapahtumat voivat synnyttää ja kärjistää kansalaisten sosiaalisia ongelmia (Kananoja 2017a, 30). Tutkimukseni aineiston tutkimusaiheet kuvastavat sosiaalityön moninaista kenttää, jossa sosiaalityöntekijät työskentelevät.

Sosiaalisten ongelmien määrittelyt ja niiden tulkinnat ovat jatkuvassa muutoksessa. Sosiaalisten ongelmien konstruktionistisessa tutkimusperinteessä painotetaan vahvasti niiden tulkinnanvaraisuutta, tilanteiden merkitystä ja määrittelyiden muovautuvuutta (Pösö 2022, 85.)

Sosiaalityöntekijät kohtaavat työssään intressejä, jotka ovat ristiriidassa keskenään. Näissä tilanteissa työntekijä joutuu kysymään itseltään moraalisia kysymyksiä kuten miten kannattaisi tässä tilanteessa toimia tai kenen näkemys on painavin. Moraalisten kysymysten haaste on siinä, ettei niihin ole valmiita vastauksia, vaan tapahtumat ovat aina tilannesidonnaisia (Kananoja 2017b, 175.) Kuvien tulkinnassa on myös mahdollista esittää kuville moraalisia kysymyksiä esimerkiksi siitä, näkyykö visuaalisissa esityksissä toiseuttavia tulkintoja tai stereotyyppisiä käsityksiä erilaisista kohderyhmistä.

Sosiaalityöntekijä on sosiaalisen asiantuntija. Sosiaalisen ulottuvuus on osa ihmisten identiteettiä. Ihminen kasvaa lähiympäristönsä arvojen ja normien mukaan, ja hän joko omaksuu ne tai vastustaa niitä. Aulikki Kananoja antaa esimerkkinä työnteon tai työttömyyden ihmisen elämässä. Ihmisen, joka on nähnyt ympärillään enimmäkseen työttömyyttä voi olla vaikeaa omaksua säännöllistä työntekoa ja sen tuomaa vastuuta. Vastaavasti ihminen, joka on kasvatettu arvostamaan työntekoa, voi tuntea syyllisyyttä ja häpeää työttömyydestä. Asiakkaan arvojen ja normien ymmärtäminen on tärkeää asiakkaan toiminnan ymmärtämiseksi (Kananoja 2017b, 184.) Yhteiskuntaa ympäröivä visuaalinen kulttuuri muokkaa myös käsityksiämme todellisuudesta sekä ihmisten käsityksiä itsestään.

Sosiaalityön käytäntö ja koulutus

Sosiaalityö työskentelee monipuolisella tehtäväalueella, jonka osa-alueet ovat sekä monivaihteisia että haastavia. Koulutuksella on työn onnistumisen kannalta merkittävä rooli. Muuttuvassa maailmassa kertyy uutta tutkimustietoa, mutta myös työmenetelmät kehittyvät. Sosiaalityön tulee olla mukana tässä jatkuvassa muutoksen tilassa. Sosiaalityöntekijöiden tulee kriittisin silmin tarkastella työn toteutustapoja, joihin on luottanut, sillä se mikä on aikaisemmin tuntunut oikealta työtavalta ei välttämättä olekaan muutaman vuoden päästä (Aho 1999, 12–13.)

Sosiaalityöntekijät ovat usein mukana sellaisten asiakkaiden parissa, jotka ovat syrjittyjä, haavoittuvaisia, vihaisia, peloissaan, hämmentyneitä ja jotka elävät yhteiskunnan marginaaleissa, eli toimivat jollain tavalla poikkeavasti (Kananoja 2017b, 174; Witkin 2012, 2). Sosiaalityöntekijät sosiaalisen ammattilaisina tarkoittaa sitä, että he ”toimivat puolustuskyvyttömiä, syrjittyjä ja vähävoimaisten ihmisten ja ryhmien ihmisarvoa kunnioittaen ja heidän

suhteellisen asemansa parantamiseksi” (Kananoja 2017b, 174). Sosiaalityön tulee olla valppaana rikkomaan negatiivisia stereotypioita, joita tapahtuu yhteiskunnallisessa keskustelussa.

Sosiaalityön asiantuntijuus näkyy erityisesti siinä, miten asiakkaat kohdataan. Monissa tapauksissa sosiaalityöntekijöiden ammatillisilla arvioilla on merkittävä vaikutus asiakkaiden elämään. Asiakaskohtaamisissa menetelmien ja tekniikoiden hallinta ja tietämys siitä, miten tietyissä tilanteissa kannattaa toimia, antaa asiakkaille lohtua ja näyttöä sosiaalityöntekijän pätevyydestä (Witkin 2012, 2.)

Sosiaalityö käy läpi moniulotteista murrosvaihetta sekä järjestelmätasolla että kansalaisten hyvinvoinnin haasteiden tasolla (Lindh, Pohjola, Juvonen & Romakkaniemi 2018, 9). Isoja muutoksia tuovat erityisesti nopeasti etenevä digitalisaatio ja sote-uudistus. Tavoitteena on digitalisoida julkisia palveluja ja helpottaa niiden saatavuutta (Tikkala 2019, 304). Monessa suhteessa teknologinen kehitys on ollut liian nopeaa sekä työntekijöille että asiakkaille. Digitalisaation vaatimukset voivat viedä työntekijän aikaa pois asiakastyöstä (Kairala 2014, 64) ja asiakkaiden digitaalinen osaaminen puolestaan voi olla heikkoa. Näiden lisäksi lisää murroksia tuovat eriarvoisuuden lisääntyminen, sosiaalityön laajentuneet selontekovelvollisuudet sekä neoliberalismin nousu (Pohjola & Laitinen & Seppänen 2014a, 10.)

Rakenteellisen sosiaalityön tehtävät

Rakenteilla tarkoitetaan ”sääntöjä, sopimuksia ja resursseja, jotka ovat järjestyneet yhteiskunnallisten järjestelmien ominaisuuksiksi”. Järjestelmillä tarkoitetaan esimerkiksi sosiaaliturvajärjestelmiä. Järjestäytymisellä tarkoitetaan erilaisia toimintakäytäntöjä. Resurssit voidaan jakaa aineellisiin ja aineettomiin resursseihin. Näistä kahdesta aineettomat resurssit ovat huonosti mitattavia, esimerkiksi työntekijän osaaminen (Piirainen 2022, 12.)

Yhteiskunnalliset rakenteet vaikuttavat aina sosiaalityöhön. Rakenteellinen sosiaalityö on vahvasti muutostyötä ja tähän kuuluu oleellisena osana kriittisyys vallalla olevaan asiantilaan, johon halutaan muutosta (Pohjola 2014, 17). Lähtökohtaisesti rakenteellinen sosiaalityö lähtee siitä, että yhteiskunnan rakenteissa on aina jotain kehitettävää (Piirainen 2022,

13). Näitä rakenteita ovat yhteiskunnallisten järjestelmien ja instituutioiden resurssit, säännöt ja toimintakäytännöt (Piirainen 2022, 37). Sosiaalityöntekijöiden yhteiskuntatieteellinen koulutus on tärkeässä asemassa siinä, että rakenteellinen sosiaalityö on onnistunutta. Tieteellisen koulutuksen avulla sosiaalityöntekijät osaavat käytännön työssään nähdä erilaisten ilmiöiden yhteiskunnalliset kytkökset sekä tuottaa ja analysoida tätä tietoa (THL 2024.)

Rakenteellisen sosiaalityön tärkeys on nähty niin merkittävänä, että se on määritelty sosiaalihuoltolakiin (2014/1301) Rakenteellinen työ oli kuitenkin velvoite jo sitä ennen. Rakenteellisen sosiaalityön avulla pyritään ehkäisemään sosiaalisia ongelmia (Piirainen 2022, 9, 13.) Siksi rakenteellisessa sosiaalityössä asiakastyön merkitys on suuri. Asiakastyötä tekevillä sosiaalityöntekijöillä tulee olla välineitä raportoida työssä kertynyttä tietoa eteenpäin (Kananoja & Karjalainen 2017, 162) niille tahoille, jotka tätä tietoa tarvitsevat ja pystyvät hyödyntämään.

Vaikeissa yhteiskunnallisissa murroskohdissa sosiaalityön katse kohdistuu usein yksilöihin. Asiakasmäärien lisääntyessä sosiaalityöntekijöille jää vähemmän aikaa rakenteelliseen sosiaalityöhön, vaikka juuri näissä murroskohdissa rakenteellisen ja ehkäisevän työn merkitys korostuu (Pohjola 2014, 18–19.) Sosiaalihuoltolain uudistuksen yksi keskeisistä tavoitteista oli, että asiakastyössä kertyvä tieto ei jää pelkästään yhden asiakkaan tietoihin vaan että se voidaan liittää osaksi laajempia yhteyksiä (Piirainen 2022, 9). Rakenteellisen ulottuvuuden tekee paradoksaaliseksi sosiaalityöntekijöiden vahva palvelujärjestelmään kiinnittyminen. Tämä voi osaltaan vaikeuttaa kriittisten äänten esille tuloa (Pohjola ym. 2014, 10–11.) Sosiaalityön tavoitteleva muutostyö edellyttää sekä yksilökeskeisyyttä että rakenteellista työotetta ollakseen onnistunutta. Yksilöt toimivat osana rakenteita, jotka puolestaan vaikuttavat heidän elämäänsä ja sen kulkuun (Pohjola ym. 2014b, 284.)

Maapallon niin kutsutusti pienentyessä globalisaation myötä eri maiden keskinäisriippuvuus toisistaan on lisääntynyt globaalin politiikan ja talouden myötä (Rauhala & Jäppinen & Metteri & Ranta-Tyrkkö 2017). Suomi on mukana monissa erilaisissa transnationaalisissa eli ylirajaisissa sopimuksissa ja suhteissa. Sosiaali- ja terveysministeriö pyrkii edistämään sekä ihmisoikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon toteutumista että universaalia sosiaali- ja terveyspolitiikkaa kansainvälisessä toiminnassaan (stm.fi 2024). Suomi on lisäksi sitoutunut YK:n kestävään kehitykseen. Agenda 2030 tähtää ”äärimmäisen köyhyyden poistamiseen sekä kestävään kehitykseen, jossa otetaan ympäristö, talous ja ihminen tasavertaisesti huomioon”

(Suomen YK-liitto 2024.) Sosiaalityö on eri tavoin mukana kestävässä kehityksessä. Sosiaalityöntekijät osallistuvat esimerkiksi kansainväliseen yhteistyöhön ja verkostoitumiseen muiden maiden sosiaalityön ammattilaisten kanssa. Tämä auttaa jakamaan tietoa ja parhaita käytäntöjä kestäväan kehityksen edistämiseksi globaalilla tasolla. Silti suurin osa vertailevasta hyvinvointitutkimuksesta jää makrotasolle. Siinä kootaan yhteen tuloksia koskevia tietoja monista maista, mutta siinä ei oteta huomioon sosiaalisia ja kulttuurisia konteksteja. On tärkeää, että tutkimuksessa hyödynnetään sosiaalisesti paikannettua ja sosiaalisesti hajautettua asiantuntemusta, jotta voidaan tuottaa tietoa, joka on herkkä tutkittavien kohteiden konteksteille ja mahdollistaa yleistämisen yhden maan tapaustutkimusten ulkopuolelle (Julkunen & Karvinen-Niinikoski, 2016, 101–102.)

Suomi kamppailee monien muiden maiden tavoin sosiaalisista ongelmista kuten kaupungistumisen myötä nousseesta maaseutu-kaupunki-jännitteen syvenemisestä, uudentyyppisestä köyhyydestä, nuorten työttömyydestä, lasten ja nuorten pahoinvoinnista ja uusista sairauksista kuten korona-pandemiasta. Globalisaatio vaikuttaa kansalaisten arkeen monin tavoin (Rauhala ym. 2017.)

Sosiaalityön toimintaympäristöissä monikulttuurisuus ja etniset suhteet ovat nykyään tärkeässä roolissa kaikkialla. Post-kolonialismia avaavassa sosiaalityön tutkimuksessa sosiaalityön roolia tutkitaan itsekriittisesti. Tämä on tuonut standardisoidun länsimaisen sosiaalityön rinnalle paikallista, alkuperäisväestön näkökulmasta, käytännöistä ja perinteistä ammentavaa sosiaalityötä (Rauhala ym. 2017.) Suomessa tämä tarkoittaa saamelaisväestöön liittyvää tutkimusta ja saamelaisosiaalityötä.

Työttömyys on ollut ja on edelleen vaikea sosiaali- ja yhteiskuntapoliittinen ongelma Suomessa (Kotiranta 2008, 15). Työllistymistä edistävä sosiaalityö tekee monialaista yhteistyötä työ- ja elinkeinotoimiston (TE-toimisto), hyvinvointialueiden ja Kelan kanssa (Karjalainen & Aho 2017, 357–358).

Sosiaalityön kohdeilmiöt

Sosiaalityössä kohdattavat ilmiöt on eri aikakausina nähty erilaisina, ja ne ovat saaneet erilaisia merkityksiä (Nikupeteri & Laitinen 2017a, 22). Tutkielmassani keskityn masennukseen ja eron jälkeiseen vainoon sosiaalityön kohdeilmiöinä.

Mielenterveys ja mielenterveysongelmat määritellään eri tavoin riippuen sekä tieteenalasta että teoreettisesta viitekehyksestä. Myös masennus on käsitteenä vaikeasti määriteltävä (Romakkaniemi 2011, 34–35) ja sillä on yhtä monta kasvoa kuin on masennuksesta kärsivää. Masennuksen vaikeusaste määrittyy sillä, kuinka pitkäkestoinen se on ja kuinka monia oireita se kattaa (Mt., 36). Sosiaalityön asiakkailta voi olla monenlaisia mielenterveysoireita. Masennuksen taustalla onkin usein erilaisia sosiaalisia ongelmia (Romakkaniemi 2011, 39.) Mielenterveyden ja sosiaalisten ongelmien välillä on havaittu olevan selkeä suhde. Sosiaaliset ongelmat ihmisten elämässä lisäävät mielenterveysoireita, kun taas mielenterveysongelmista seuraavat psyykkiset ongelmat lisäävät erilaisia negatiivisia tunteita kuten häpeän kokemuksiä. Tästä usein seuraa mielenterveyssairaana eristäytyminen sekä läheisistä ihmissuhdekontakteista että yhteiskuntaan osallistumisesta eli riski syrjäytyä lisääntyy. Jos kuntoutuksessa ei oteta huomioon sosiaalisia tekijöitä, se voi muuttua potilaan kuntoutumisen esteeksi (Leinonen 2018, 136.)

Eron jälkeinen vaino on sosiaalisena ja yhteiskunnallisena ongelmana suhteellisen tuore käsite. On todettu, että vainoa esiintyy parisuhteissa useammin kuin muissa ihmissuhteissa. Vaikka vaino onkin tunnistettu ilmiönä, on sen havaitseminen ja siitä puhuminen lähisuhteissa tapahtuvana väkivaltana tuottanut haasteita, mikä on vaikeuttanut uhrien avunsaamista (Nikupeteri ym. 2017a, 19.) Käsitteiden ja ilmiöiden tunnistaminen on tärkeää avunsaamisen kannalta. Eron jälkeinen vaino on esimerkki väkivallan muodosta, joka ei välttämättä jätä näkyviä jälkiä, mutta vainon uhri voi silti olla hengenvaarassa, jos tilannetta ei oteta vakavasti (mt., 19). Koska vaino määritellään tietynlaisen käyttäytymismallin mukaan, on tärkeää tarkastella vainossa käytettyjä strategioita kokonaisuutena. Muuten ne voivat menettää tunkeilevan ja uhkaavan luonteensa. Esimerkiksi kukkien lähettäminen ei yksittäisenä tekona vaikuta uhkaavalta, mutta kun ne ovat osa toistuvaa uhkaavaa käyttäytymistä, teko saa uudenlaisen merkityksen. Célia Ferreira ja Marlene Matos luokittelevat nämä vainon teot kol-

meen kategoriaan, jotka olen suomentanut: kosiskelu & lähestyminen (engl. courtship & approach), häirintä & tunkeutuminen (engl. harassment & invasion) sekä uhkaukset & väkivalta (engl. threats & violence) (Ferreira & Matos 2013, 393–394, 397.)

Sosiaalityön asiakasryhmät

Oli kohteena mikä tahansa sosiaalityön asiakasryhmä, sosiaalityön tärkeä tavoite on mahdollistaa asiakkaiden selviytyminen omassa arjessaan. Tässä hyvinvointipalvelujen rooli ja niiden toimivuus tulee merkittäväksi. Hyvinvointivaltiona Suomen kansalaisten tulee voida luottaa siihen, että apua ja tarvittavia palveluita saa niitä tarvittaessa. Kukaan meistä ei voi tietää, milloin on turvauduttava ulkopuoliseen apuun (Aho 1999, 202.)

Sosiaalityöntekijät työskentelevät usein ihmisten kanssa, jotka eivät ole yhteiskunnan aktiivisia jäseniä, jotka ovat syrjäytyneitä tai jotka käyttäytyvät tavanomaisesta poikkeavalla tavalla. Asiakastyössä sosiaalityön arvot, moraali ja eettiset periaatteet ovat tärkeässä roolissa (Kananoja 2017b, 173–174.) Sosiaalityön eettinen velvollisuus on tunnistaa ja tuoda näkyväksi niitä yhteiskunnallisia prosesseja, jotka uhkaavat ihmisten hyvinvointia (Pehkonen & Väänänen-Fomin 2011, 7). Aineistoni kuvastaa sosiaalityön laajaa asiakasryhmää. Asiakkaiden kanssa työskennellessä sosiaalityöntekijä toimii ristiriitaisten intressien välissä, jolloin moraaliset kysymykset tulevat esille. Näihin kysymyksiin ei ole valmiita vastauksia (Kananoja 2017b, 175), jolloin sosiaalityöntekijän ammatillinen asiantuntijuus nousee tärkeäksi.

Hyödynnän edellä käsiteltyä teemoittelua analyysissä.

2.3 Sosiaalinen konstruktionismi

Pro gradu -tutkielmassani sitoudun tieteenfilosofisesti sosiaaliseen konstruktionismiin. Peter L. Bergenin ja Thomas Luckmannin (1994, 11) mukaan todellisuus on sosiaalisesti muodostuvaa. Emme rakenna vain omaa todellisuuttamme vaan olemme vuorovaikutuksessa toisten kanssa käyttämällä kieltä, joka on myös sosiaalisesti rakentunutta (Raappana-Luiro 2021, 19). Sosiaalisen konstruktionismin lähestymistavalla pyritään haastamaan itsestään selvinä

pidettyjä olettamuksia, joita myös tutkijat voivat toistaa (Niska & Venäläinen & Olakivi & Cañada 2024, 8). Konstruktionistinen tutkimusnäkemys on viime vuosina laajentunut suomalaisessa sosiaalityön tutkimuksessa (Pösö 2022, 86).

Kielen merkitys on yhteiskunnassa tärkeä. Sanojen ja kategorioiden avulla ihmiset tyypittelevät erilaisia toistuvia tilanteita. Tämä helpottaa hahmottamaan, miten erilaisissa tilanteissa, kuten yliopiston luennolla, tulee tavanmukaisesti toimia (Niska ym. 2024, 18.) Yhteiskunnalliset olettamukset eivät siis ole huono asia, vaan niiden avulla ihmiset eivät joudu jokaiseen tilanteeseen täysin tietämättömänä sanattomista tapakulttuureista. Kriittistä silmää tarvitaan silloin, kun huomio kiinnitetään instituutioihin. Bergerin ja Luckmannin mukaan instituutiot tarvitsevat perusteluja ja oikeutusta, joita voivat tarjota muun muassa myytit, kertomukset ja tieteelliset teoriat (Mt., 18).

Sosiaalinen konstruktionismi argumentoi, että se, miten maailma ja ihmiset siinä ovat paikantuneet ei ole automaattisesti väistämätöntä. Ne ovat valikoituneet tietyllä tavoin ihmisten toimesta. Kenneth J. Gergenin⁵ mukaan syy näihin valikoitumiseen liittyy enemmän tottumuksiin ja sopimuksiin kuin luonnonlakeihin (Niska ym. 2024, 14–15.) Tällä voi olla vapauttava vaikutus, erityisesti niiden ihmisten kohdalla, jotka eivät sovi kulttuurisesti hyväksyttyihin tapoihin ”olla”. Ian Hackingin mukaan ne ovat vapauttavia kuitenkin vain silloin, kun henkilö on ”jo matkalla kohti vapautumista” ja tietoisuutta (Hacking 2009, 14–15.) Esimerkiksi mielenterveysongelmien kanssa kamppailevalle ajatus, että hänen sairautensa olisi osa sosiaalista konstruktia ei auta sairauden kanssa pärjäämistä. He tarvitsevat moniammatillista asiantuntijuutta avuksi ongelmien kanssa selviytymiseen.

Sosiaalisen konstruktionismin näkökulmasta totuus on inhimillisen ajattelun luomus. Se, mitä pidetään totena, muotoutuu aikakauden ja kulttuurin kontekstissa. Sosiaaliset olosuhteet, ja näin ollen myös käsitys totuudesta, ovat jatkuvassa muutoksessa. Myös kirjalliset julkaisut ja niiden tuottamat merkitykset ovat senhetkisessä yhteiskunnan vallitsevassa sosiaalisessa kulttuurissa tuotettuja ja jaettuja (Raappana-Luiro 2021, 11, 19.) Tutkimuksien julkaisut sisältöineen ovat tuotettu tutkimuksellisen kentän kontekstiin kunkin tutkimuksen sosiaalisessa maailmankuvassa.

⁵ Gergen, Kenneth J. (1985) The Social Constructionist Movement in Modern Psychology. *American Psychologist* 40:3, 266–275.

Sosiaalisen konstruktionismin näkökulmasta representaatiota voi tarkastella sosiaalista todellisuutta rakentavana toimintana. Erilaisissa aineistossa esiintyviin kohteisiin eli representaatioihin kätkeytyy aina valintaprosesseja. Nämä valintaprosessit ohjaavat huomion ainoastaan tiettyihin käsiteltyjen ilmiöiden osa-alueisiin (Törrönen 2010, 278.)

Sosiaalinen konstruktionismi kutsuu meitä sosiaalityöntekijöitä miettimään uudelleen sitä, miten ymmärrämme ja harjoitamme sosiaalityötä (Witkin 2012, 13). Sosiaalinen konstruktionismi alleviivaa ajatusta, että muutokset instituutioissa ja ihmisten elämissä on mahdollista, vaikkakin usein nämä muutokset tapahtuvat hitaasti (Payne 2014, 3). Sosiaalityössä usko muutokseen on tärkeää, sillä sosiaalityö pyrkii muuttamaan yhteiskuntaa paremmaksi, erityisesti sosiaalityön asiakkaille. Tapa, miten sosiaalityöntekijät käytännön työssään toimivat, miten he kommunikoivat asiakkaiden kanssa ja millaisia työkaluja he käyttävät apunaan ovat muodostuneet dialogeista, keskusteluista ja kanssakäymisestä asiakkaiden ja kollegoiden kanssa (Saleebey 2012, vii).

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

3.1 Tutkimustehtävä

Tutkimukseni tavoitteena on selvittää, miten sosiaalityön 40-vuotisjuhlanäyttelyssä esiintyneet vuosien 1991 ja 2019 välillä julkaistujen sosiaalityön tutkimusjulkaisujen kannet Lapin yliopistossa ilmaisevat sosiaalityön maailmaa. Haluan ymmärtää, miten kansien kuvallisuuden avulla on mahdollista tuottaa kertomuksia sosiaalityöstä. Tutkimuksessani etsin vastausta seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Mitä ja millä tavoin kansien sisällöt kommunikoivat lukijoille sosiaalityöstä ja sen kentästä?
2. Miten tekstuaaliset elementit (otsikko) ja visuaaliset elementit (esimerkiksi kuvat, värit, symbolit) vuorovaikuttavat ja vaikuttavat kirjan kannen viestiin?

Tutkielmassani en tutki kuinka hyvin kansi sopii tutkimuksen aiheeseen, vaikka käytänkin tutkimuksia lähteenä. Tutkin sitä, millä tavoin kansien kuvat ja otsikot kertovat sosiaalityön kentästä, sen ilmiöistä ja näkökulmista. Tutkielmani tarkoituksena on lisätä tietoa ja ymmärrystä siitä, miten taiteen tutkimuksen keinoin on mahdollista tutkia sosiaalityötä.

3.2 Aineiston esittely

Pro gradu -tutkielmani on laadullinen tutkimus. Aineistona käytän kahtakymmentä sosiaalityön tutkimuksen kirjankantta. Keskityn erityisesti tutkimuksien etukansiin. Valitut kannet ovat olleet osa Lapin yliopiston sosiaalityön 40-vuotisjuhlan näyttelyä nimeltä Taidetta tie-teessä – Visuaalisuus viestinä. Aineistoni tutkimusten kirjankannet antavat kuvaa sosiaalityön moninaisesta maailmasta. Valitut tutkimukset ja niiden kannet ovat löydettävissä julkisesti eri kirjastoista. Analysoin kirjankansia tiedon tuottamisen tapana. Olen valinnut tutkimukseeni seuraavat tutkimukset: Romakkaniemi, Marjo 2011: Masennus. Tutkimus kuntoutumisen kertomusten rakentumisesta, Nikupeteri, Anna 2016: Vainottuna. Eron jälkeisen

vainon tunnistaminen ja uhrien kohtaaminen, Pohjola, Anneli 1999: Työmarkkinavalmiuksien reunaehdot, Kilpeläinen, Arja & Pohjola, Anneli 2007: Kyläläiset keskiössä. Tutkimus kylien hyvinvointipalvelusta, Laitinen, Merja & Pohjola, Anneli 2001: ”Ei tää niin syrjässä”. Tutkimus elämisen mahdollisuuksista ja palveluista syrjäkylissä, Hokkanen, Liisa & Kinnunen, Petri & Pohjola, Anneli & Urponen, Kyösti & Väärälä, Reijo 1991: Palvelutilkuista yhteiseen työhön. Kemijärven hyvinvointiprojektin osaraportti, Pohjola, Anneli & Hokkanen, Liisa 1998: Hyvinvointipalveluprojekti osaraportti 7. Projektit paikallisena jatkuvuutena, Mikkonen, Enni 2017: Bridges over the Mountain Ranges. Ethnography on the Complexities of Transition in Women’s Social Position in Nepalese Rural Communities, Kempainen, Tarja & Pohjola, Anneli & Koskinen, Simo & Urponen, Kyösti 1998: Sosiaalityö epävarmuuden oloissa, Rautajoki, Arto M. 2009: Asiantuntijuutta vakuuttamassa. Opettajien työelämäsuhteen asiantuntijuuspuhe sosiaalialan ammattikorkeakouluverkoston työelämäprojekteissa, Viinamäki, Leena 1997 (toim.): Opiskellako vai ei? Näkökulmia opiskelusta 1990-luvulla, Pelkonen, Maija 2003: Vähän kerrallaan niin pääset pitkälle – Tutkimus kehitysvammaisten työkeskusten tuetun työllistymisen verkostoitumisesta, Kivistö, Mari 2014: Kolme ja yksi kuvaa osallisuuteen. Monimenetelmällinen tutkimus vaikeavammaisten ihmisten osallisuudesta toimintana, kokemuksena ja kielenkäyttönä, Nisula, Leila 2010: Vuorovaikutuskulttuuri ja sen jäsentyminen maahanmuuttajien työllistämismallinnuksessa, Siira, Helena 1998: Asiakkaan autonomiaako rakentamassa? Tapaustutkimus kunnallisesta kotipalvelusta asiakkaan suoriutumisen tukijana, Pohjola, Anneli & Valkonen, Jarno (toim.) 2012: Poronhoitajien hyvinvoinnin uhat ja avun tarpeet, Heikkilä, Lydia & Laiti-Hedemäki, Elsa & Miettunen, Tuuli (toim.) 2019: Buorre eallin gávpolis. Saamelaiden hyvä elämä ja hyvinvointipalvelut kaupungissa, Honkakoski, Arja 2017: Taiteen ja sosiaalisen rajalla. Kohtauspaikkana draama, Väärälä, Reijo 1995: Ammattikoulutus ja kvalifikaatiot sekä Koskinen, Simo 1994: Gerontologinen sosiaalityö vanhuspolitiikan mikrorakenteena.

Kustannusmaailmassa kustannettavan kirjan kannet valitaan usein syistä, jotka eivät ole yhteydessä kirjan sisältöön. Kannen suunnitteluun vaikuttavat toimituksen suositukset, markkinointitutkimus, mainontastrategiat sekä kustantamon henkilökunnan yksittäiset mieltymykset (Sonzogni 2011, 6; Reponen 2004, 76.) Lapin yliopistossa tutkimuksien kannet ovat usein graafista suunnittelua opiskelevien toimeksiantoja, jolloin tekijöillä on suhteellisen vapaat kädet suunnitella ja toteuttaa kannet.

Kansien ollessa sosiaalityön tutkimuksien kirjankansia, niiden teemoissa nousee esiin sosiaalityön kohdeilmiöt. Jäsentelen kirjankansien tutkimussisältöjä temaattisesti seuraavanlaisesti:

Sosiaalityön käytäntö ja koulutus	Sosiaalityön ilmiöt	Sosiaalityön asiakasryhmät	Rakenteellinen sosiaalityö
▪ Koulutus ▪ Sosiaalityön asiantuntijuus	▪ Masennus ▪ Vaino	▪ Maahanmuutto ▪ Saamelaisuus ▪ Vammaisuus ▪ Vanhuus	▪ Globaali maailma ▪ Hyvinvointipalvelut ▪ Työvoimapolittiset asiat

3.3 Aineiston analyysi

Käytän tutkielmassani laadullista sisällönanalyysiä kuvantutkimuksen menetelmänä. Sisällönanalyysi soveltuu hyvin kuvallisten aineistojen analyysiin. Sisällönanalyysillä on mahdollista tutkia mitä tahansa kulttuurista tekstiä (Seppä 2012, 213). Kuvat voidaan siis ymmärtää visuaaliseksi teksteiksi (Bell 2004, 15). Sisällönanalyysitapani on aineistolähtöinen. Teemoittelen aineistoa, eli nostan aineistosta esiin tutkimukseni kannalta keskeisiä asiakokonaisuuksia (Juhila 2021).

Gillian Rose siteeratessaan Jost Krippendorfia⁶ tuo esille, kuinka sisällönanalyysi on tapa ymmärtää visuaalisten tekstien symbolisia ominaisuuksia. Tällä Krippendorf tarkoittaa tapaa, jolla visuaalisten esitysten elementit viittaavat aina laajempaan kulttuuriseen kontekstiin, johon ne kuuluvat. Sisällönanalyysin tavoitteena on analysoida viittauksia (engl. references) jossakin tekstiryhmässä toistettavasti ja pätevästi (Rose 2014, 85.)

Kuvallinen sisällönanalyysi ei yksinään riitä selittämään aineistosta havaittavia asioita (Bell 2004, 13). Tilanteessa, jossa aineisto on laaja, on järkevää harkita sisällönanalyysin lisäksi

⁶ Krippendorf, Jost 1980: Content Analysis: An Introduction to Its Methodologies.

esimerkiksi semioottista menetelmää tukemaan toisiaan. Teorioita ja tulkintamalleja yhdistäessä tutkijan yksilöllinen panos näiden soveltamisessa on merkittävä (Seppä 2012, 26, 154.) Kuvallisen sisällönanalyysini tukena toimii sosiosemioottinen teoria.

Aineistokseni minulla valikoitui Lapin yliopiston sosiaalityön tutkimuksen 40-vuotisjuhlanäyttelyn julisteet, jotka olivat kopioita kahdestakymmenestä sosiaalityön tutkimuksen kirjan etukannesta. Kannot kuvastavat erilaisia valokuvallisia ja kuvitettuja kansia 40 vuoden ajalta. Näyttelyyn oli valikoitunut myös vuonna 2014 suunnittelemani kirjankansi. Tämä herätti minussa kiinnostuksen tehdä tutkielma, jossa yhdistyvät entiset opintoni graafisen suunnittelun parissa sekä nykyiset opintoni tulevana sosiaalityöntekijänä.

Analysointia varten minulla oli painetut julisteet kaikista aineistoni kansista. Kansijulisteet minulle antoi haltuun sosiaalityön professori Sanna Hautala. Olin lisäksi skannannut julisteista digitaaliset kopiot sekä tulostin A4 kokoiset kopiot.

Aloitin aineiston analysoinnin yleisesti niin, että lähdin tarkastelemaan kutakin kantta ja kirjasin ylös sieltä nousevia teemoja. Lähdin näiden teemojen pohjalta jatkamaan analyysiä. Kuvallisen sisällönanalyysin avulla tutkin kansissa niiden visuaalisia elementtejä kuten sommittelua, värimaailmaa, typografiaa, symboliikkaa ja representaatioita. Näiden havaintojen pohjalta analysoin, mitä ne kertovat sosiaalityöstä.

Aineiston visuaalisia elementtejä analysoin seuraavalla tavalla:

Värimaailma: Mitä ovat kansien hallitsevat värit ja niiden semioottiset tulkinnat?

Sommittelu ja kannen ulkoasu: Mihin elementit on sijoitettu kirjankannessa ja missä määrin ne on yhdistetty tai erotettu toisistaan? Onko sommittelussa käytetty tyhjää tilaa?

Symboliikka: Millaisia symboleja ja metaforia kansissa on käytetty, ja mitä niiden merkitykset kertovat sosiaalityöstä.

Representaatio: Miten kansikuvissa kuvataan niissä esiintyviä hahmoja?

Aineistoni 20 kannesta kahdessa on valokuvasommittelu ja lopuissa kuvituskuva. Useassa kannessa tutkimuksen otsikko on vaikuttanut kannen kuvallisuuteen. Tällä tarkoitan sitä, että otsikon tekstiä ja sanomaa tuetaan kannen kuvalla tai kuvituksella. Kuvan ja otsikon vuoro-

puhelu on tyypillinen tapa kuvittaa kirjan kansi, varsinkin jos otsikon teksti luo helposti lukijan mieleen erilaisia mielikuvia. Tutkimuksiin liittyvissä kansissa on tarkkaan mietitty otsikko, mikä tekee siitä erinomaisen apuvälineen kuvitukseen. Useassa kannessa hyödynnettiin symbolisia elementtejä tuomaan esille monimuotoisia ja haasteellisia sosiaalityön konsepteja.

3.4 Eettiset lähtökohdat

Sisällönanalyysiä on kannattavaa käyttää yhdessä muun teorian kanssa paikkaamaan sisällönanalyysin heikkouksia. Kuten muussa tutkimuksessa, myös kuvantutkimuksessa kuvan tulkinnan tueksi valittu taustateoria vaikuttaa siihen, mitä näemme kuvissa (Seppä 2012, 20, 230.)

Koko tutkielmaprosessin tulee olla tutkimuseettisten kysymysten ja pohdintojen läpivalaisema (Turtiainen & Östman 2013, 55). Tutkimusaiheen valinta on jo itsessään eettinen päätös. Valitessa tutkimuskohdetta tai -ongelmaa on tärkeää pohtia, kenen näkökulmasta aihe valitaan, mikä on syynä tutkimuksen aloittamiseen ja kuinka aiheen yhteiskunnallinen merkitys tulisi huomioida (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 24–25.)

Tutkimusaineistoni on sosiaalityön tutkimukset, jotka ovat julkisia teoksia. Aineistoni kansijulisteet ovat kopioita Lapin yliopistossa tehdyistä väitöskirjoista, jotka ovat kaikkien löydettävissä. Näyttelyyn painetut julisteet sain haltuuni Lapin yliopiston sosiaalityön professori Sanna Hautalta, joka oli toinen näyttelyn kuraattoreista.

Tutkimukseni ei vaadi tutkimuslupaa, sillä hyödynnän kaikille avointa tutkimusaineistoa. Tutkimusaiheeni ei myöskään kohdennu kehenkään yksityishenkilöön.

Tiedostan kuvantutkimuksen monitulkintaisuuden. Jos aineistoani tutkisi joku toinen, on hyvin mahdollista, että hänen tuloksensa olisivat erilaisia omistani (Seppä 2012, 230). Vaikka analyysissäni varmasti näkyy subjektiiviset eli henkilökohtaiset tulkinnat, uskon silti saavuttavani yleispäteviä tuloksia. Kuvien tulkitseminen ei ole sattumanvaraista, esimerkiksi sosiaalisen konstruktionismin mukaan niitä ohjaavat sosiaalisesti rakentuneet tavat luoda merkityksiä.

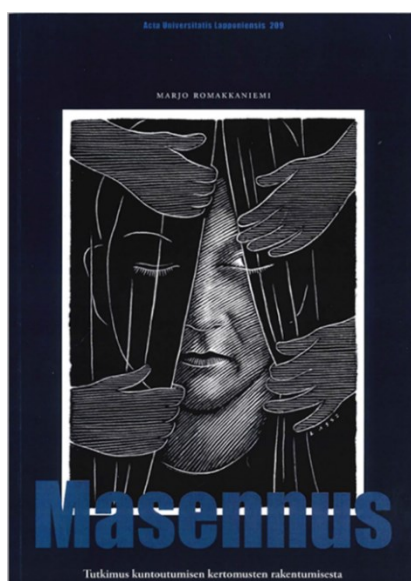
4 TULOKSET

4.1 Kannet kuvaamassa sosiaalityön ilmiöitä: Elämän kaoottisuus ja vuorovaikutuksen merkitys

Sosiaalityön kenttä on monimuotoinen käsittäen laajan kirjon ilmiöitä, jotka heijastavat yhteiskunnan rakenteita ja yksilöiden elämäkokemuksia. Seuraavaksi syvennyn kahteen sosiaalityön keskeiseen ilmiöön, jotka olin teemoittelussa havainnut: masennus ja eron jälkeinen vaino.

Katsekontakti ja vuorovaikutuksen tärkeys

Aineistoni kansista vain yhdessä oli melkein toteutuva katsekontakti kohti kuvan katsojaa. Kannen tutkimus (kuva 1) käsittelee masennusta ja kuntoutumista. Kuvituksen värimaailma on synkkä, kannessa esiintyy paljon mustaa ja harmaata väriä. Kuvan otsikko ”Masennus” ponnahtaa esille tumman sinisellä fontilla. Värimaailma kuvastaa mahdollisesti masentuneen hahmon jaksamattomuutta, voimavarojen vähentymistä, tilanteen hallitsemattomuutta ja muita masennukseen liittyviä oloiloja. Kannen värimaailma kuvastaa kuntoutuksen olevan vielä alkuvaiheessa.



KUVA 1

Romakkaniemi, Marjo
2011: Masennus. Tutkimus kuntoutumisen kertomusten rakentamisesta.

Kannen suunnittelu:
Rantanen, Lasse

Kuvituksen hahmon toinen silmä on suljettu ja toinen avoin. Hahmon kasvoja peittää verho, joka on osittain auki, peittäen silti molemmat silmät, estäen näin katsekontaktin syntymisen. Masennusta voi kuvailla noidankehäksi, jossa masentunut ihminen eristäytyy ja pakenee niitä vuorovaikutussuhteita, jotka edistäisivät masennuksesta kuntoutumista (Romakkaniemi 2011, 95). Kuvituksen tummaa verhoa raottavat ulkopuoliset kädet. Nämä kädet voivat kuvastaa sosiaalista tukea, esimerkiksi niitä moniammatillisia tahoja, jotka tukevat hahmon kuntoutusprosessia. Auttavat kädet yrittävät auttaa kuntoutujaa ottamaan katsekontaktin takaisin yhteiskuntaan, pois syrjäytymisen tieltä.

Masennus on ilmiönä tuttu sosiaalityössä. Masennus on moniulotteinen ilmiö, jonka sosiaalinen ulottuvuus jää usein vähemmälle huomiolle (Romakkaniemi 2014, 142.) Romakkaniemi määrittelee masennukseen liittyvän sosiaalisen käsitteen ”vuorovaikutuksellisuudessa, toiseksi ihmisen vuorovaikutussuhteissa ja elämäntilanteissa ja kolmanneksi ihmisen suhteessa elinympäristöönsä ja yhteiskunnallisiin rakenteisiin”. Sosiaalisen konstruktionismin näkökulmasta masennus ilmiönä on sidoksissa aikaan, kieleen ja kulttuuriin. Tämä tekee siitä poliittisen, kulttuurisen ja lääketieteellisen ilmiön. Rakenteellisesta näkökulmasta masennukseen liittyy leimaantumisen pelkoa ja häpeän kokemuksia (mt., 144, 152, 162). Nämä pelot voivat estää ihmisiä hakemasta apua. Pärjäämistä ja jaksamista murentavista tekijöistä huolimatta ihmiset yrittävät sinnitellä eteenpäin (mt., 162). Myös kannen hahmon passiivisuus auttavia käsiä kohtaan mahdollisesti kuvastaa näitä negatiivisia tuntemuksia apua kohtaan. Usein masennuksesta ajatellaan kielteisesti, mikä voi vähentää ihmisen omaa toimijuutta (mt., 162). Masentuneet usein luopuvat tärkeistä ihmissuhteista ja harrastuksista, jotka edistäisivät kuntoutumista (Leinonen 2018, 136).

Kuntoutuspalveluissa syntynyt vuorovaikutus näyttäytyi Romakkaniemen tutkimuksessa hoidon merkityksellisyyden kulmakivenä. Ihmiselle on tärkeää tulla nähdyksi ja kuulluksi. Kokemus siitä, että häntä auttava taho ymmärtää hänen tilanteensa luo asiakkaalle kokemusta siitä, että työntekijä on sitoutunut auttamaan ja tukemaan (Romakkaniemi 2014, 158.) Sosiaalisen ulottuvuuden merkitys kuntoutuksessa on lisääntynyt, sillä aikaisemmin terveydenhuollon toimintaympäristöissä sen tarpeellisuutta ei osattu huomioida (Palomäki 2018, 263). Sosiaalisten tekijöiden ja masennuksen välillä on kuitenkin kaksisuuntainen suhde, joka on tärkeää huomioida, jotta kuntoutumisprosessi on onnistunut (Leinonen 2018, 136).

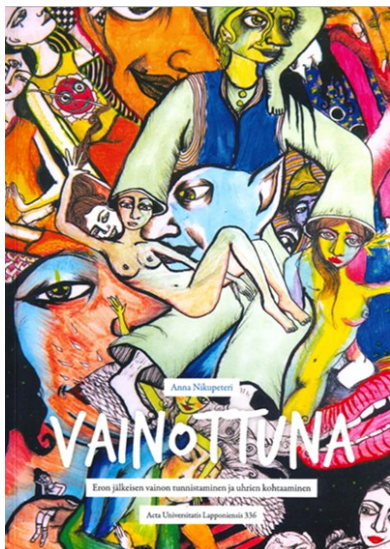
Sosiaalinen kuntoutus on lisätty sosiaalihuoltolakiin vuonna 2014 (1301/2014). Lain pykälä 17 määrittelee sosiaalisen kuntouksen näin: ”Sosiaalisella kuntoutuksella tarkoitetaan sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen keinoin annettavaa tehostettua ja tavoitteellista tukea sosiaalisen toimintakyvyn ja elämänhallinnan parantamiseksi tai ylläpitämiseksi, syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi sekä osallisuuden edistämiseksi.” Sosiaalityön asiantuntijuus mielenterveydessä on asiakkaan oikeusturvan huolehtimisen lisäksi luoda uskoa toipumiseen eli toivon ylläpitoon (Leinonen 2018, 137). Sosiaalityön asiantuntijuuteen kuuluu sekä ihmisten tukeminen että heidän toimintamahdollisuuksiensa laajentaminen. Tämä tarkoittaa merkityksellisten toiminnallisten vaihtoehtojen tunnistamista ja yhteyksien luomista eri toimijoiden välille (Romakkaniemi 2014, 167.)

Sosiaalisen kuntoutuksen asiakkaat tulevat monenlaisista eri lähtötilanteista. Osa asiakkaista hakee apua ennalta ehkäisevästi, jotta heidän ongelmansa eivät pahene. Asiakkailta voi olla myös erilaisia toimintakyvyn ongelmia, syrjäytymistä tai mielenterveyden ongelmia (Nieminen 2018, 14.)

Ilmiön kaoottisuus ja kohteiden representaatio

Tyhjänä tilana ymmärrän ne kuvan tai kuvituksen alueet, joissa ei löydy kuvallisia tai tekstillisiä elementtejä. Tyhjällä tilalla (engl. negative space) on kuitenkin usein oma tehtävänsä kannen kokonaisuudessa. Tyhjä tila antaa katseelle hengitystilaa. Kun kannessa ei ole tyhjää tilaa, se voi tuntua katsojalle rauhattomana, jopa kaoottisena.

Hyvänä esimerkkinä tyhjän tilan puutteesta on kuva 2, jonka kannessa käsitellään eron jälkeistä vainoa. Kannen kaikki tila on täytetty naishahmoilla. Kuvituksen värimaailma tuo kuvitukseen lisää kaoottisuutta. Kannen värimaailma ei ole harmoninen, kuvituksessa on sekaisin sekä kylmiä että lämpimiä värejä. Kannessa ei ole selkeää väriä, joka ohjaisi katsojan katsetta, vaan kaikki värit tuntuvat olevan kannessa samalla arvoasteikolla, jolloin mikään väri ei ole huomioväri. Tämä osaltaan lisää kannen rauhattomuutta. Myös kannen otsikko on alisteinen kuvitukselle. Pääotsikon valkoinen fontti ei ponnahda esille muusta värityksestä, jolloin myös se tuntuu jäävän kuvan kaoottisuuden alle.



KUVA 2

Nikupeteri, Anna 2016:
Vainottuna. Eron jälkeisen
vainon tunnistaminen ja uh-
rien kohtaaminen.

Kannen suunnittelu:
Väyrynen, Kaisa

Ihmisen kokema paha aiheuttaa kärsimystä ja ahdinkoa, jotka johtavat usein avun tarpeeseen (Hurtig & Laitinen 2006, 9). Mitä pitkäkestoisempi turvattomuuden tunne ihmisellä on, sitä enemmän hän tarvitsee ulkopuolista tukea (Piispa & Hannus & Valtonen 2017, 156). Eron jälkeinen vaino voi syöstä uhrin elämän kaoottiseen tilaan, jossa jatkuva pelko ja epävarmuus hallitsevat arkea. Vainoajan arvaamattomat ja toistuvat yhteydenotot voivat saada uhrin tuntemaan, ettei mikään ole enää hallittavissa, ja tavallisetkin tilanteet voivat muuttua ahdistaviksi. Jatkuva henkinen paine ja turvattomuus voivat johtaa uupumukseen ja heikentää merkittävästi elämänlaatua. Vainottu voi äärimmäisessä ahdingossa reagoida tilanteeseen väärinkäyttämällä runsaasti päihteitä ja lääkkeitä tai uhkaamalla tappaa itsensä (mt., 2017, 156–158.)

Koska kuvassa 2 jokainen väri vaatii huomion itseensä, katsojan huomio siirtyy usein seuraavaksi hahmojen silmiin. Ihmiskasvot ovat voimakas katseen vangitsija (Hatva 1993, 59), ja kasvoissa tärkein elementti on silmät. Kuvan katsojana katsettani ohjaa juuri kuvituksen hahmojen silmät. Silmäni eivät kuitenkaan kohtaa yhdenkään naishahmon katsetta, eli katsekontaktia ei synny katsojan ja kuvan hahmojen välille. Haavoittuvuuden kokemukset ovat tiiviisti yhteydessä tunteisiin, arkeen, ihmissuhteisiin ja avun etsimiseen. Vainon kaksijakoinen ja piilotettu luonne synnyttää uhrissa pelkoa ja epäluottamusta itseä ja muita kohtaan (Nikupeteri 2016, 126), mitä kuvituksen hahmojen katsekontaktin vältteleminen voi kuvata.

Parisuhteen aikana koetun väkivallan ja eron jälkeisen vainon välillä on usein yhteys, ja eron jälkeistä vainoa voidaan pitää parisuhdeväkivallan jatkumona (Nikupeteri & Laitinen 2017a,

20). Lapselle vaino on merkittävä stressitekijä. Vaino sisältää erilaisia uhkia eli se ilmentyy monin eri tavoin. Siihen liittyy vahvasti myös monenlaisia vaikeita tunteita, kuten syyllisyyttä, pelkoa ja häpeää (Nikupeteri & Ervasti & Marttala & Laitinen 2017b, 102.) Vaikeat tunteet liittyvät usein juuri siihen, että kyseessä on lapsen vanhempi. Pelon ja turvattomuuden ilmapiiri (mt., 105) luovat perheen arjen, missä tunteet vaihtelevat kuormittavasta kaotukseen.

Jos representaatiota ajattelee sosiaalista todellisuutta rakentavana toimintana, kuvassa näkyviin representaatioihin kätkeytyy valintaprosesseja (Törrönen 2010, 278). Kuvan 2 hahmot näyttävät kaikki olevan naispuolisia. Vaikka eron jälkeisen vainon ensisijainen kohde on yleensä perheen äiti, vainon uhri voi olla myös isä eli mies. Samaa sukupuolta olevien välinen vaino on myös mahdollista (Nikupeteri ym. 2017b, 104.) Kuvitus kuitenkin ohjaa katsojia huomioimaan kuvattuja ilmiön piirteitä (Törrönen 2010, 278), tässä tapauksessa naisia vainon kohteena. Poissaolevat representaation kohteet luovat myös käsityksiä heistä, esimerkiksi tämän kannen kohdalla voi syntyä ajatus, että vaino kohdistuu ainoastaan naisiin. Kuva 2 on hyvä esimerkki representaation merkityksestä myös kuvissa. Representaatio on osaltaan politiikkaa, minkä vuoksi kuvien kautta esittämisessä on tärkeää kysyä neljä olennaista kysymystä: ”*mitä* (identiteettejä, intressejä tai valitsijakuntaa) representoidaan, *miten* representoidaan (osana jotain joukkoa, symbolisoiden jotain tai esiintymällä jonkun puolesta), *miksi* representoidaan (oikeudenmukaisuuden, tasa-arvon tai taloudellisten seikkojen vuoksi) ja *missä* representoidaan (esim. mediassa, eduskunnassa tai mielenosoituksessa)” (Squires 1999, 201-203, Rossin 2010, 264-265 mukaan, painotus alkuperäisessä.)

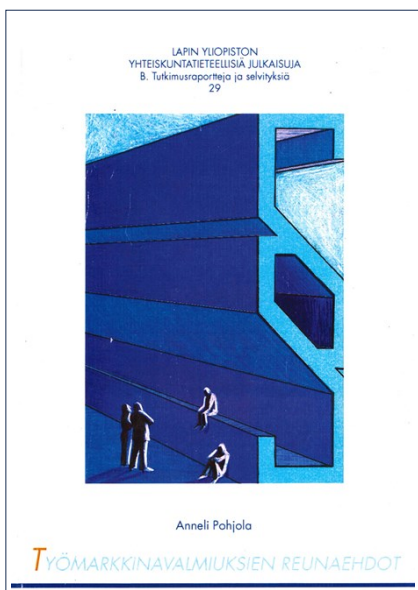
Jos representaatiota tarkastellaan sosiaalityön näkökulmasta, voidaan esimerkiksi miettiä sosiaalityön prosessin asiakaslähtöisyyttä. Millainen suhde sosiaalityöllä on asiakkaisiin, ovatko asiakkaat enemmän sosiaalityön kohteena kuin subjektina? Eri keskusteluyhteyksissä retoriikkaa esitetään asiakkaan puolesta, mutta myös hänet sivuuttaen (Pohjola 1993, 55), jolloin keskustelun kohteen eli asiakkaan oma ääni jää sivuun tai jopa kokonaan kuulematta. Sivutetun tai poissaolevan kohteen representoiminen voi vaikuttaa puhtaalta ja viattomalta, mutta siihen liittyy monenlaisia arvovalintoja (Törrönen 2010, 276).

4.2 Kannet rakenteellisen sosiaalityön maailmassa: Valtasuhteet ja teknologia rakenteellisen sosiaalityön ja asiakkaan paikan määrittäjinä

Rakenteellinen sosiaalityö keskittyy yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvointiin vaikuttavien yhteiskunnallisten rakenteiden tarkasteluun ja muuttamiseen. Rakenteet ovat yhteiskunnassa vaikuttamassa monessa tilanteessa, sekä lokaalilla että globaalilla tasolla. Aineistossani havaitsin teemoja liittyen hyvinvointipalveluihin ja niissä havaittaviin haasteisiin ja muutoksiin sekä globaaliin yhteistyöhön.

Rakenteiden tuottamat haasteet asiakkaiden elämässä

Kuvan 3 kuvituksessa kuvataan hahmoja, joista osa seisoo ja osa istuu kulmikkaan ja geometrisen rakennelman alimmaisella reunalla. Rakennelma voi luoda mielikuvia rakenteellisuudesta ja järjestelmällisyydestä. Rakennelman eri kerrokset ovat vaikeasti saavutettavissa. Ne voivat symboloida niitä monia haasteita ja esteitä, joita yksilöt kohtaavat yrittäessään parantaa työmarkkina-avalmiuksiaan. Tämä voi liittyä taloudellisiin vaikeuksiin, koulutuksen puutteeseen, syrjintään, terveysongelmiin tai muihin sosiaalisiin ja henkilökohtaisiin haasteisiin.



KUVA 3

Pohjola, Anneli 1999:
Työmarkkina-avalmiuksien
reunaehdot.

Kannen suunnittelu:
Sälevä, Mika

Kuvituksessa on käytetty sinisen eri sävyjä, jotka voivat symboloida rauhallisuutta, ammatillisuutta ja vakavuutta. Vaikka sosiaalityön asiakkaat kokevat tilanteensa epätoivoiseksi, sosiaalityö voi auttaa luomaan toivoa. Asiakastyössä sosiaalityöntekijät tukevat yksittäisiä asiakkaita ja asiakkaiden tilanteista kertynyttä informaatiota voidaan käyttää rakenteellisen sosiaalityön tarkoituksiin (Piirainen 2022, 20).

Kuvan geometriset muodot ja eri tasot voivat symboloida rakenteellisia reunaehtoja, jotka asettavat rajat ja puitteet, joissa sosiaalityö toimii. Tämä voi viitata lainsäädäntöön, organisaatorakenteisiin, sosiaalipolitiikkaan ja muihin järjestelmällisiin rajoitteisiin. Kuvan rakennelman avoimet ja suljetut tilat voivat viitata mahdollisuuksiin ja rajoituksiin, joita yksilö kohtaa sosiaalityön kontekstissa. Nämä voivat olla taloudellisia, sosiaalisia tai kulttuurisia reunaehtoja, jotka määrittävät yksilön toimintamahdollisuuksia. Yksilön ja yhteiskunnan välinen suhde on moninaisesti tulkittava kipukohta. Yhteiskunta voidaan nähdä lähinnä taustalla vaikuttavana tukiverkkona, toisaalta se voi olla mekaaninen järjestelmä, joka tehdasomaisesti ja byrokraattisesti tuottaa palveluja kansalaisille. Toisaalta se voi olla myös mahdollistaja, jolloin yhteiskunnan rooli on olla kansalaisia varten. Sosiaalityön paikka määrittyykin sosiaalityöntekijöiden tekemän työn kautta, jolloin on olennaista kysyä, ”miten työntekijät asemoivat itsensä suhteessa toimintaympäristöönsä” (Pohjola 2014, 20.)

Mielenkiintoista on myös se, että kannen kuvitus on alisteinen muille kannen elementeille. Kuvitus on ahdettuna pieneen tilaan, jättäen paljon tyhjää tilaa ympärille. Alisteinen kuvitus voi toimia metaforana korostaen sitä, että yksilöiden ja ryhmien (kuvassa olevat ihmiset) asema on usein alisteinen laajemmille yhteiskunnallisille rakenteille (kuvan arkkitehtuuriset muodot). Sosiaalityöllä on merkittävä rooli työttömien elämän parantamisessa ja heidän sopeutumisessaan yhteiskunnallisiin rakenteisiin. Sosiaalityön väliintulojen tuoman tiedon lisääntymisen myötä pyritään parantamaan palveluiden läpinäkyvyyttä ja vaikuttavuutta, jotta asiakkaiden tilanteet kehittyisivät ja muutos tapahtuisi tehokkaammin (Piirainen 2022, 17).

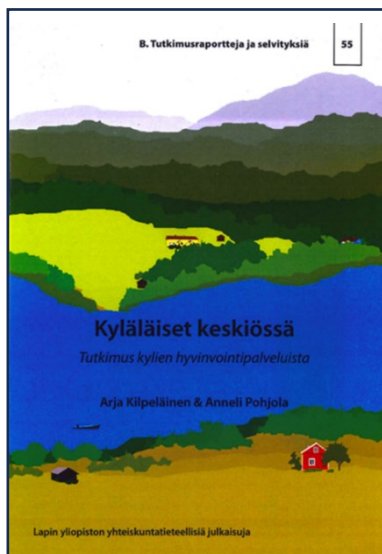
Sosiaalityötä on kritisoitu erityisesti yksilötyössä tapahtuvaan vallankäyttöön, ”toiminnan sopeuttavaan, yhteiskunnalliseen järjestykseen integroivaan, yhdenmukaistavaan ja kontrolloivaan luonteeseen” (Piirainen 2022, 19–20.) Myös asiakkaiden määrittely ja luokittelu on vallankäyttöä (Jokinen & Juhila & Pösö 1995, 21). Sosiaalityöhön kuitenkin kuuluu sekä tuki että kontrolli (Piirainen 2022, 20.)

Kannen neljä hahmoa on kuvattu kaukaa, joten heidän kasvojaan ei voi lukea, mutta kuvituksen istuvien hahmojen olemus on melankolinen. Istuvat hahmot ovat lähellä toisiaan, mutta eivät kommunikoi keskenään. Tämä voi symboloida yksinäisyyttä, jota sosiaalityö pyrkii lievittämään, sekä tukemista, joka on keskeinen osa sosiaalityötä. Toiset kaksi seisovaa hahmoa keskustelevat keskenään. He katsovat ylöspäin kohti rakennelmaa. Tämä voi kuvastaa sosiaalityöntekijöitä, jotka etsivät erilaisia keinoja asiakkaiden tukemiseen.

Digitalisaation mahdollisuudet ja rajoitteet

Kyliin keskittyvien tutkimuksien kansissa on molemmissa samankaltainen maisema-aihe. Molemmissa kansissa on ilmakehän kuva, jossa näkyy virtaava joki ja jonka varrella on harvassa olevaa asutusta. Kuvan 4 kuvituksessa näkyy hahmo veneilemässä. Tunnelma on rauhallinen, kyläläiset elävät elämää omassa tahdissaan. Rauhallinen ja kaunis maisema korostaa maaseudun asumisen viehättävyyttä ja rauhallisuutta, mikä voi olla näiden yhteisöjen houkutteleva puoli. Molempien kansien kuvissa on päiväsaika, kuvassa 5 näkyy sateenkaari. Sateenkaari voi kuvastaa toivoon ja lupauksiin, sitä että sateen jälkeen on taas hyvä sää. Tilanne voi olla haastava, mutta ongelmaan löydetään lopulta positiivinen lopputulos. Myös otsikko ”Ei tää niin syrjässä” kuvastaa syrjäkylässä asuvan asukkaan positiivista asennetta, vaikka hyvinvointipalvelujen saannin kannalta syrjäkylässä asuminen voi olla haastavaa. Nämä kylien asukkaat haluavat pysyä asuinalueillaan, riippumatta siitä kuinka haasteellista se on. Kaupungistuvassa yhteiskunnassa on jätetty huomiotta maaseutualueiden erityispiirteet ja niiden vahvuudet. Arja Kilpeläinen myös haastaa käsitteen syrjäkylä, sen negatiivisävytteisen, syrjä-määritelmän vuoksi ja käyttää mieluummin sanaa sivukylä (Kilpeläinen, 2016, 16-17).

Kokonaisuutena kuvat 4 ja 5 haluavat haastaa negatiivisia stereotypioita maaseudulla asumisesta ja pyrkivät antamaan kattavan ymmärryksen näiden yhteisöjen vahvuuksista ja tarpeista sosiaalityön näkökulmasta.



KUVA 4

Kilpeläinen, Arja & Pohjola, Anneli 2007: *Kyläläiset keskiössä*. Tutkimus kylien hyvinvointipalveluista.

Kannen suunnittelu: Immonen, Sirpa



KUVA 5

Laitinen, Merja & Pohjola, Anneli 2001: *"Ei tää niin syrjässä"*. Tutkimus elämisen mahdollisuuksista ja palveluista syrjäkylissä.

Kannen valokuva: Kärkkäinen, J.

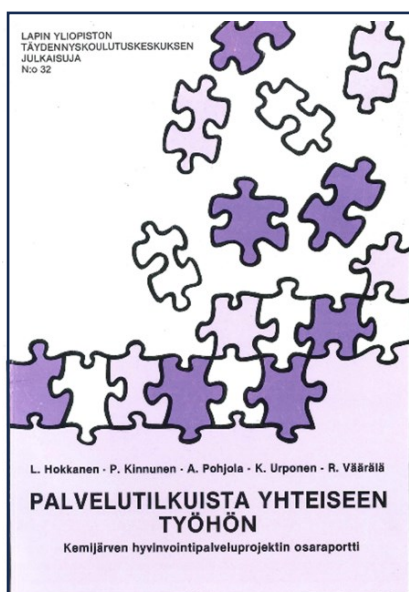
Maaseudulla on pitkään ollut vahvoilla pärjäämisen kulttuuri, mutta yhteiskunnalliset muutokset vaikuttavat sekä maaseudun yhteisöihin että yksittäisten ihmisten elämään. Kyläläiset ovat hyväksyneet sosiaalityön arjen tueksi. Palvelujen keskittäminen tekee liikkumisesta ja pitkien matkojen taittamisesta maaseudulla asuville, erityisesti ikääntyville, merkittävän haasteen (Kilpeläinen 2016, 17–18.) Ikä on keskeinen sosiaalipalveluiden käyttöön vaikuttava tekijä. Palvelujen supistaminen maaseutualueella lisää helposti kuljetusten ja muiden oheispalveluiden kustannuksia (Nivalainen & Volk 2002, 32, 36.) Sosiaalityön avulla voidaan edistää ihmisten mahdollisuuksia asua kylissä, jos he niin haluavat (Kilpeläinen & Romakkaniemi 2014, 155).

Digitalisaatio voi olla yksi mahdollinen tapa edistää sivukylillä asuvien ihmisten halua pysyä asuinseudullaan mahdollisimman pitkään. Suomen poliittinen tahto ja tavoite on julkisten palveluiden laaja digitalisaatio, jota perustellaan taloudellisuuteen, tehokkuuteen ja tuottavuuteen liittyvillä tekijöillä (Kivistö 2019, 202). Sosiaalityössä ja sosiaalihuollossa on kuitenkin edelleen huonosti hyödynnetty sähköisiä palveluita (Tikkala 2019, 305). Sosiaalityön digitalisointi on toistaiseksi lähinnä keskittynyt asiakastietojärjestelmiin, dokumentointiin ja

tiedonhallintaan. Sähköisen asioinnin kehittäminen ja käyttöönotto on ollut hitaampaa ja vaatii vielä lisää kehittämistä (Kivistö 2019, 203.) Digitalisaatio ei korvaa fyysistä vuorovaikutusta, mutta on kuitenkin tärkeä keino asiakkaiden saavuttamiseen.

Harvaan asutuilla alueilla yhteisöllisyyden merkitys on vahvistunut esimerkiksi työikäisten sosiaalityöstä käytävässä keskustelussa. Anne Tuikka ja Seija Okulov tarkoittavat yhteisöllisyydellä ”yhdessä eletyn, koetun ja jaetun arjen synnyttämää tunnekokemusta, joka sitoo ihmiset yhteen” (Tuikka & Okulov 2021, 149.) Yhteisöt ovat läheisesti yhteydessä rakenteelliseen sosiaalityöhön, joka voi edistää muutosta kohti paikallista hyvinvointia (Tuikka & Okulov 2021, 150).

Hyvinvointipalvelut muutoksessa



KUVA 6

Hokkanen, Liisa & Kinnunen, Petri & Pohjola, Anneli & Urponen, Kyösti & Väärälä, Reijo 1991: Palvelutilkuista yhteiseen työhön. Kemijärven hyvinvointiprojektin osaraportti.

Kannen suunnittelu: Helala, Tarja

Kuvassa 6 näkyy violetin eri sävyillä toteutettu kuvitus palapelin palasista. Palapeli koostuu jo valmiiksi asetetuista palasista ja osa palasista etsii vielä kohtaansa. Kannessa on vahvaa symboliikkaa. Palapelin palat symboloivat usein eri osien yhteensovittamista kokonaisuudeksi. Tämä voi viitata siihen, miten erilaiset sosiaalipalvelut ja toimenpiteet yhdistetään toimivaksi kokonaisuudeksi asiakkaan hyväksi. Palapelissä on monta irtonaista palasta. Ne

palaset, jotka eivät vielä ole paikoillaan, voivat symboloida nykyisten rakenteiden ja järjestelmien analysointia ja täydentämistä. Tämä voi kuvastaa sitä, miten nykyisiä palveluja voidaan parantaa ja täydentää, jotta ne toimivat paremmin yhdessä. Palojen yhdistäminen siis viittaa tarpeesta yhdistää hyvinvointipalveluja kokonaisemmaksi ja selkeämmäksi sosiaalityön asiakkaille.

Asiakastietojen kirjaaminen ja niiden tallentaminen kuuluu olennaisesti sosiaalihuollon toimintaan (Lehmuskoski & Palm & Suhonen & Korhonen 2024). Julkisen ja yksityisen sosiaalihuollon asiakastietovarannot siirtyvät Kanta-palveluihin asteittain. Tarkoituksena on, että tiedot ovat helposti ja ajantasaisesti ammattilaisten käytettävissä (kanta.fi 2024.) On tärkeää, että tiedot asiakkaista ovat helposti niiden tahojen saatavissa, jotka niitä tarvitsevat. Kantapalvelun käyttöönottoprosessi etenee vaiheittain.



KUVA 7

Pohjola, Anneli & Hokkanen, Liisa
1998: Hyvinvointipalveluprojekti
osaraportti 7. Projektit paikallisena
jatkuvuutena.

Kannen suunnittelu: Ahava, Timo

Kuva 7 jatkaa hyvinvointipalvelujen teemalla. Kuvan kansi on hyvin rikas sekä värimaailmaltaan että kuvaelementeiltään. Kuvitus kuvastaa abstraktilla tavalla kaupunkia, sen teitä, rakennuksia ja kulkuvälineitä. Kuvassa on kolme hahmoa, joista yhdellä on vanhanaikainen valkoinen sairaanhoitajan asu. Kuvituksessa esiintyvät rakennukset voivat symboloida erilaisia sosiaalipalveluita ja niiden saavutettavuutta. Tie, joka kulkee keskellä kuvaa, voi symboloida matkaa tai yhteyttä eri paikkojen ja ihmisten välillä. Tie mahdollistaa määränpäähen pääsemisen.

Kirjan kannen visuaaliset elementit ja tekstit viestivät siitä, että sosiaalityö käsittää laajan kirjon palveluita ja toimintoja, jotka tähtäävät yhteisön ja yksilön hyvinvoinnin parantamiseen. Kuvan värikkyys ja monimuotoisuus viittaavat sosiaalityön kohteiden ja palvelujen moninaisuuteen. Tie voi symboloida jatkuvaa kehitystä ja yhteyksien luomista, mikä on keskeistä sosiaalityön kentässä.

Kuvituksessa osa rakennuksista on ylösalaisin, punainen auto lentää eikä kulje tietä pitkin. Myös hoitaja näyttää olevan ilmassa. Nämä kummallisuudet voivat kertoa palvelujärjestelmän erilaisista ongelmista ja haasteista. Hyvinvointipalveluiden on tarkoitus tuottaa kansalaisille hyvinvointia. Palvelujen piiriin pääsemisessä voi kuitenkin olla erilaisia esteitä. Heikki Hiilamo tuo esille esimerkiksi sen, että osalla ihmisistä, jotka tarvitsisivat palveluja eivät hakeudu niihin, koska heidän toimintakykynsä on liian heikko (Hiilamo 2015, 30, Blomgrenin 2016, 41 mukaan). Lisäksi julkisten palvelujen jonot ovat pitkät sekä niiden laatu on koettu huonoksi. Osa avun hakijoista kokee palveluista poiskäännyttämistä, jolla tarkoitetaan ihmisten ohjaamista muualle tai kokonaan torjutuksi tulemista. Tutkimusten mukaan julkisissa palveluissa paljon poiskäännyttäviä elementtejä. Köyhät ihmiset, jotka häpeävät tilannettaan välttelevät usein toimeentulon hakemista (Blomgren 2016, 41–42.)

Myös kohtuuttomuuden tai kohtaamattomuuden kokemukset voivat vaikeuttaa asiakkaan tuen saamista tai avun hakemista. Asiakastyössä Anneli Pohjola (Pohjola 2002, 48–59, Blomgrenin 2016, 42 mukaan) määrittelee asiakastyön kolme keskeistä ongelmaa: epäluottamus, välinpitämättömyys ja mitätöinti. (Blomgren 2016, 42.) Nämä ovat vain muutamia esimerkkejä ihmisten negatiivisista kokemuksista. Seurauksena voi olla se, että ihmiset menettävät luottamuksen hyvinvointivaltioon ja viranomaisiin (mt., 43). Monet huonoista kokemuksista liittyvät rakenteellisiin ongelmiin. Kohtuuttomuuden tunteet heijastavat palvelujärjestelmän odottamattomia vaikutuksia, väliinputoamisia ja petettyjä lupauksia hyvinvointivaltiota (Romakkaniemi 2014, 163). Usein kyse on huonoista toimintakäytännöistä, joiden muuttaminen on hidasta, sillä organisaatio ja työntekijäkohtaisten käytäntöjen muuttaminen vaatii tietoista asenteiden ja toimintatapojen aktiivista muutosta. Nämä muutokset eivät välttämättä vaadi uusia resursseja (Blomgren 2016, 53, 68.)

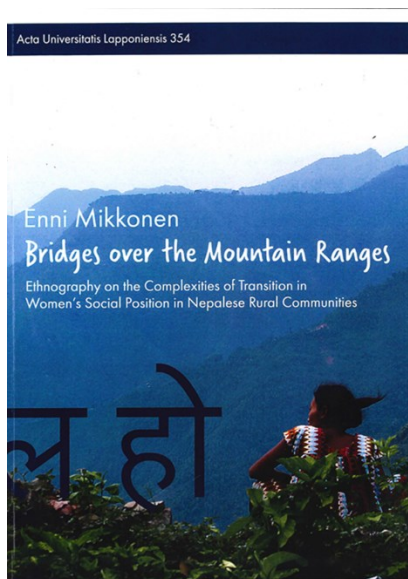
Rahoitukseen liittyvät haasteet vaikuttavat hyvinvointipalveluihin. Vuoden 2023 alussa aloittaneiden hyvinvointialueiden toiminta on ollut haasteellista. Vuoden 2024 aikana useimmat hyvinvointialueet ovat tehneet alijäämää ennakoitua enemmän. Tämä merkitsee

sitä, että hyvinvointialueiden on pyrittävä kattamaan vuosien 2023 ja 2024 alijäämät vuoteen 2026 mennessä (Reunanen 2024), mikä merkitsee YT-neuvotteluita (katso mm. Pada 2024; Kotilainen 2024; Tihilä 2024; Nieminen 2024) ja palveluiden leikkauksia. Esimerkiksi Pirkanmaan hyvinvointialue (Pirha) ilmoitti lopettavansa neuvoloiden synnytysvalmennukset ja siirtävänsä ne nettiin. Päätöstä perusteltiin yhdenvertaisuudella, mutta totuus on, että palvelua heikennettiin tavalla, joka tuo säästöjä (Haapala 2024, 8.) Samanaikaisesti Yle uutisoi, kuinka vuonna 2023 Suomessa syntyi vähemmän vauvoja sitten vuoden 1836 (Hyytinen 2024). Synnytysairaaloiden vähentymisen vuoksi synnytysvälimatkat pitenevät. Tämä lisää erilaisia riskejä, kuten sairaalan ulkopuolisia synnytyksiä (Haavisto & Elhaimmer & Kuikka 2024.) Itse asiassa sairaalan ulkopuoliset ja matkalla sairaalaan tapahtuneet synnytykset ovat tuplaantuneet kymmenessä vuodessa (Mäki 2023) Samanaikaisesti hallitus hakee säästöjä leikkaamalla ja heikentämällä terveydenhuoltoa. Yksi näistä heikennyksistä on hallituksen päätös palauttaa perusterveydenhuollon ja suun terveydenhuollon hoitotakuun takaisin kolmeen kuukauteen (Paukkeri 2024.) Taloudellisesti haasteellisina aikoina keskustelu siirtyy usein siihen, miten ihmisten hyvinvointi on taloudellinen taakka (Särkelä & Siltaniemi & Rouvinen-Wilenius & Parviainen & Ahola 2014, 9).

Globaali maailma

Paikallinen ja globaali maailma kietoutuvat ja kytkeytyvät yhä tiiviimmin toisiinsa (Julkunen & Karvinen-Niinikoski 2016, 101), mikä vaikuttaa myös sosiaalityöhön. Kuvan 8 kansikuvassa käsitellään globaalia maailmaa sosiaalityön näkökulmasta. Kannen kuvassa on sinisävyinen vuoristomaisema ja etualalla perinteisesti pukeutunut nainen, joka katselee eteenpäin. Kannen vuoristomaisema voi kuvastaa monenlaisia teemoja. Vuoristot voivat symboloida sekä fyysisiä että sosiaalisia esteitä. Vuoret ovat usein haastavia ylittää, mikä voi symboloida nepalilaisten naisten kohtaamia haasteita ja vaikeuksia. Vuoristojen ylittäminen voi kuitenkin myös symboloida muutosta ja siirtymistä. Kannen maisemalla on myös rakenteellisen sosiaalityön kannalta tärkeä rooli. Fyysinen ympäristö luo rakenteelliselle sosiaalityölle paikalliset toimintaedellytykset. Tämä ympäristö on identiteettiin liittyvä, mentaalinen ja tunteisiin perustuva paikka, joka ohjaa vuorovaikutusta symbolisesti ja kulttuurisesti (Kilpeläinen ym. 2014, 155.) Naisen eteenpäin suuntautuva katse voi symboloida toivoa, tule-

vaisuuteen suuntautumista ja pyrkimystä parempaan elämään. Naisen perinteinen asu korostaa kulttuurisen ymmärryksen tärkeyttä sosiaalityössä. Kulttuuriset arvot, käsitteet ja toimintatavat luovat rakenteellisen sosiaalityön puitteet. Nämä puitteet ja niihin sopeutuminen vaikuttavat siihen, omaksuuko sosiaalityöntekijä alueellisen identiteetin. Paikallinen yhteisö voi joko ottaa sosiaalityöntekijän osaksi yhteisöä tai pitää hänet sen ulkopuolella, riippuen heidän omista tarpeistaan (mt., 157.)



KUVA 8

Mikkonen, Enni 2017: *Bridges over the Mountain Ranges. Ethnography on the Complexities of Transition in Women's Social Position in Nepalese Rural Communities.*

Kannen suunnittelu: Ulriika, Jenni
Kannen valokuva: Seppälä, Tiina

Kirjan nimessä mainitut "sillat" viittaavat yhteyksien ja yhteistyön rakentamiseen. Tämä symboloi sosiaalityön tehtävää luoda yhteyksiä ja parantaa yhteisöjen välistä ymmärrystä ja tukea. Sillat voivat myös symboloida sosiaalityön roolia "siltana" eri yhteisöjen ja kulttuurien välillä. Paikallisuus ja sen yhteydessä esiintyvä kulttuuri luovat sosiaalityölle sekä mahdollisuuksia että haasteita (Kilpeläinen ym. 2014, 136).

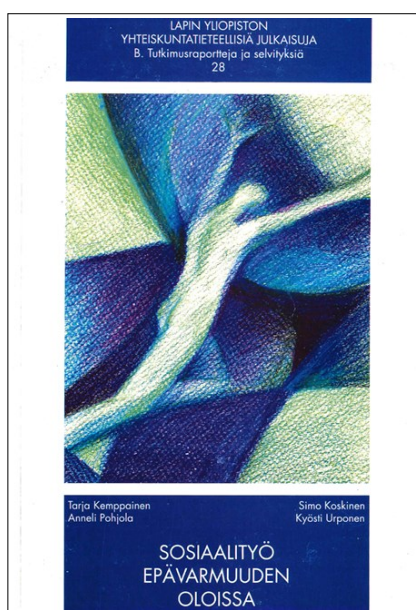
Tutkimuksen ja kannen teema naisten sosiaalisen aseman muutoksesta maaseutuyhteisöissä liittyy laajempiin globaaleihin kysymyksiin sukupuolten tasa-arvosta ja sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta. Sosiaalinen muutos on monimutkainen prosessi, joka sisältää monia haasteita ja esteitä, erityisesti globaalissa kontekstissa.

4.3 Kansien asiantuntijuuskuvaukset: Muuttuva asiantuntijuus muuttuvassa toimintaympäristössä

Sosiaalityön koulutus ja asiantuntijuus ovat keskeisiä tekijöitä, jotka määrittävät alan ammattilaisten valmiudet vastata yhteiskunnallisiin haasteisiin. Sosiaalityön koulutus muovaa ammattilaisten roolia ja auttaa heitä toimimaan vaikuttavasti yksilöiden, yhteisöjen ja yhteiskunnan tasoilla.

Asiantuntijuuden jatkuva päivittäminen

Kuvassa 9 näkyy abstrakti hahmo abstraktia taustaa vasten. Hahmo näyttää joko puskevan tai yrittävän tukea taustan elementtejä. Kannen hahmo on siis vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Tämä voi symboloida sosiaalityöntekijän roolia, joka vaatii joustavuutta ja aktiivista osallistumista erilaisissa ja usein muuttuvissa olosuhteissa. Hahmon liike ja sen sulautuminen ympäristöön voivat myös viitata siihen, että sosiaalityö ei ole staattista, vaan jatkuvasti kehittyvää ja tilannesidonnaista. Voi jopa sanoa, että sosiaalityö toimii aina epävarmuuden tiloissa. Yhteiskunta on jatkuvassa murrostilassa, jolloin myös asiakkaiden ongelmat muuttuvat koko ajan. Tämä merkitsee sitä, että sosiaalityön koulutusta ja asiantuntijuutta täytyy kehittää näiden muutosten ja murrosten mukana (Aho 1999, 13.)



KUVA 9

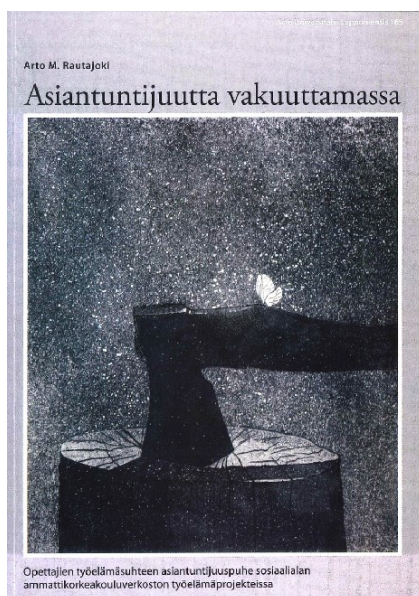
Kemppainen, Tarja & Pohjola, Anneli & Koskinen, Simo & Urponen, Kyösti
1998: Sosiaalityö epävarmuuden oloissa.

Kannen suunnittelu: Sälevä, Mika

Tutkimuksen otsikon mukaan kansi käsittelee epävarmuuden teemaa eli sosiaalityö työskentelee ympäristöissä, joissa vakaus tai ennustettavuus puuttuu. Tämä voi tarkoittaa taloudellista epävarmuutta, poliittista epävakautta tai sosiaalista myllerrystä.

Kuvituksessa on pääasiassa sinisen ja vihreän sävyjä. Vaikka väritys kokonaisuutena luo melankolisen tunnelman kanteen, voi värejä tarkastella yksittäisesti. Sininen yhdistetään usein luottamukseen, rauhallisuuteen ja vakauteen. Vihreä väri taas voi symboloida kasvua, uudistumista ja hyvinvointia. Näiden värien yhdistelmä saattaa viitata pyrkimykseen luoda vakautta ja edistää kasvua epävarmoissa ja monimutkaisissa ympäristöissä. Myös kuvan hahmon toiminta antaa viitteitä tällaiseen pyrkimykseen sosiaalityön puolelta. Epävarmassa yhteiskunnassa on asioita, jotka pysyvät muuttumattomina. Ihmisten jokapäiväiset tarpeet pysyvät samoina, jokainen tarvitsee ruokaa, turvaa, sosiaalisia suhteita sekä mielekästä tekemistä. Sosiaalityö on tukemassa asiakkaiden jokapäiväistä elämää, jonka tarpeet pysyvät samoina, mutta työn toteutus- ja työskentelytavat muuttuvat (Aho 1999, 14.)

Sosiaalityön asiantuntijuus näyttäytyy erityisesti siinä, miten sosiaalityö asemoituu ja ottaa erilaiset tilanteet hallintaansa yhteiskunnan epävarmuudessa. Sosiaalityön ydintoimintaan kuuluu kyseenalaistava ja etsivä näkökulma, sillä oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa edistävä toiminta vaatii aina reflektiivisyyttä. Reflektiivinen työote tarkoittaa sosiaalityöntekijän tietoisuutta omaa toimintaa ohjaavista tekijöistä. Arvioimalla omaa työtään sosiaalityöntekijä kehittää samalla ammatillista osaamistaan (Karvinen 1999, 43, 45.)



KUVA 10

Rautajoki, Arto M. 2009: Asiantuntijuutta vakuuttamassa. Opettajien työelämysuhteen asiantuntijuuspuhe sosiaalialan ammattikorkeakouluverkoston työelämäprojekteissa.

Kannen suunnittelu: Rautajoki, Mikko.

Kuva 10 jatkaa asiantuntijuuden teemalla. Kirjan kannessa on mielenkiintoinen ja moniulotteinen teema ja symboliikka. Kannessa esiintyy tummanharmailla sävyillä kuvitettu pölkky, johon on isketty kirves. Kirveen päälle on asettunut valkoinen perhonen. Kuvituksen tummat sävyt ja tähtiä muistuttavat pisteet voivat kuvata monimutkaisuutta, haasteita ja toisaalta myös toivoa ja mahdollisuuksia, joita sosiaalityö tarjoaa.

Perhosen muodonmuutos toukasta perhoseksi voi symboloida koulutuksen ja jatkuvan ammatillisen kehityksen prosessia. Sosiaalityön koulutus kehittää opiskelijoiden taitoja ja tietoja, jolloin he voivat kehittyä asiantuntijoiksi. Työelämässä sosiaalityöntekijä kehittää asiantuntijuuttaan muun muassa työtehtävien kautta. Tämä työntekijän ja työtehtävien välinen suhde muotoutuu jatkuvasti uudelleen. Siihen vaikuttavat yksilön tulkitsemat kokemukset työtehtävistä sekä sosiaalinen ympäristö, joka on yleensä työyhteisö, jossa työntekijä toimii (Janhonen & Vanhanen-Nuutinen 2005, 15.)

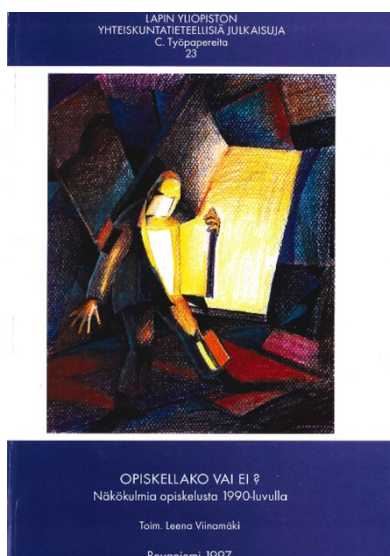
Vaikka kirves voi halkaista ja tuhota, se voi myös olla työkalu uudistumiseen ja rakentamiseen. Sosiaalityössä tämä voisi tarkoittaa rakenteellista sosiaalityötä, sitä että vanhoja, haitallisia rakenteita ja käyttäytymismalleja puretaan, jotta uusia malleja ja olosuhteita voidaan luoda. Tässä koulutus ja sosiaalityön tutkimus on jälleen tärkeässä roolissa. Sosiaalityön alati kehittyvä tutkimus tuo esille näitä epäkohtia ja teoreettista näkemystä, josta käytännön sosiaalityöntekijät hyötyvät.

Kansikuvan kirves yhdessä perhosen kanssa luo moniulotteisen kuvan sosiaalityön luonteesta, jossa yhdistyvät haavoittuvuus, muutos ja uudistumisen mahdollisuudet. Se korostaa sosiaalityön tärkeyttä ja monimutkaisuutta, sekä ammattilaisten roolia tärkeiden ja joskus vaikeiden päätösten tekemisessä. Asiantunteva koulutus ja alan opettajat ovat tässä tärkeässä roolissa. Asiantuntijuus on myös sitä, että myös muut ammatilliset asiantuntijuudet nähdään tärkeinä ja otetaan tarvittaessa mukaan. Asiakastyössä on usein tilanteita, jotka pystytään harvoin ratkaisemaan vain yhden asiantuntijuusnäkökulman kautta (Janhonen ym. 2005, 13). Moniammatillinen yhteistyö on tärkeää.

Itsestä kumpuava motivoituneisuus

Kuvan 11 kannessa esiintyy abstrakti hahmo. Hahmon ympärillä on elementtejä, jotka näyttävät kirjoilta. Hahmo rintakehässä on aukko, jota hahmo pitää auki. Hahmo katsoo alas

rintakehäänsä, ja hänen sisältään tulee kirkas valo. Hahmon kehossa on myös muita, pienempiä ”oviaukkoja”, joista osa on pimeänä ja osasta tulee valoa. Hahmon rintakehän avaaminen kuin kirja voi kuvastaa koulutuksen roolia mahdollisuuksien avaajana. Koulutus voi auttaa yksilöä löytämään ja avaamaan uusia ”ovia” eli uusia mahdollisuuksia ja näkökulmia elämässä. Rintakehän auki pitäminen voi myös symboloida itsetutkiskelua ja itsensä tunteamista. Sosiaalityön näkökulmasta tämä voi viitata prosessiin, jossa yksilö oppii tuntemaan itsensä paremmin ja tunnistamaan omat voimavaransa ja heikkoutensa. Sosiaalityössä tarvitaan kattavaa ja monipuolista tietoperustaa sekä hyvää käytännön osaamista (Janhonen ym. 2005, 13).



KUVA 11

Viinamäki, Leena 1997 (toim.):
Opiskellako vai ei? Näkökulmia
opiskelusta 1990-luvulla.

Kannen suunnittelu: Sälevä, Mika

Oviaukot symboloivat erilaisia mahdollisuuksia ja potentiaalia, joita jokaisella yksilöllä on. Valaistut ovet voivat edustaa niitä mahdollisuuksia, jotka ovat jo löydetty ja hyödynnetty, kun taas pimeät ovet voivat edustaa vielä tutkimattomia tai saavuttamattomia mahdollisuuksia. Valon tuleminen hahmon sisältä voi symboloida sisäistä motivaatiota ja henkilökohtaista kehitystä. Tämä viittaa siihen, että oppiminen ja koulutus ovat prosesseja, jotka kumpuavat yksilön omasta halusta ja kyvystä kasvaa ja kehittyä. Valo, joka tulee sisältä, voi myös viitata siihen, että koulutus muokkaa ja vahvistaa yksilön ammatti-identiteettiä. Asiantuntijuus merkitsee tutkivaa työtettä. Työntekijän tulee jatkuvasti havainnoida ja arvioida oman työtoimintansa lisäksi työympäristöään sekä etsiä uudenlaisia ratkaisuja ja toimintavaihtoehtoja. Asiantuntijuus on siis jatkuvaa oppimista ja kehittymistä vaativa piirre, ei jokin saavutettava ominaisuus (Janhonen ym. 2005, 16–17.) Oman toiminnan tutkiminen kriittisellä silmällä vaatii vahvaa ammatti-identiteettiä, jolloin kriittisyys ei kohdistu työntekijään itseensä vaan työtapoihin ja toimintaan.

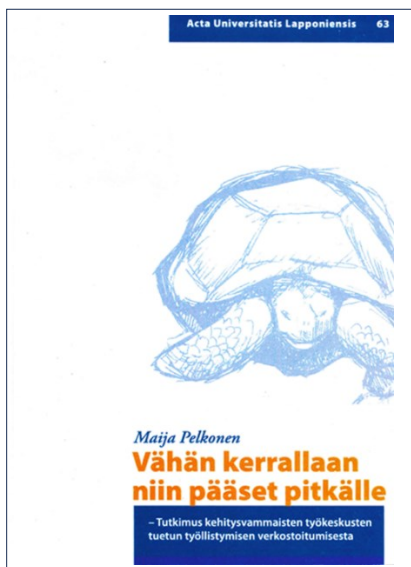
4.4 Kansien kuvaukset sosiaalityön asiakasryhmistä: Sosiaalityön asiakkaat osallisina

Sosiaalityön moninaisuus heijastuu sen laajassa asiakasryhmien kirjossa, joka ulottuu yksilöistä perheisiin ja yhteisöihin, kattaen kaikenikäisiä ja erilaisista taustoista tulevia ihmisiä. Sosiaalityön asiantuntijuusteema jatkuu siinä, miten sosiaalityöntekijät kohtaavat ja tukevat asiakkaita heidän moninaisten tarpeidensa ja haasteidensa keskellä. Analysoin erityisesti vammaisuutta ja maahanmuuttajia esittäviä tutkimuskansia.

Osallisuus asiakkaan ehdoin

Kuvassa 12 on kuvattu kilpikonna vaaleansinisellä värillä. Länsimaisessa kulttuurissa kilpikonna yhdistetään usein kärsivällisyyteen, pitkäjänteisyyteen ja tasaiseen edistymiseen. Kannen pääotsikko ”Vähän kerrallaan niin pääset pitkälle” kuvastaa samoja teemoja. Myös vaaleansinisen värin käyttö kannessa viittaa rauhallisuuteen ja luottamukseen, jotka ovat ratkaisevan tärkeitä sosiaalityön käytännössä. Kokonaisuutena kansi tuo hyvin esille sosiaalityön asteittaisen kehittymisen ja pitkäjänteisen toiminnan teemaa asiakastyössä. Dialogisuus asiakkaan kanssa tarkoittaa toisen hyväksymistä nykyhetkessä. Jos kohtaamisessa asetetaan liikaa ehtoja ja vaatimuksia tulevan suhteen, ei kiinnitetä tarpeeksi huomiota siihen, missä asiakkaan tilanne on juuri nyt (Arnkil & Seikkula 2014, 110–111.)

Sosiaalityön asiantuntijuuteen kuuluu asiakkaan arvokas kohtaaminen, joka on osa sosiaalityön etiikkaa. Arvokas kohtaaminen kytkeytyy sosiaalityön asiantuntijuuden arvo-osaamiseen. Jotta tämä mahdollistuu, asiakaskohtauksiin täytyy kytkeytyä asiakkaan ainutlaatuisuuden tunnistaminen ja tunnustaminen, asiakkaan sekä positiivisten että negatiivisten tunteiden ulostulomahdollisuus, sosiaalityöntekijän hallittu emotionaalinen osallistuminen, asiakkaan itsemääräämisoikeuden tunnustaminen sekä luottamuksellisuus (Laitinen & Kempainen 2010, 138, 153.) Asiakastilanteissa vaaditaan siis moniulotteista asiantuntijuutta.



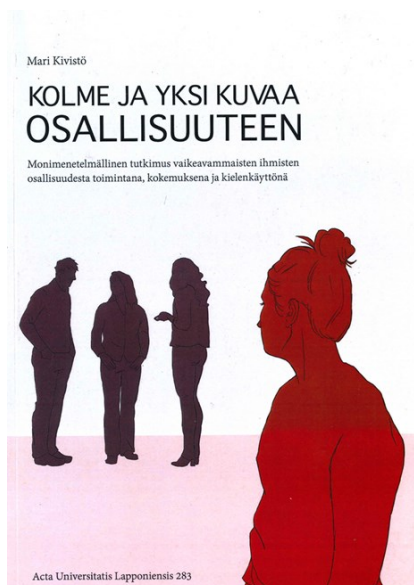
KUVA 12

Pelkonen, Maija 2003: Vähän kerrallaan niin pääset pitkälle – Tutkimus kehitysvammaisten työkeskusten tuetun työllistymisen verkostoitumisesta.

Kannen suunnittelu: Tekijä tuntematon.

Joidenkin asiakkaiden on opeteltava osallistumista. Tämän opetteluun kautta asiakas kehittää uusia elämänhallinnan taitoja. Osallistuminen tarkoittaa varsinaisten tavoitteiden saavuttamista asiakkaan kanssa työskentelyssä tai sitä, että asiakkaan osallistuminen ja hänen kuulemisensa on osa laadukasta sosiaalityötä. (Niiranen 2002, 67, 71.) Kuvan 12 pääotsikko painottaa asiakkaan osallistumista hänen voimavaransa huomioon ottaen.

Vammaisten kansalaisten työelämään integroituminen on aina ollut kiistelyä herättävä kysymys. Aikaisemmin suomalaisessa palvelujärjestelmässä vammaiset ovat olleet usein työkyvyttömyyseläkkeellä. Vammaisten osallistumista työelämään ei siis nähty lähtökohtana (Lindh 2021, 90, 93.) YK:n vammaissopimus tuli Suomessa voimaan vuonna 2016 (invalidiliitto.fi). Suomi on sen myötä sitoutunut vahvistamaan muun muassa vammaisten mahdollisuuksia mielekkääseen ja tuottavaan työhön. Työ on yksi tapa liittyä osaksi yhteiskuntaan. Vammaisten ihmisten työllisyys on silti edelleen vähäistä verrattuna muuhun väestöön ja vammaisiin kohdistuu tietoista tai tiedostamatonta syrjintää (Lindh 2021, 89, 92–94.) Nämä olosuhteet näyttävät olevan ristiriidassa kannen pääotsikon ”Vähän kerrallaan niin pääset pitkälle” kanssa.



KUVA 13

Kivistö, Mari 2014: Kolme ja yksi kuvaa osallisuuteen. Monimenetelmällinen tutkimus vaikeavammaisten ihmisten osallisuudesta toimintana, kokemuksena ja kielenkäyttönä.

Kannen suunnittelu: Kangas, Tiina

Kuvan 13 kansikuvitus tuo esille vammaisten ihmisten halua osallistua yhteiskuntaan, joka ei aina tarjoa heille mahdollisuuksia. Kannen kuvassa on ihmishahmoja, joista yksi on etualalla ja korostettu punertavan oranssilla värillä. Taustalla olevat kolme hahmoa on kuvattu violetilla värillä. Etualan yksinäinen hahmo katsoo kaihoisasti ryhmää. Vammaisuutta ei kohdata pelkästään vammaispalveluissa, vaan vammaiset henkilöt ovat monenlaisissa rooleissa ja tehtävissä yhteiskunnassa (Autio & Niemelä 2017, 273).

Violetti väri yhdistetään usein monimutkaisuuteen, syvällisyyteen ja pohdintaan. Tämä voi viitata siihen, että taustalla olevat hahmot edustavat yhteisön syvällisiä rakenteita tai niitä moninaisia näkökulmia, jotka vaikuttavat osallisuuteen. Tämä voi symboloida yhteisön monimutkaisuutta ja niitä haasteita, joita vaikeavammaiset ihmiset kohtaavat pyrkiessään osalliseksi. Etualalla olevan hahmon punertava väri voi symboloida haasteita, joita yksilö kohtaa pyrkiessään osalliseksi. Värierot voivat korostaa niitä esteitä ja mahdollisuuksia, jotka liittyvät osallisuuden saavuttamiseen.

Kun vammaisuutta tutkitaan sosiaalisesta lähestymistavasta käsin, korostetaan poliittista ja kansalaisuutta korostavaa näkökulmaa. Vammaisuuteen liittyy sosiaalisia tekijöitä, jotka vaikeuttavat vammaisten ihmisten osallistumista yhteiskunnalliseen toimintaan. Näitä aiheuttavat ihmisten ennakkoluulot, syrjivä toiminta, eriyttävät koulutusmahdollisuudet ja esteellisyys (Autio ym. 2017, 274.) Esimerkki esteellisyydestä on rakennukset, joissa ei ole rampeja tai hissejä pyörätuoleille.

Osallisuutta voi edistää monin eri tavoin. Asiakkaan itsemääräämisoikeutta, hallinnan tunnetta ja mahdollisuuksien tukemista voi parantaa esimerkiksi keskustelun, motivoinnin ja kannustamisen kautta. Asiakkaan resursseja ja mahdollisuuksia tulee lisätä. Asiakkaan tietoisuutta voi kasvattaa hänen ongelmiansa taustalla vaikuttavista yhteiskunnallisista tai yhteisöllisistä tekijöistä. Lisäksi yhteiskunnallisia rakenteita tulee kehittää vastaamaan asiakkaiden tarpeita (Kivipelto 2020, 87–88.) Rakenteellinen sosiaalityö on tässä tärkeässä osassa.

Vuorovaikutus

Kuvan 14 kuvituksessa esiintyy useita ihmishahmoja eri asennoissa ja toiminna. Ihmishahmot on kuvitettu eri värein. Hahmojen eri värit ja heidän erilaiset toimintonsa voivat symboloida monimuotoisuutta ja kulttuurien kohtaamista. Kuvitus ja otsikko yhdessä korostavat vuorovaikutuksen tärkeyttä, mikä on keskeistä maahanmuuttajien kanssa työskentelyssä. Etualalla olevien hahmojen kättely viestii yhteistyöstä, kumppanuudesta ja hyväksynnästä, mikä on tärkeää maahanmuuttajien integroitumisen kannalta.



KUVA 14

Nisula, Leila 2010: Vuorovaikutuskulttuuri ja sen jäsentymisen maahanmuuttajien työllistämismennessä.

Kannen suunnittelu: Huuskonen, Niina

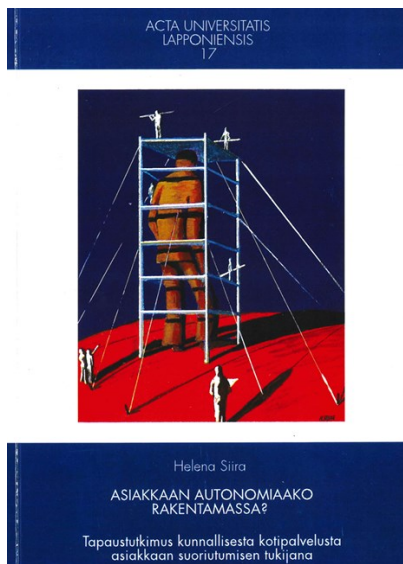
Kokonaisuudessaan kansi heijastaa sellaisia sosiaalityön arvoja ja tavoitteita kuten monimuotoisuuden arvostamista, kulttuurien välisen vuorovaikutuksen edistämistä ja pyrkimystä parantaa maahanmuuttajien integroitumista ja hyvinvointia yhteiskunnassa.

Globalisaatio näyttäytyy sosiaalityössä monin eri tavoin, esimerkiksi maahanmuuttajien määrä asiakkaissa lisääntyy ja itse sosiaalityöstä tulee monikulttuurisempaa (Kaartinen & Katisko & Nieminen 2018, 88). Suomen kaltaisessa valtiossa, joka on ollut kulttuurisesti pitkään homogeeninen, monimuotoisuuden huomioiminen esimerkiksi työelämässä on ollut haastavaa (Korhonen & Puukari 2013, 48). Tilastokeskuksen mukaan maahanmuuttajien työllistyminen on parantunut viime vuosina verrattuna muuhun EU:hun, mutta edelleen suu-
rella osalla on niin sanottua epätyypillistä eli määrä- tai osa-aikaisia työsuhteita (Sutela 2023). Monimuotoisuutta käsittelevät tutkimukset ja selvitykset ovat osoittaneet, että suomalaisen työelämä ja työyhteisöt ovat vasta alkaneet varovaisesti huomioida monikulttuurisuutta (Korhonen ym. 2013, 52). Käsitettä sopeutuminen käytetään yleensä maahanmuuttajien kohdalla, vaikka sopeutumisprosessi on molemminpuolinen. Myös suomalaisen yhteiskunnan tulee löytää uudenlaisia toimintatapoja, jotka vastaavat muuttuviin kansalaisuuksiin ja siihen, että uudet maahanmuuttajat pääsevät osalliseksi yhteiskuntaan (Alitolppa-Niitamo & Säävälä 2013, 6.)

Sosiaalityöntekijän ja maahanmuuttaja-asiakkaan kohtaaminen ei ole tasaveroinen kohtaaminen, vaan kyseessä on viranomaiskohtaaminen. Siinä, missä sosiaalityön asiakaskunta on monikulttuurista, ovat sosiaalityön ammattilaiset vielä pääsääntöisesti valkoisia suomalaisia, mikä edelleen kärjistää työntekijän valta-asemaa kohtaamisessa (Hiitola & Peltola 2018, 124.) Tämä on tärkeää ottaa huomioon vuorovaikutustilanteissa.

Autonomia ja riippuvuussuhteet

Kuvan 15 kansikuvituksessa on mielenkiintoista symbolista kerrontaa. Kuvassa on rakennustelineiden ympäröimä suuri hahmo, joka on väritykseltään oranssi. Kuvassa on myös pienempiä hahmoja, jotka näyttävät olevan mukana rakennusprosessissa. Pienet hahmot ovat väritykseltään valkoisia. Kuvan maaperä on väritetty punaisella ja taivas tummansinisellä. Rakennustelineet ja rakentaminen ovat vahvoja metaforia kehitykselle, tuelle ja yhteistyölle. Ne viittaavat siihen, että autonomia ei ole itsestäänselvyys, vaan jotain, joka vaatii aktiivista työtä, suunnittelua ja tukea. Kaikki meistävät tarvitsevat tukea ja huolenpitoa jossain vaiheessa elämää. Riippuvuus muista on siis kaikkien ihmisten ominaisuus (Juhila 2006, 167.)



KUVA 15

Siira, Helena 1998: Asiakkaan automiaako rakentamassa? Tapaustutkimus kunnallisesta kotipalvelusta asiakkaan suoriutumisen tukijana.

Kannen suunnittelu: Sälevä, Mika

Rakennustelineet voivat symboloida asiakkaan kasvua ja kehitystä sosiaalityön tuella. Kuvituksen pienemmät hahmot voivat edustaa sosiaalityöntekijöitä, läheisiä tai muita tukijoukkoja. Nämä hahmot ovat mukana rakennusprosessissa, mikä korostaa yhteisöllistä ja osallistavaa lähestymistapaa sosiaalityössä.

Punainen väri voi symboloida vahvoja tunteita, muutosta tai energisyyttä. Se voi viitata siihen, että prosessi, jossa asiakas rakentaa autonomiaansa, on intensiivinen ja merkityksellinen. Sininen väri voi edustaa toivoa, vakautta ja mahdollisuuksia. Tämä voi viitata positiiviseen tulevaisuuteen ja tavoitteisiin, joita sosiaalityö pyrkii saavuttamaan asiakkaidensa kanssa.

Kannen kuvitusta voi tarkastella kriittisestä näkökulmasta riippuvuussuhteisiin liittyen. Kati Turtiainen (2011, 139) ymmärtää riippuvuuden autonomian heikkenemisenä. Kannen yläotsikko ”Asiakkaan autonomiaako rakentamassa?” voi korostaa prosessia ja epävarmuutta autonomian saavuttamisessa. Miksi asiakas on rakennustelineiden sisällä? Onko asiakas tässä kuvassa objekti, jota muokataan, ja onko tämä ristiriidassa autonomian käsitteen kanssa? Autonomian kehitys ja sen säilyminen riippuvat keskinäisestä tunnustamisesta, joka tapahtuu positiivisessa riippuvuussuhteessa (Honneth 1995; Ikäheimo 2003, Turtiaisen 2011, 139 mukaan).

Riippuvuussuhteista puhutaan erityisesti pakolaisiin liittyvissä keskusteluissa. Riippuvuussuhteet voivat olla joko positiivisia tai negatiivisia. Uuteen maahan muutto heikentää ihmisen autonomiaa, koska kotimaassa opitut tiedot ja taidot eivät välttämättä enää päde toisessa maassa. Positiiviset riippuvuussuhteet ovat yhteydessä ihmisen autonomian lisääntymiseen (Turtiainen 2011, 140–141.) Yhteiskuntaan kuulumisen mahdollistaa erilaiset institutionaaliset suhteet, jotka edistävät riippuvuudesta pääsemistä. Toimijuutta lisää näissä suhteissa muodostuva tekeminen, valinnat ja reflektion mahdollisuudet. Yhteiskunnan tulee tarjota konkreettisia toimenpiteitä, joilla on aidosti maahanmuuttajan kyvyt ja mahdollisuudet tunnistava vaikutus (Turtiainen & Rezai 2018, 221, 225.) Kuvan 15 kuvituksen rakennustelineet voivat symboloida näitä tukirakenteita ja toimenpiteitä, jotka auttavat asiakasta saavuttamaan itsenäisyyden.

5 POHDINTA

Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin sosiaalityön tutkimuksien kirjankansia. Tutkimuksessa selvitin ja kuvasin, mitä sosiaalityön tutkimuksien kirjankannet ja niiden kuvallisuus kertovat sosiaalityöstä. Tarkastelin kansien kuvallisuutta kuvantutkimuksen menetelmin. Aineistoni teemoittelu tapahtui aineistolähtöisesti. Teemoittelulla paikansin aineistostani keskeisimmät teemat, joita olivat sosiaalityön ilmiöt, rakenteellinen sosiaalityö, sosiaalityön koulutus ja asiantuntijuus sekä sosiaalityön asiakasryhmät.

Yhtenä keskeisenä asiana aineistosta nousi vuorovaikutuksen merkitys. Vuorovaikutus nousi esille muun muassa sosiaalityön ilmiöiden ja asiakasryhmät -teemojen kohdalla. Vuorovaikutus on keskeistä sosiaalityön palveluissa, koska asiakkaalle on tärkeää tulla nähdyksi ja kuulluksi. Tämä vahvistaa kokemusta siitä, että työntekijä on sitoutunut auttamaan (Romakkaniemi 2014, 158.) Kohtaamattomuuden kokemukset voivat vaikeuttaa asiakkaan tuen saamista tai avun hakemista. Monet huonoista kokemuksista liittyvät rakenteellisiin ongelmiin, joista osa muutoksista ei välttämättä vaatisi uusia resursseja toteutuakseen (Blomgren 2016, 68).

Myös osallisuus ja osallistumisen mahdollisuudet näyttäytyivät analyysissäni tärkeänä osana vuorovaikutusteemaa. Asiakas tulee kohdata asiakkaan ehdoin, asettamatta liian suuria odotuksia (Arnkil ym. 2014, 111) joiden alle asiakas voi musertua. Siksi dialogisuus on tärkeää, se on ihmisen hyväksymistä sellaisena kuin hän on juuri tässä ja nyt (mt., 110). Eri ihmisillä on erilaiset sosiaaliset kyvyt ja erilaiset tarpeet osallistua yhteiskuntaan, jolloin sosiaalityöntekijän tulee selvittää, miten ihminen itse näkee ja kokee tilanteensa (Koikkalainen & Sjöblom 2014, 75.)

Vuorovaikutukseen liittyy siis sosiaalinen ulottuvuus, joka on tärkeää huomioida. Sosiaalisessa kuntoutuksessa tavoitteena on edistää ihmisen monipuolista osallisuutta yhteiskunnassa. Vaikka sosiaalityön asiakas haluaisi osallistua omalla tavallaan yhteiskuntaan, yhteiskunta ei välttämättä tarjoa heille mahdollisuuksia. Sosiaalityö voi olla mukana tukemassa asiakkaan osallistumisen mahdollisuuksia. Asiakkaan itsemääräämisoikeutta, hallinnan tunnetta ja mahdollisuuksien vahvistamista voidaan edistää muun muassa keskustelun, moti-

voimisen ja kannustamisen avulla. On tärkeää lisätä asiakkaan voimavaroja ja laajentaa hänen mahdollisuuksiaan toimia. Asiakkaan ymmärrystä hänen ongelmiansa taustalla vaikuttavista yhteiskunnallisista tai yhteisöllisistä tekijöistä voidaan syventää. Samalla on tarpeen kehittää yhteiskunnan rakenteita, jotta ne paremmin vastaisivat asiakkaiden tarpeisiin (Kivipelto 2020, 87–88.)

Sosiaalityöntekijöiden ollessa vuorovaikutuksessa asiakkaiden kanssa on tärkeää huomioida se, että osa asiakkaista voi olla vahvasti riippuvaisia sosiaalityön tuesta. Vaikka avuntarve ja riippuvuus muista ihmisistä on luonnollista ja osa elämää (Juhila 2006, 167), riippuvuussuhteet voivat olla joko positiivisia tai negatiivisia. Autonomia lisääntyy positiivisissa riippuvuussuhteissa (Turtiainen 2011 141.)

Sosiaalityön asiakkaiden kohtaamat haasteet voivat liittyä taloudellisiin vaikeuksiin, koulutuksen puutteeseen, syrjintään, terveysongelmiin tai muihin sosiaalisiin ja henkilökohtaisiin haasteisiin. Näiden lisäksi yhteiskunnallisten rakenteet voivat luoda omia haasteita ja ongelmia.

Hyvinvointipalveluja pyritään kokonaistamaan, jotta ne toimisivat paremmin yhdessä. Kuvan 6 palapeli kuvastaa sitä, että nykyisiä palveluja voidaan jatkuvasti parantaa palvelemaan asiakkaita paremmin. Moniammatillisessa yhteistyössä asiakkaiden tarpeet huomioidaan monipuolisemmin. Palvelujen piiriin pääsemisessä voi kuitenkin olla monenlaisia esteitä, joista moni liittyy rakenteellisiin haasteisiin. Vasta aloittaneilla hyvinvointialueilla on ollut myös monenlaisia haasteita, joista eniten keskustelua ovat herättäneet useimpien hyvinvointialueiden alijäämähaasteet. Tämän seurauksena hyvinvointialueet uutisoivat jatkuvasti uusista yt-neuvotteluista (katso mm. Pada 2024; Kotilainen 2024; Tihilä 2024; Nieminen 2024) sekä erilaisten palveluiden heikentämisestä.

Digitalisaatio voidaan nähdä potentiaalisena keinona tukea maaseudun asukkaiden mahdollisuuksia pysyä omilla asuinalueillaan, erityisesti sivukylillä. Vaikka Suomen poliittinen tavoite on julkisten palvelujen laaja digitalisointi (Kivistö 2019, 202), sosiaalityössä ja sosiaalihuollossa sähköisten palveluiden käyttöönotto on ollut hidasta (Tikkala 2019, 305). Tällä hetkellä digitalisaatio on keskittynyt lähinnä asiakastietojärjestelmiin ja tiedonhallintaan (Kivistö 2019, 203), eikä se vielä riitä korvaamaan fyysistä vuorovaikutusta. Jotta digitalisaatiosta saataisiin täysi hyöty maaseudun asukkaille, tarvitaan lisää kehitystyötä, erityisesti

sähköisten palveluiden saavutettavuuden ja käytettävyyden parantamisessa. Digitalisaatio on kuitenkin tullut yhteiskuntaan jäädäkseen. Sosiaalityön kannattaa olla mukana kehittämättä ja selvittämässä, miten sosiaalityö voi hyötyä digitalisaatiosta, jotta sosiaalityö ei joudu ottamaan annettuna sitä, minkä muut katsovat hyväksi mutta joka ei ole hyväksi sosiaalityölle ja sen asiakkaille.

Globalisaatio tulee näkyviin sosiaalityössä monin eri tavoin, esimerkiksi maahanmuuttajien määrä asiakkaisissa lisääntyy ja itse sosiaalityöstä tulee monikulttuurisempaa (Kaartinen & Katisko & Nieminen 2018, 88). Globalisaation tuomat muutokset yhteiskunnassa vaativat molemminpuolista sopeutumista sekä maahanmuuttajilta että suomalaiselta yhteiskunnalta (Alitolppa-Niitamo ym. 2018, 88). Globalisaation myötä globaali maailma kietoutuu ja kytkeytyy tiiviimmin lokaaliin. Sosiaalityön muuttuessa yhä kansainvälisemmäksi, tulee paikallisuuteen, tietyn alueen kulttuuriin ja sen luomiin identiteetteihin kiinnittää huomiota, sillä ne luovat sosiaalityölle sekä mahdollisuuksia että haasteita (Kilpeläinen ym. 2014, 101, 136.)

Mielenkiintoinen havainto aineistossa oli asiantuntijuuden ylläpitäminen ja jatkokoulutuksen tärkeys. Sosiaalityön asiantuntijuus on monipuolista. Asiantuntijuus on koulutuksen ja jatkuvan ammatillisen kehityksen prosessi. Työelämässä sosiaalityön asiantuntija tarvitsee tutkivaa työtettä, sitä että havainnoidaan ja arvioidaan työtapoja ja työympäristöä. Kehitysmahdollisuuksien kohdalla analysoidaan ja etsitään uusia ratkaisuja (Janhonen ym. 2005, 15–16.)

Sosiaalityön asiantuntijuus näkyy erityisesti siinä, miten sosiaalityöntekijät pärjäävät epävarmuuden kanssa. Yhteiskunta on jatkuvassa muutostilassa. Sosiaalityön kohtaamat haasteet ovat paikannettavissa yhteiskunnallisessa ympäristössä tapahtuvien muutosten kautta (Raunio 2000, 5). Sosiaalityö käy läpi moniulotteista murrosvaihetta sekä järjestelmätasolla että kansalaisten hyvinvoinnin haasteiden tasolla (Lindh ym. 2018, 9).

Oman asiantuntijuuden ja ammatillisuuden kehittäminen lähtee omasta motivoituneisuudesta. Asiantuntijuus ei ole pysyvä olotila, vaan se vaatii jatkuvaa kehittymistä (Janhonen & Vanhanen-Nuutinen 2005, 17). Tämä vaatii kiinnostusta oman alan tutkimukseen, mutta myös kiinnostusta tutkia omaa työtänsä ja nähdä siinä erilaisia kehittymiskohtia. Kriittisyys

omaa työtä ja työympäristöä kohtaan vaatii vahvaa ammatti-identiteettiä. Tämän kiinnostuksen tulee tapahtua omasta sisäisestä motivoituneesta asenteesta omaa työtä kohtaan, kuten kuvan 11 kuvitus tuo esille.

Erilaisten ilmiöiden kaoottinen ulottuvuus oli mielenkiintoinen havainto aineistossa. Kuvan 2 kuvituksen rauhattomuus kuvastaa hyvin eron jälkeisen vainon uhrin kokemaa elämän hallitsemattomuutta, jossa jatkuva pelko ja epävarmuus hallitsevat yksilön tai perheen arkea. (Piispa ym. 2017, 156). Kuvituksen hahmojen ja katsojan välille ei synny minkäänlaista katsekontaktia, jonka tulkitsin kuvastamaan vainon kaksijakoista ja piilotettua luonnetta, mikä synnyttyy vainon uhreissa pelkoa ja epäluottamusta sekä itseä että muita kohtaan (Nikupeteri 2016, 126), jolloin uhri esimerkiksi välttää avun hakemista.

Aineiston kuva 2 toi hyvin esille representaation merkityksen ja sen, miten myös puuttuvat representaation kohteet luovat käsityksiä kohteistaan. Sosiaalisen konstruktionismin näkökulmasta kuvissa esiintyviin representaatioihin kätkeytyy valintaprosesseja (Törrönen 2010, 278). Poissaolevista representaation kohteista luodaan myös erilaisia käsityksiä, esimerkiksi ketkä ovat eron jälkeisen vainon kohteita ja ketkä eivät (esim. (Nikupeteri ym. 2017b, 104). On tärkeää miettiä keiden näkökulmasta ja millä tavoin erilaiset ihmisryhmät kuvataan tai jätetään kuvaamatta (Törrönen 2010, 277).

Pro gradu -tutkielmani toi esille, miten taiteen tutkimuksen menetelmin on mahdollista tutkia sosiaalityön ilmiöitä. Aihetta on mahdollista tutkia jatkossakin. Tutkielmassani käsittelin tutkimuksien kirjankansia omina itsenäisinä käyttökuvina ja selvitin, mitä ne tutkimuksesta erillään kertovat sosiaalityöstä. Kansien kuvateemat loivat monipuolista kuvaa sosiaalityöstä ja sen asiakkaista. Käyttökuvat yleensä luodaan tiettyä tarkoitusta varten, tässä tapauksessa ne ovat osa sosiaalityön tutkimuksia. Jatkotutkimusta ajatellen olisi hyödyllistä tutkia kansikuvia siitä näkökulmasta, miten ne kuvaavat kunkin tutkimuksen kirjallista sisältöä ja esimerkiksi sitä, mitä kansikuvien suunnittelijat ovat päättäneet painottaa tutkimuksesta. Mielenkiintoinen näkökulma olisi myös tehdä laadullinen havainnointitutkimus, missä osallistujia pyydetään katsomaan aineistoa ja kertomaan, mitä he näkevät niissä. Nämä osallistujat voisivat olla esimerkiksi sosiaalityöntekijöitä.

Taiteellista koulutustaustaa omaavana olen kiinnostunut tutkimaan sosiaalityötä kuvantutkimusteoriataustaa hyödyntäen. Visuaalisen kulttuurin ja kommunikoinnin tutkimusta sosiaalityön näkökulmasta olisi mielenkiintoista tehdä jatkotutkimusta. Olisi mielenkiintoista nähdä, millaista tietoa esimerkiksi sosiaalityön opiskelijan ja graafisen suunnittelun opiskelijan yhdessä tuottama tutkimus voisi tuoda esille. Esimerkiksi Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnassa tehdään monipuolista tutkimusta, joista osa kytkeytyy eri tavoin sosiaalityössä käsiteltäviin teemoihin. Graafisen suunnittelun puolella on siis kiinnostusta tutkia ilmiöitä, joista sosiaalityö on myös kiinnostunut. Esimerkiksi vuonna 2023 graafisen suunnittelun opiskelija Jonatas Serratti teki pro gradu -tutkielman nimeltä ”’I Took This Picture Because...’ Adapting Photovoice as an Art-based Research in Youth Work – A Multidisciplinary Approach to Visual Communication”, jossa havaittiin, miten photovoice voi olla keskustelunaloite ja miten valokuvat ja kuvallisuus voivat mahdollistaa ihmisten tarinoiden kertontaa paremmin kuin pelkät sanat voivat. Kuvat ja kuvitukset voivat tuoda sosiaalityön kohtaamista ilmiöistä esille erilaisia ulottuvuuksia, ne voivat luoda unohtumattoman taidekokemuksen, joka jää katsojan mieleen pitkäksi aikaa. Graafisen suunnittelun kirjallisuudessa keskustellaan aika ajoin sosiaalisesti tiedostavasta muotoilusta (engl. socially conscious design). Visuaalisen kulttuurin avulla on mahdollista osallistua sosiaalisesta muutoksesta käyvään keskusteluun.

LÄHTEET

- Aho, Päivi 1999: Haasteet ja asiantuntijuus sosiaalialan työssä. WSOY. Helsinki.
- Alitolppa-Niitamo, Anne & Säävälä, Minna 2013: Johdattelua kirjan teemoihin. Teoksessa Alitolppa-Niitamo, Anne & Fågel, Stina & Säävälä, Minna (toim.): Olemme muuttaneet – ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Väestöliitto. Helsinki, 5–14.
- Anttila, Pirkko 2006: Tutkiva toiminta ja ilmaisu, teos, tekeminen. 2. painos. 1. painos 2005. Akatiimi Oy. Helsinki.
- Arnkil, Harald 2021: Värit havaintojen maailmassa. Uudistettu laitos. Aalto-yliopiston taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu. Helsinki.
- Arnkil, Tom Erik & Seikkula, Jaakko 2014: ”Nehän kuunteli meitä!” Dialogeja monissa suhteissa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki.
- Autio, Anu & Niemelä, Markku 2017: Vammaisuus ja sosiaalityö. Teoksessa Kananoja, Aulikki & Lähteinen, Martti & Marjamäki, Pirjo (toim.): Sosiaalityön käsikirja. 4. uudistettu painos. Ensimmäinen painos 2007. Tietosanoma. Helsinki, 273–289.
- Bardy, Marjatta 1995a: Esipuhe. Teoksessa Bardy, Marjatta (toim.): Kaivolla – taide tiedon lähteenä. Raportteja 177. Stakes. Helsinki, 3–6.
- Bardy, Marjatta 1995b: Kuinka tiedetään? Teoksessa Bardy, Marjatta (toim.): Kaivolla – taide tiedon lähteenä. Raportteja 177. Stakes. Helsinki, 11–14.
- Barnard, Malcolm 2005: Graphic Design as Communication. Routledge. New York.
- Barthes, Roland 1986: Kuvan retoriikka. Teoksessa Lintunen, Martti (toim.): Kuvista sanoin 3: Ajatuksia valokuvasta. Suomen valokuvataiteen museon säätiö. Helsinki, 71–92.
- Bell, Philip 2004: Content Analysis of Visual Images. Teoksessa van Leeuwen, Theo & Jewitt, Carey (eds.): Handbook of Visual Analysis. SAGE. London, 10–34.
- Berger, Peter L. & Luckmann, Thomas 1994: Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen. Gaudeamus. Helsinki.
- Blomgren, Sanna 2016: Asiakkaat julkisissa palveluissa – helppous ja mutkattomuus vai epävarmuus ja läpinäkymättömät toimintatavat. Teoksessa Blomgren, Sanna & Karjalainen, Jouko & Karjalainen, Pekka & Kivipelto, Minna & Saikkonen, Paula & Saikku, Peppi (toim.): Sosiaalityö, palvelut ja etuudet muutoksessa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki, 41–73.
- Bowers, John 2011: Introduction to Graphic Design Methodologies and Processes. Understanding Theory and Application. John Wiley & Sons. Hoboken.
- Cantell, Timo 2002: Taide luovana, kulttuurisena, sosiaalisena ja taloudellisena pääomana. Teoksessa Taiteen mahdollisuuksista enemmän. Taide- ja taiteilijapoliittisen ohjelmaehdotuksen oheisjulkaisu. Opetusministeriö. Helsinki, 12–17.
- Chambon, Adrienne 2008: Social Work and the Arts. Teoksessa Knowles, J. Gary & Cole, Ardra L (eds.): Handbook of the Arts in Qualitative Research: Perspectives, Methodologies, Examples, and Issues. SAGE Publications. Los Angeles, 591–602.
- Ferreira, Céilia & Matos, Marlene 2013: Post-Relationship Stalking: The Experience of Victims With and Without History of Partner Abuse. Journal of family violence 28 (4), 393–402.
<https://browzine.com/libraries/3266/journals/4619/issues/5857480?showArticleInContext=doi:10.1007%2Fs10896-013-9501-5>. Viitattu 7.8.2024.

- Haapala, Riina 2024: Yhdenvertaisuus on Pirhelta ontuva perustelu. *Tampere* 7.8.2024 (32), 8.
<https://nakoislehti.media.fi/tampere/haapala/2024/08/07/haapala-yhdenvertaisuus-on-pirhelta-ontuva-perustelu>. Viitattu 11.8.2024.
- Haavisto, Petra & Elhaimmer, Anne & Kuikka, Petri 2024: Tätä synnytyksen keskittäminen tarkoittaisi vauvalle ja äidille – kolme asiantuntijaa arvoi [sic] sairaalaselvitystä. *Yle*.
<https://yle.fi/a/74-20069183>. Viitattu 11.8.2024.
- Hacking, Ian 2009: Mitä sosiaalinen konstruktionismi on? *Vastapaino*. Tampere.
- Hatva, Anja 1993: *Kuvittaminen*. Rakennustieto Oy. Helsinki.
- Hatva, Anja 2009: *Merkityksen välittäminen kuvan avulla*. Väitöskirja. Tampereen yliopisto. Tampere.
- Hiitola, Johanna & Peltola, Marja 2018: Tuotettu ja koettu toiseus viranomaisten ja maahanmuuttotasaisten vanhempien kohtaamisessa. Teoksessa Hiitola, Johanna & Anis, Merja & Turtiainen, Kati (toim.): *Maahanmuutto, palvelut ja hyvinvointi. Kohtaamisissa kehittyviä käytäntöjä*. Vastapaino. Tampere, 124–145.
- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009: *Tutki ja kirjoita*. Tammi. Helsinki.
- Hurtig, Johanna & Laitinen, Merja 2006: Paha ihmisyyden ja ammatillisen auttamisen haasteena. Teoksessa Laitinen, Merja & Hurtig, Johanna (toim.): *Pahan kosketus. Ihmisyyden ja auttamistyön varjojen jäljillä*. PS-kustannus. Jyväskylä, 8–17.
- Hyytiäinen, Tuomas 2024: Kännykät ovat yksi syy vauvakatoon, sanoo väestötutkija Anna Rotkirch – pitää myös hedelmöityshoitoja osana ongelmaa. *Yle*.
<https://yle.fi/a/74-20103871>. Viitattu 11.8.2024.
- Invalidiliitto ry 2024: *YK:n vammaissopimus*. Helsinki.
<https://www.invalidiliitto.fi/vammaisuus/vammaisten-oikeudet/ykn-vammaissopimus>. Viitattu 6.8.2024.
- Janhonen, Sirpa & Vanhanen-Nuutinen, Liisa 2005: Asiantuntijuuden kehittyminen sosi-aali- ja terveysalalla. Teoksessa Janhonen, Sirpa & Vanhanen-Nuutinen, Liisa (toim.): *Kohtia asiantuntijuutta. Oppiminen ja ammatillinen kasvu sosi-aali- ja terveysalalla*. WSOY. Helsinki, 11–30.
- Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Pösö, Tarja 1995: Tulkitseva sosiaalityö. Teoksessa Joki-nen, Arja & Juhila, Kirsi & Pösö, Tarja (toim.): *Sosiaalityö, asiakkuus ja so-siaaliset ongelmat – Konstruktionistinen näkökulma*. Sosiaaliturvan keskus-liitto. Helsinki, 9–31.
- Juhila, Kirsi 2006: *Sosiaalityöntekijöinä ja asiakkaina. Sosiaalityön yhteiskunnalliset tehtä-vät ja paikat*. Vastapaino. Tampere.
- Juhila, Kirsi 2021: *Teemoittelu*. Teoksessa Vuori, Jaana (toim.): *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto*. Tampere.
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus>. Viitattu 25.7.2024.
- Julkunen, Ilse & Karvinen-Niinikoski, Synnöve 2016: *Socially Robust Knowledge Pro-cesses of Local and Global Interest in Social Work*. Teoksessa Harrikari, Timo & Rauhala, Pirkko-Liisa & Virokannas, Elina (toim.): *Social change and social work: the changing societal conditions of social work in time and place*. 1st. Edition. Routledge. London – New York, 101–120.
<https://doi.org/10.4324/9781315609423>. Viitattu 27.8.2024.
- Kaartinen, Miina & Katisko, Marja & Nieminen, Ari 2018: *Sosiaalityö maailmanyhteis-kunnassa – uudenaikaiseen asiantuntijuuteen*. Teoksessa Juvonen, Tarja & Lindh, Jari & Pohjola, Anneli & Romakkaniemi, Marjo (toim.): *Sosiaalityön*

- muuttuva asiantuntijuus. Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja 2018. UNI-press. Helsinki, 88–103.
- Kairala, Maarit 2014: Social Work and Technological Challenges. Teoksessa Kilpeläinen, Arja & Päykkönen, Kirsi (toim.): eCompetence for Social Work. Lapin yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja. Lapin yliopisto. Rovaniemi, 63–72. <https://lauda.ulapland.fi/handle/10024/61821>. Viitattu 10.7.2024
- Kaitaro, Timo 2010: Miten esittää väritön vihreä ajatus? Representaatio surrealismissa. Teoksessa Knuuttila, Tarja & Lehtinen, Ari Petteri (toim.): Representaatio – Tiedon kivijalasta tieteiden työkaluksi. Gaudeamus. Helsinki, 158–171.
- Kananoja, Aulikki 2017a: Sosiaalityö ammattina. Teoksessa Kananoja, Aulikki & Lähteinen, Martti & Marjamäki, Pirjo (toim.): Sosiaalityön käsikirja. 4. uudistettu painos. Ensimmäinen painos 2007. Tietosanoma. Helsinki, 27–32.
- Kananoja, Aulikki 2017b: Asiakastyön yleiset lähtökohdat sosiaalialalla. Teoksessa Kananoja, Aulikki & Lähteinen, Martti & Marjamäki, Pirjo (toim.): Sosiaalityön käsikirja. 4. uudistettu painos. Ensimmäinen painos 2007. Tietosanoma. Helsinki, 173–192.
- Kananoja, Aulikki & Karjalainen, Pekka 2017: Hyvinvoinnin edistäminen ja yhteistyö sosiaalipolitiikan uusissa rakenteissa. Teoksessa Kananoja, Aulikki & Lähteinen, Martti & Marjamäki, Pirjo (toim.): Sosiaalityön käsikirja. 4. uudistettu painos. Ensimmäinen painos 2007. Tietosanoma. Helsinki, 156–170.
- Kanta 2024: Sosiaalihuollon asiakastietovaranto. Helsinki. <https://www.kanta.fi/ammattilaiset/sosiaalihuollon-asiakastietovaranto>. Viitattu 9.8.2024.
- Karjalainen, Pekka & Aho, Kristiina 2017: Sosiaalityö työllistymistä edistävässä monialaisessa yhteistyöpalvelussa. Teoksessa Kananoja, Aulikki & Lähteinen, Martti & Marjamäki, Pirjo (toim.): Sosiaalityön käsikirja. 4. uudistettu painos. Ensimmäinen painos 2007. Tietosanoma. Helsinki, 357–361.
- Karvinen, Synnöve 1999: Reflektiivinen ammatillisuus sosiaalityössä. Teoksessa Granfelt, Riitta & Jokiranta, Harri & Karvinen, Synnöve & Matthies, Aila-Leena & Pohjola, Anneli (toim.): Monisärmäinen sosiaalityö. Sosiaaliturvan keskusliitto. Helsinki, 15–51.
- Karvinen, Synnöve 2000: Sosiaalityön tutkimuksen metodologiset jännitteet. Teoksessa Karvinen, Synnöve & Pösö, Tarja & Satka, Mirja (toim.): Sosiaalityön tutkimus. Metodologisia suunnistuksia. SoPhi. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä, 9–34.
- Kilpeläinen, Arja 2016: Teknologiavälitteisyys kyläläisten arjessa: tutkimus ikääntyvien sivukylien teknologiavälitteisyydestä ja sen rajapinnoista maaseutusosiaalityöhön. Väitöskirja. Lapin yliopisto. Rovaniemi. <https://lauda.ulapland.fi/handle/10024/62333>. Viitattu 8.8.2024.
- Kilpeläinen, Arja & Romakkaniemi, Marjo 2014: Paikallisuus rakenteellisessa sosiaalityössä. Teoksessa Pohjola, Anneli, Laitinen, Merja & Seppänen, Marjaana (toim.): Rakenteellinen sosiaalityö. UNIpress. Kuopio, 136–161.
- Kivipelto, Minna 2020: Yhteenveto. Teoksessa Kivipelto, Minna (toim.): Osallistavaa aikuissosiaalityötä – Osallistavan sosiaaliturvan kuntakokeilun tulokset. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki, 87–88.
- Kivistö, Mari 2019: Sosiaalityön eettinen toimijuus digitalisaatiossa – esimerkkinä vammaissosiaalityö. Teoksessa Pohjola, Anneli & Kemppainen, Tarja & Niskala, Asta & Peronius, Nina (toim.): Yhteiskunnallisen asemansa ottava sosiaalityö. Vastapaino. Tampere, 199–223.
- Koikkalainen, Matti & Sjöblom, Stina 2014: Edistämmekö kuntoutuksella osallisuutta?

- Teoksessa Metteri, Anna & Valokivi, Heli & Ylinen, Satu (toim.): Terveys ja sosiaalityö. PS-kustannus. Jyväskylä, 73–82.
- Korhonen, Vesa & Puukari, Sauli 2013: Kulttuurisen monimuotoisuuden huomioon työyhteisöissä. Teoksessa Alitolppa-Niitamo, Anne & Fågel, Stina & Säävälä, Minna (toim.): Olemme muuttaneet – ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaamisen ammatillisessa työssä. Väestöliitto. Helsinki, 48–60.
- Kotilainen, Virpi 2024: Keski-Suomen hyvinvointialue aloittaa yt-neuvottelut ensi viikolla – väkeä ei vähennetä hoitotyöstä. Yle. Verkkosivu. <https://yle.fi/a/74-20104811>. Viitattu 16.8.2024.
- Kotiranta, Tuija 2008: Aktivoinnin paradoksit. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/18004>. Viitattu 11.8.2024.
- Kress, Gunther & van Leeuwen, Theo 1996: Reading Images. The Grammar of Visual Design. Routledge. London – New York.
- Kupiainen, Reijo 2002: Mitä taide on ja mihin siitä on? Teoksessa Taiteen mahdollisuuksista enemmän. Taide- ja taiteilijapoliittisen ohjelmaehdotuksen oheisjulkaisu. Opetusministeriö. Helsinki, 7–11.
- Kupiainen, Reijo 2007: Voiko kuvaa lukea? Visuaalisen lukutaidon kysymyksiä. Teoksessa Rossi, Leena-Maija & Seppä, Anita (toim.): Tarkemmin katsoen. Visuaalisen kulttuurin lukukirja. Gaudeamus. Helsinki, 36–54.
- Kuusamo, Altti 1990: Kuvien edessä. Esseitä kuvan semiotiikasta. Gaudeamus. Helsinki.
- Laitinen, Merja & Kempainen, Tarja 2010: Asiakkaan arvokas kohtaaminen. Teoksessa Laitinen, Merja & Pohjola, Anneli (toim.): Asiakkuus sosiaalityössä. Gaudeamus. Helsinki, 138–177.
- Langer, Susanne K. 1953: Feeling and Form – A Theory of Art. Scribner's. New York.
- Leavy, Patricia 2015: Method Meets Art: Arts-Based Research Practice. Second edition. First edition 2009. Guilford Press. New York.
- Ledin, Per & Machin, David 2018: Doing Visual Analysis: from Theory to Practice. SAGE Publications. London.
- Lehmuskoski, Antero & Palm, Niina & Suhonen, Marko & Korhonen, Katja 2024: Sosiaalihuollon asiakasasiakirjat. Teoksessa Lehmuskoski, Antero & Palm, Niina & Suhonen, Marko & Korhonen, Katja (toim.): Kanta-palvelujen käsikirja sosiaalihuollon toimijoille. Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki. <https://yhteistyotilat.fi/wiki08/display/JULSOSK/9+Sosiaalihuollon+asiakasasiakirjat>. Viitattu 9.8.2024.
- Leinonen, Leena 2018: Sosiaalityön terapeutin asiantuntijuus psykiatrisessa erikoissairaanhoidossa. Teoksessa Juvonen, Tarja & Lindh, Jari & Pohjola, Anneli & Romakkaniemi, Marjo (toim.): Sosiaalityön muuttuva asiantuntijuus. UNIpress. Helsinki, 134–153.
- Lindh, Jari 2021: Vammaisten työmarkkinakansalaisuus poliittisena ongelmana. Teoksessa Teittinen, Antti & Kivistö, Mari & Tarvainen, Merja & Hautala, Sanna (toim.): Vammaiset ihmiset kansalaisina. Vastapaino. Tampere, 89–112.
- Lindh, Jari & Pohjola, Anneli & Juvonen, Tarja & Romakkaniemi, Marjo 2018: Johdatus sosiaalityön asiantuntijuuden muutokseen. Teoksessa Lindh, Jari & Pohjola, Anneli & Juvonen, Tarja & Romakkaniemi (toim.): Sosiaalityön muuttuva asiantuntijuus. UNIpress. Helsinki, 9–17.
- Lupton, Ellen 2017: Design is Storytelling. Cooper Hewitt. New York.
- Machin, David 2007: Introduction to Multimodal Analysis. Oxford University Press. London.
- Mäki, Miika 2023: Sairaalan ulkopuoliset synnytykset tuplaantuneet. Tietovuoto-artikkeli 1/2023. Väestöliitto, Väestöntutkimuslaitos. Helsinki.

- <https://www.vaestoliitto.fi/artikkelit/sairaalan-ulkopuoliset-synnytykset-tup-laantuneet/>. Viitattu 11.8.2024.
- Mäkiranta, Mari 2010: Kuvien lukeminen. Teoksessa Hurtig, Johanna & Laitinen, Merja & Uljas-Rautio, Katriina (toim.): Ajattele itse! Tutkimuksellisen lukutaidon perusteet. PS-kustannus. Jyväskylä, 97–120.
- Nieminen, Eveliina 2024: Pirkanmaan hyvinvointialueella jälleen yt-neuvottelut: voi johtaa myös henkilöstön vähennyksiin. Yle. Verkkosivu. <https://yle.fi/a/74-20090040>. Viitattu 16.8.2024.
- Nieminen, Jari 2018: Sosiaalisen kuntoutuksen määritelmä, kentät ja mahdollisuudet. Teoksessa Kostilainen, Harri & Nieminen, Ari (toim.): Sosiaalisen kuntoutuksen näkökulmia ja mahdollisuuksia. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. DIAK TYÖELÄMÄ 13. Helsinki, 10–24.
- Niiranen, Vuokko 2002: Asiakkaan osallistuminen tukee kansalaisuutta sosiaalityössäkin. Teoksessa Juhila, Kirsi & Forsberg, Hannele & Roivainen, Irene (toim.): Marginaalit ja sosiaalityö. SoPhi. Jyväskylä, 63–80.
- Nikupeteri, Anna 2016: Vainottuna: eron jälkeisen vainon tunnistaminen ja uhrien kohtaaminen. Väitöskirja. Lapin yliopisto. Rovaniemi. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-484-931-9>. Viitattu 31.8.2024.
- Nikupeteri, Anna & Laitinen, Merja 2017a: Vaino väkivaltana ja yhteiskunnallisammattillisena kysymyksenä. Teoksessa Laitinen, Merja & Kinnunen, Jaana & Hannus, Riitta (toim.): Varjosta valoon – Eron jälkeisen vainon tunnistaminen, katkaisu ja uhrien selviytymisen tukeminen. Ensi- ja turvakotien liitto ry. Helsinki, 19–41.
- Nikupeteri, Anna & Ervasti, Pirjo & Marttala, Pia & Laitinen, Merja 2017b: Vaino lasten ja nuorten arjessa. Teoksessa Laitinen, Merja & Kinnunen, Jaana & Hannus, Riitta (toim.): Varjosta valoon – Eron jälkeisen vainon tunnistaminen, katkaisu ja uhrien selviytymisen tukeminen. Ensi- ja turvakotien liitto ry. Helsinki, 102–125.
- Niska, Miira & Venäläinen, Satu & Olakivi, Antero & Cañada, Jose A. 2024: Sosiaalisen konstruktionismin juuret ja versiot. Teoksessa Niska, Miira & Venäläinen, Satu & Olakivi, Antero & Cañada, Jose A (toim.): Sosiaalinen konstruktio-nismi – Miten tarkastella tulkintojen ja todellisuuden sosiaalista rakentumista. Vastapaino. Tampere, 13–60.
- Nivalainen, Satu & Volk, Raija 2002: Väestö ja hyvinvointipalvelut vuonna 2030: Alueellinen tarkastelu. Sosiaali- ja terveysministeriö. Helsinki.
- Pada, Eveliina 2024: Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen yt-neuvottelut alkavat ensi viikolla. Yle. Verkkosivu. <https://yle.fi/a/74-20104776>. Viitattu 16.8.2024.
- Palomäki, Susanna 2018: Kuntoutussosiaalityöntekijän työtehtävät, toimijuus ja roolit asiakkaan silmin. Teoksessa Lindh, Jari & Härkäpää, Kristiina & Kostamo-Pääkkö, Kaisa (toim.): Sosiaalinen kuntoutuksessa. Lapland University Press. Rovaniemi, 263–290.
- Paukkeri, Marica 2024: Asiantuntijat tyytymättömät hallituksen säästöjä terveyspalveluihin – nyt ministeri Kaisa Juuso vastaa kritiikkiin. Yle. Verkkosivu. <https://yle.fi/a/74-20102665>. Viitattu 16.8.2024.
- Payne, Malcolm 2014: Modern social work theory. Palgrave Macmillan. New York. <https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy.ulapland.fi/lib/ulapland-ebooks/reader.action?docID=6383403#>. Viitattu 24.6.2024.
- Pehkonen, Aini & Väänänen-Fomin, Marja 2011: Arvojen ja etiikan dilemma sosiaalityössä. Teoksessa Pehkonen, Aini & Väänänen-Fomin, Marja (toim.): Sosiaalityön arvot ja etiikka. PS-kustannus. Jyväskylä, 7–10.

- Piirainen, Reijo 2022: Osaamisella kohti hyvinvointia. Rakenteellisen sosiaalityön opas. Diakonia ammattikorkeakoulu. Helsinki.
- Piispa, Minna & Hannus, Riitta & Valtonen, Ulla 2017: Vainon tunnistaminen, riskiarviointi ja turvasuunnitelma. Teoksessa Laitinen, Merja & Kinnunen, Jaana & Hannus, Riitta (toim.): Varjosta valoon – Eron jälkeisen vainon tunnistaminen, katkaisu ja uhrien selviytymisen tukeminen. Ensi- ja turvakotien liitto ry. Helsinki, 153–167.
- Pohjola, Anneli 1993: Asiakas sosiaalityön määrittäjänä. Teoksessa Granfelt, Riitta & Jokiranta, Harri & Karvinen, Synnöve & Matthies, Aila-Leena & Pohjola, Anneli (toim.): Monisärmäinen sosiaalityö. Sosiaaliturvan keskusliitto. Helsinki, 55–92.
- Pohjola, Anneli 2014: Rakenteellisen sosiaalityön paikannuksia. Teoksessa Pohjola, Anneli, Laitinen, Merja & Seppänen, Marjaana (toim.): Rakenteellinen sosiaalityö. UNIPress. Kuopio, 16–36.
- Pohjola, Anneli & Laitinen, Merja & Seppänen, Marjaana 2014a: Rakenteellinen sosiaalityö aikakauden haasteena. Teoksessa Pohjola, Anneli, Laitinen, Merja & Seppänen, Marjaana (toim.): Rakenteellinen sosiaalityö. UNIPress. Kuopio, 9–13.
- Pohjola, Anneli & Laitinen, Merja & Seppänen, Marjaana 2014b: Rakenteellisen sosiaalityön jäsentyminen. Teoksessa Pohjola, Anneli, Laitinen, Merja & Seppänen, Marjaana (toim.): Rakenteellinen sosiaalityö. UNIPress. Kuopio, 281–294.
- Pösö, Tarja 2022: Selkeän sosiaalisen ongelman pulmista sosiaalityössä. Teoksessa Jokinen, Arja & Raitakari, Suvi & Ranta, Johanna (toim.): Sosiaalityö yhteiskunnan marginaaleissa – konstruktionistisia jäsennyksiä. Vastapaino. Tampere, 85–106.
- Raappana-Luiro, Leena 2019: Mysterious Mood – Overall Design as Conveyor of Meaning in Maurice Sendak’s Picturebook Dear Mili. Teoksessa Brusila, Riitta & Mäkiranta, Mari & Nikula, Silja (eds.): Visual Thinking. Theories & Practices. Lapland University Press. Rovaniemi, 97–122.
- Raappana-Luiro, Leena 2021: Kuvan henki: fiktiivisen kuvan visuaalinen tyyli multimodaalisuuden kehyksessä. Acta electronica Universitatis Lapponiensis 322. Lapin yliopisto. Rovaniemi.
<https://lauda.ulapland.fi/handle/10024/64854>. Viitattu 14.6.2024.
- Rauhala, Pirkko Liisa & Jäppinen, Maija & Metteri, Anna & Ranta-Tyrkkö, Satu 2017: Kansainvälinen, ylirajainen, globaali sosiaalityö – juuria, katkoksia, uusia alkuja. Teoksessa Rauhala, Pirkko Liisa & Jäppinen, Maija & Metteri, Anna & Ranta-Tyrkkö, Satu (toim.): Kansainvälinen sosiaalityö – Käsitteitä, käytäntöjä ja kehityskulkuja. UNIPress. Kuopio.
<https://www.ellibslibrary.com/book/9789949726400>. Viitattu 9.8.2024.
- Raunio, Kyösti 2000: Sosiaalityö murroksessa. Gaudeamus. Helsinki.
- Reponen, Anja 2004: Kirjankannet. Teoksessa Karttunen, Liisa & Koskinen, Katriina & Kurppa, Hanna & Merenlahti, Anu & Ollikainen, Teemu & Reponen, Anja (toim.): 1. Luku. Graafiset suunnittelijat kirjoittavat. Grafia ry. Helsinki, 74–78.
- Reunanen, Joonatan 2024: Arvio: hyvinvointialueiden talous sukeltaa paljon odotettua enemmän. Yle. Verkkosivu.
<https://yle.fi/a/74-20103179>. Viitattu 11.8.2024.
- Romakkaniemi, Marjo 2011: Masennus: tutkimus kuntoutuksen kertomusten rakentumisesta. Väitöskirja. Lapin yliopisto. Rovaniemi.
<https://lauda.ulapland.fi/handle/10024/61723>. Viitattu 10.7.2024.

- Romakkaniemi, Marjo 2014: Masennuksen sosiaaliset ulottuvuudet ja sosiaalityön asiantuntijuus masennuksen hoidossa ja kuntoutuksessa. Teoksessa Metteri, Anna & Valokivi, Heli & Ylinen, Satu (toim.): Terveys ja sosiaalityö. PS-kustannus. Jyväskylä, 142–173.
- Rose, Gillian 2014: Visual Methodologies: An Introduction to Researching with Visual Materials. 3rd ed. 1st ed. 2012. SAGE. California.
- Rossi, Leena-Maija 2010: Esityksiä, edustamista ja eroja: Representaatio on politiikkaa. Teoksessa Knuuttila, Tarja & Lehtinen, Ari Petteri (toim.): Representaatio – Tiedon kivijalasta tieteiden työkaluksi. Gaudeamus. Helsinki, 261–275.
- Räsänen, Marjo 2015: Visuaalisen kulttuurin monilukukirja. Aalto-yliopiston taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu. Helsinki.
- Saleebey, Dennis 2012: Foreword. Teoksessa Witkin, Stanley L (ed.): Social Construction and Social Work Practice: Interpretations and Innovations. Columbia University Press. New York, vii-viii.
- Seppä, Anita 2012: Kuvien tulkinta. Gaudeamus. Helsinki.
- Seppänen, Janne 2001: Katseen voima. Kohti visuaalista lukutaitoa. Vastapaino. Tampere.
- Sonzogni, Marco 2011: Re-covered Rose: A Case Study in Book Cover Design as Intersemiotic Translation. John Benjamins Publishing Company. Amsterdam. Philadelphia.
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2024: Kansainväliset asiat. Helsinki.
<https://stm.fi/ministerio/kansainvaliset-asiat>. Viitattu 29.7.2024.
- Sutela, Hanna 2023: Maahanmuuttajien työllisyys Suomessa yli EU-keskitason – työmarkkina-asema heikompi kuin suomalais-taustaisilla. Tilastokeskus. Helsinki.
<https://stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2023/maahanmuuttajien-tyollisyys-suomessa-yli-eu-keskitason-tyomarkkina-asema-heikompi-kuin-suomalaistaustaisilla/#start>. Viitattu 25.7.2024.
- Särkelä, Riitta & Siltaniemi, Aki & Rouvinen-Wilenius, Päivi & Parviainen, Heikki & Ahola, Eija 2014: Johdanto. Teoksessa Särkelä, Riitta & Siltaniemi, Aki & Rouvinen-Wilenius, Päivi & Parviainen, Heikki & Ahola, Eija (toim.): Hyvinvointitalous. Suomen sosiaali ja terveys ry (SOSTE). Helsinki, 9–14.
- Tarasti, Eero 1992: Johdatusta semiotikkaan. Esseitä taiteen ja kulttuurin merkkijärjestelmistä. Gaudeamus. Helsinki.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023: Esimerkkejä rakenteellisesta sosiaalityöstä.
<https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/alueellinen-hyvinvointijohtaminen/esimerkkeja-rakenteellisesta-sosiaalityosta>. Viitattu 23.7.2024.
- Tihilä, Katri 2024: HUS aloittamassa yt-neuvottelut koko henkilöstölle – jopa tuhat työpaikkaa vaarassa. Yle. Verkkosivu. <https://yle.fi/a/74-20105132>. Viitattu 16.8.2024.
- Tikkala, Leena 2019: Sosiaalityön asiantuntijuuden silloittava orientaatio. Teoksessa Pohjola, Anneli & Kemppainen, Tarja & Niskala, Asta & Peronius, Nina (toim.): Yhteiskunnallisen asemansa ottava sosiaalityö. Vastapaino. Tampere, 303–319.
- Tuikka, Anne & Okulov, Seija 2021: Paikallisuudelle rakentuva aikuissosiaalityö harvaan asutun maaseudun yhteisöissä. Teoksessa Matthies, Aila-Leena & Svenlin, Anu-Riina & Turtiainen, Kati (toim.): Aikuissosiaalityö – Tieto, käytäntö ja vaikuttavuus. Gaudeamus. Helsinki, 149–163.
- Turtiainen, Kati 2011: Riippuvuus pakolaisia vastaanottavassa sosiaalityössä. Teoksessa Pehkonen, Aini & Väänänen-Fomin, Marja (toim.): Sosiaalityön arvot ja etiikka. PS-kustannus. Jyväskylä, 139–162.

- Turtiainen, Kati & Rezai, Jassin 2018: Valoa tunnelin päässä: Tunnustussuhteet nuoren kertomuksessa. Teoksessa Hiitola, Johanna & Anis, Merja & Turtiainen, Kati (toim.): Maahanmuutto, palvelut ja hyvinvointi. Kohtaamisissa kehittyviä käytäntöjä. Vastapaino. Tampere, 214–234.
- Turtiainen, Riikka & Östman, Sari 2013: Verkkotutkimuksen eettiset haasteet: Armi ja anoreksia. Teoksessa Laaksonen, Salla-Maaria, Matikainen, Janne & Tikka, Minttu (toim.): Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät. Vastapaino. Tampere, 49—67.
- Törrönen, Jukka 2010: Kuvaus, näkökulma, ääni: Representaatioiden analyysi empiirisessä sosiaalitutkimuksessa. Teoksessa Knuuttila, Tarja & Lehtinen, Aki Petteri (toim.): Representaatio: Tiedon kivijalasta tieteiden työkaluksi. Gaudeamus. Helsinki, 276–304.
- Wehbi, Samantha 2020: Arts-inspired Practice: Fuelling the Imagination. *Canadian Social Work Review* 37 (2). Ottawa, 117–129.
DOI:10.7202/1075114ar. Viitattu 19.1.2024.
- Witkin, Stanley L. 2012: *Social Construction and Social Work Practice: Interpretations and Innovations*. Columbia University Press. New York.
https://ulapland.alma.exlibrisgroup.com/view/action/uresolver.do?operation=resolveService&package_service_id=5930402210006246&institutionId=6246&customerId=6245. Viitattu 29.7.2024.
- Suomen YK-liitto 2024: Kestävän kehityksen tavoitteet. Helsinki.
<https://www.ykliitto.fi/kestava-kehitys>. Viitattu 26.7.2024.

LAIT

Sosiaalihuoltolaki 2014/1301.

LIITTEET

Liite 1: Luettelo aineistosta.

Kuva 1: Romakkaniemi, Marjo 2011: Masennus. Tutkimus kuntoutumisen kertomusten rakentumisesta.

Kuva 2: Nikupeteri, Anna 2016: Vainottuna. Eron jälkeisen vainon tunnistaminen ja uhrien kohtaaminen.

Kuva 3: Pohjola, Anneli 1999: Työmarkkinavalmiuksien reunaehdot.

Kuva 4: Kilpeläinen, Arja & Pohjola, Anneli 2007: Kyläläiset keskiössä. Tutkimus kylien hyvinvointipalvelusta.

Kuva 5: Laitinen, Merja & Pohjola, Anneli 2001: ”Ei tää niin syrjässä” Tutkimus elämisen mahdollisuuksista ja palveluista syrjäkylissä.

Kuva 6: Hokkanen, Liisa & Kinnunen, Petri & Pohjola, Anneli & Urponen, Kyösti & Väärälä, Reijo 1991: Palvelutilkuista yhteiseen työhön. Kemijärven hyvinvointiprojektin osaraportti.

Kuva 7: Pohjola, Anneli & Hokkanen, Liisa 1998: Hyvinvointipalveluprojekti osaraportti 7. Projektit paikallisena jatkuvuutena.

Kuva 8: Mikkonen, Enni 2017: Bridges over the Mountain Ranges. Ethnography on the Complexities of Transition in Women’s Social Position in Nepalese Rural Communities.

Kuva 9: Kemppainen, Tarja & Pohjola, Anneli & Koskinen, Simo & Urponen, Kyösti 1998: Sosiaalityö epävarmuuden oloissa.

Kuva 10: Rautajoki, Arto M. 2009: Asiantuntijuutta vakuuttamassa. Opettajien työelämäsuhteen asiantuntijuuspuhe sosiaalialan ammattikorkeakouluverkoston työelämäprojekteissa.

Kuva 11: Viinämäki, Leena 1997 (toim.): Opiskellako vai ei? Näkökulmia opiskelusta 1990-luvulla.

Kuva 12: Pelkonen, Maija 2003: Vähän kerrallaan niin pääset pitkälle – Tutkimus kehitysvammaisten työkeskusten tuetun työllistymisen verkostoitumisesta.

Kuva 13: Kivistö, Mari 2014: Kolme ja yksi kuvaa osallisuuteen. Monimenetelmällinen tutkimus vaikeavammaisten ihmisten osallisuudesta toimintana, kokemuksena ja kielenkäyttönä.

Kuva 14: Nisula, Leila 2010: Vuorovaikutuskulttuuri ja sen jäsentyminen maahanmuuttajien työllistämismennuksessa.

Kuva 15: Siira, Helena 1998: Asiakkaan autonomiaako rakentamassa? Tapaustutkimus kunnallisesta kotipalvelusta asiakkaan suoriutumisen tukijana.

Kuva 16: Pohjola, Anneli & Valkonen, Jarno (toim.) 2012: Poronhoitajien hyvinvoinnin uhat ja avun tarpeet.

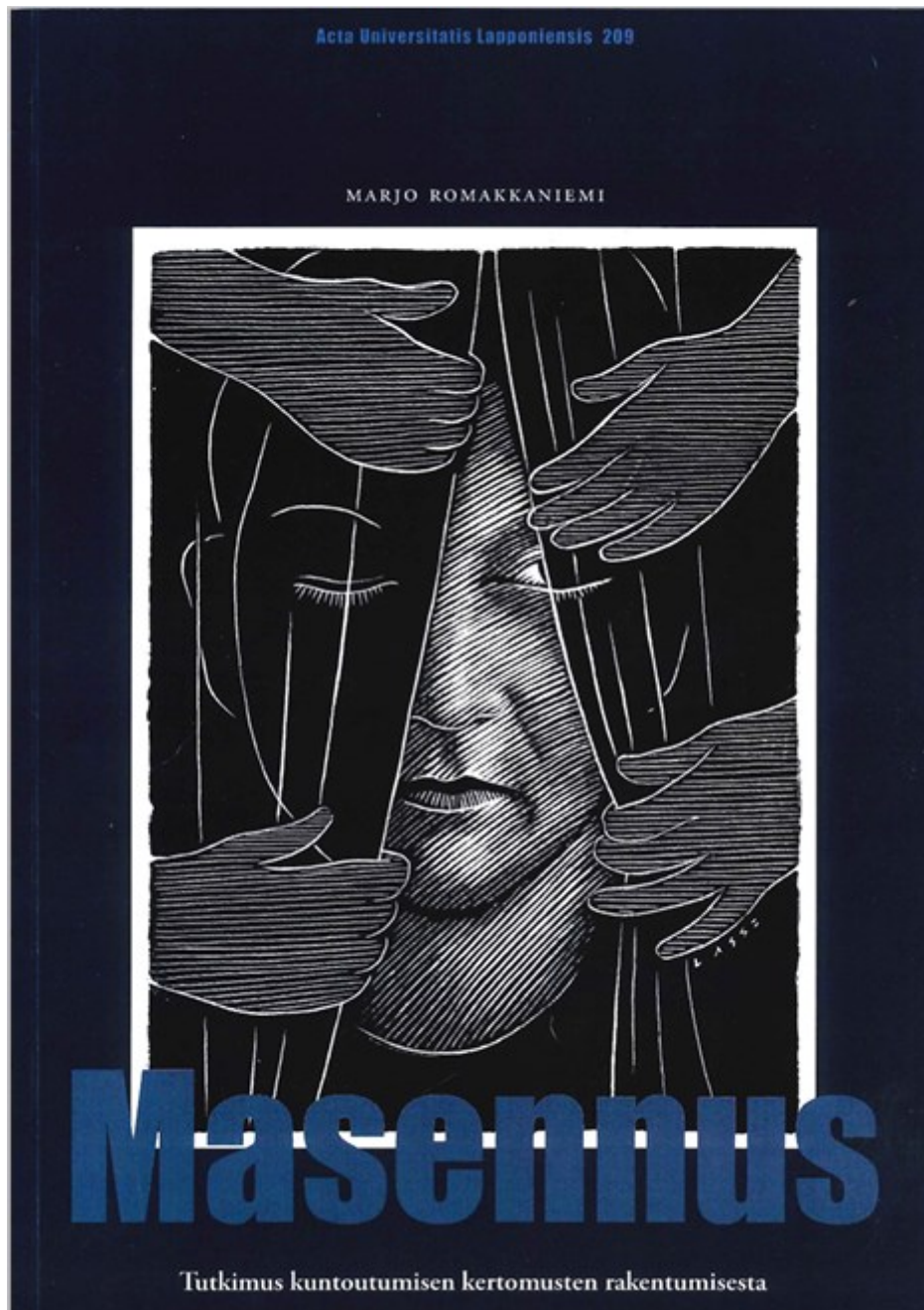
Kuva 17: Heikkilä, Lydia & Laiti-Hedemäki, Elsa & Miettunen, Tuuli (toim.) 2019: Buorre eallin gávpolis. Saamelaisten hyvä elämä ja hyvinvointipalvelut kaupungissa.

Kuva 18: Honkakoski, Arja 2017: Taiteen ja sosiaalisen rajalla. Kohtauspaikkana draama.

Kuva 19: Väärälä, Reijo 1995: Ammattikoulutus ja kvalifikaatiot.

Kuva 20: Koskinen, Simo 1994: Gerontologinen sosiaalityö vanhuspolitiikan mikrorakenteena.

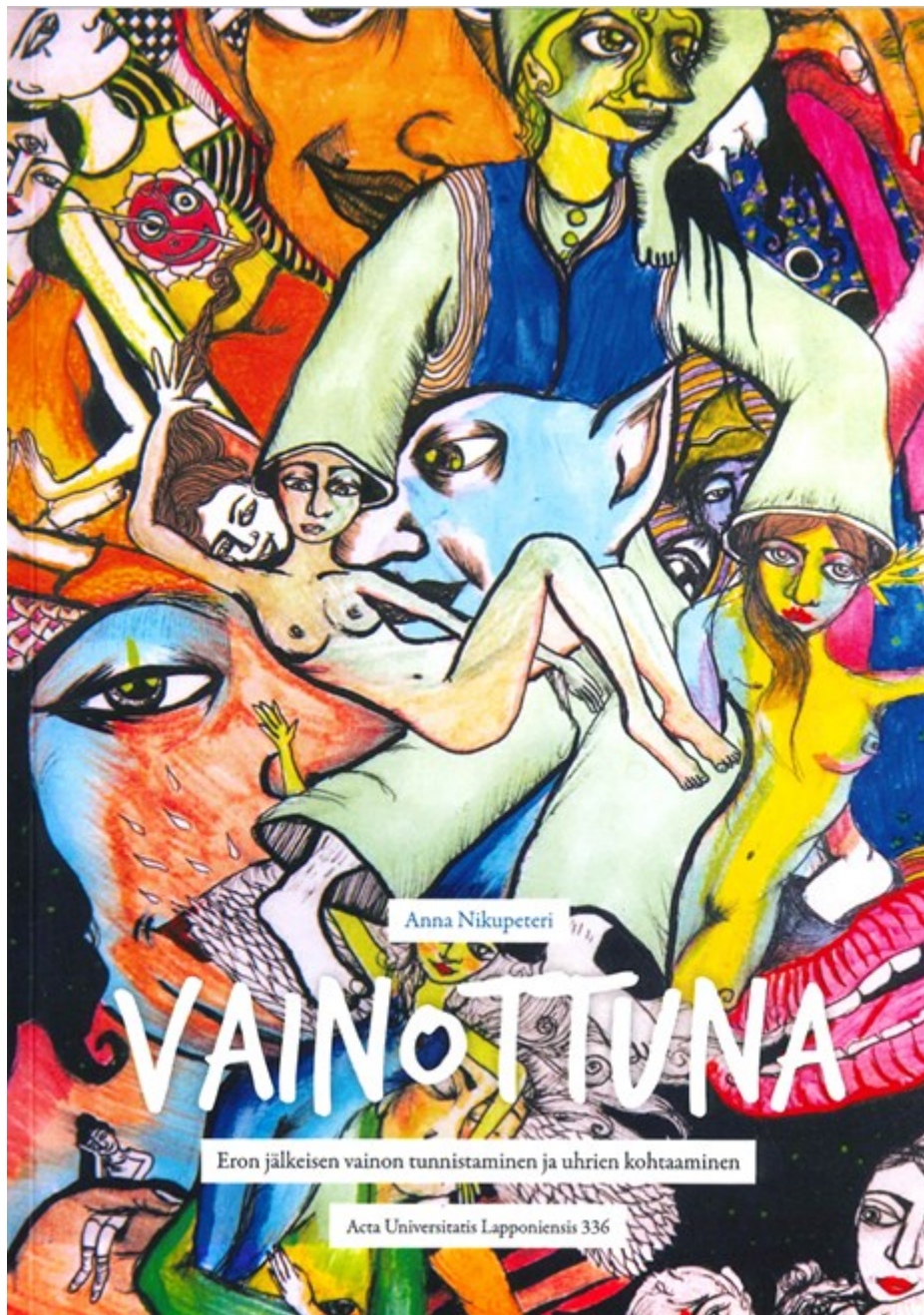
Liite 2: Kuvat



KUVA 1

Romakkaniemi, Marjo 2011: Masennus. Tutkimus kuntoutumisen kertomusten rakentumisesta.

Kannen suunnittelu: Rantanen, Lasse



KUVA 2

Nikupeteri, Anna 2016: Vainottuna. Eron jälkeisen vainon tunnistaminen ja uhrien kohtaaminen.

Kannen suunnittelu: Väyrynen, Kaisa

LAPIN YLIOPISTON
YHTEISKUNTATIEETEELLISIÄ JULKAISUJA
B. Tutkimusraportteja ja selvityksiä
29



Anneli Pohjola

TYÖMARKKINAVALMIUKSIEN REUNAEHDOT

KUVA 3

Pohjola, Anneli 1999: Työmarkkinavalmiuksien reunaehdot.

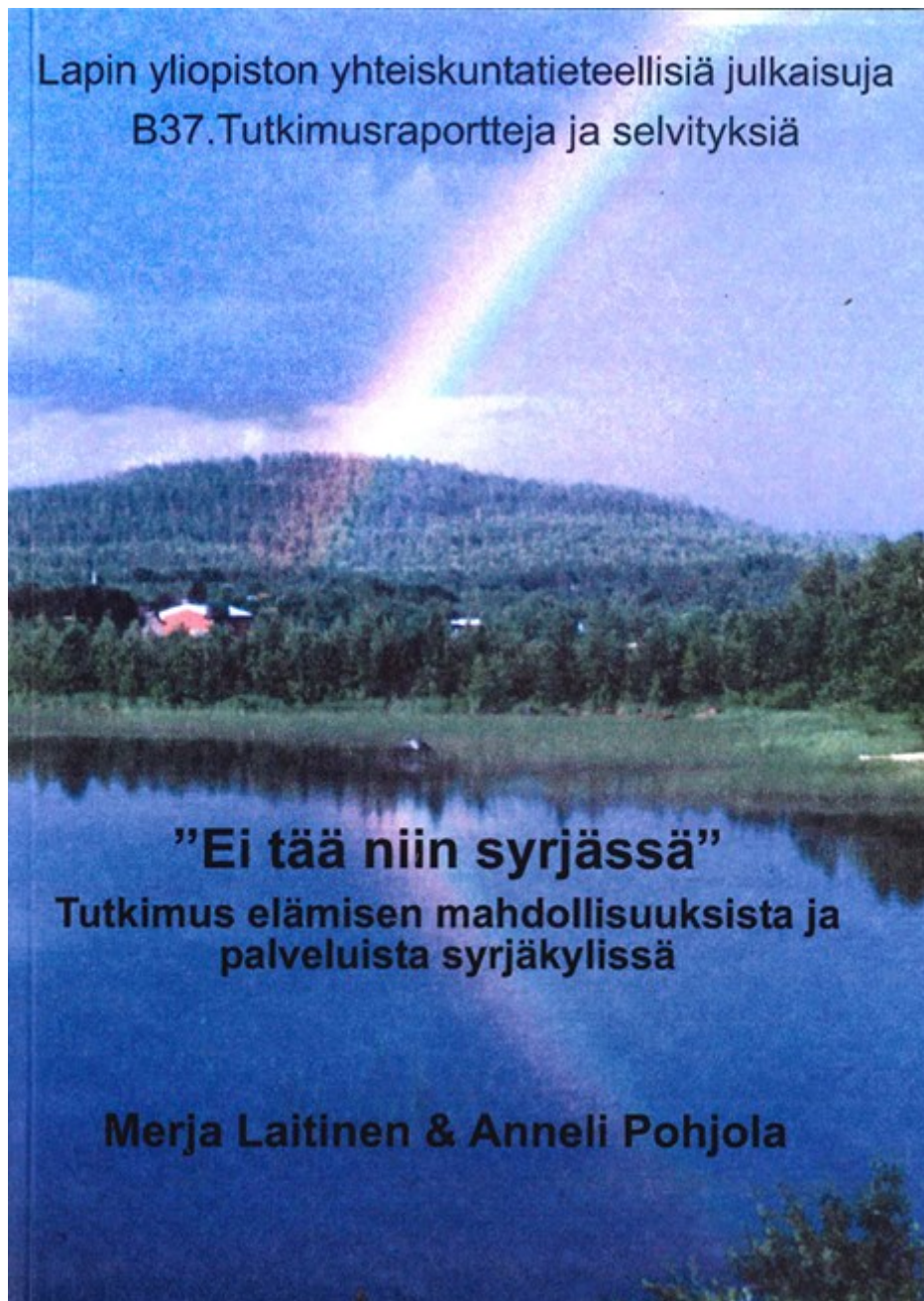
Kannen suunnittelu: Sälevä, Mika



KUVA 4

Kilpeläinen, Arja & Pohjola, Anneli 2007: Kyläläiset keskiössä. Tutkimus kylien hyvinvointipalvelusta.

Kannen suunnittelu: Immonen, Sirpa



KUVA 5

Laitinen, Merja & Pohjola, Anneli 2001: "Ei tää niin syrjässä" Tutkimus elämisen mahdollisuuksista ja palveluista syrjäkylissä.

Kannen valokuvat: Kärkkäinen, J.

**KUVA 6**

Hokkanen, Liisa & Kinnunen, Petri & Pohjola, Anneli & Urponen, Kyösti & Väärälä, Reijo 1991: Palvelutilkuista yhteiseen työhön. Kemijärven hyvinvointiprojektin osaraportti.

Kannen suunnittelu: Helala, Tarja



Lapin yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisu N:o 56

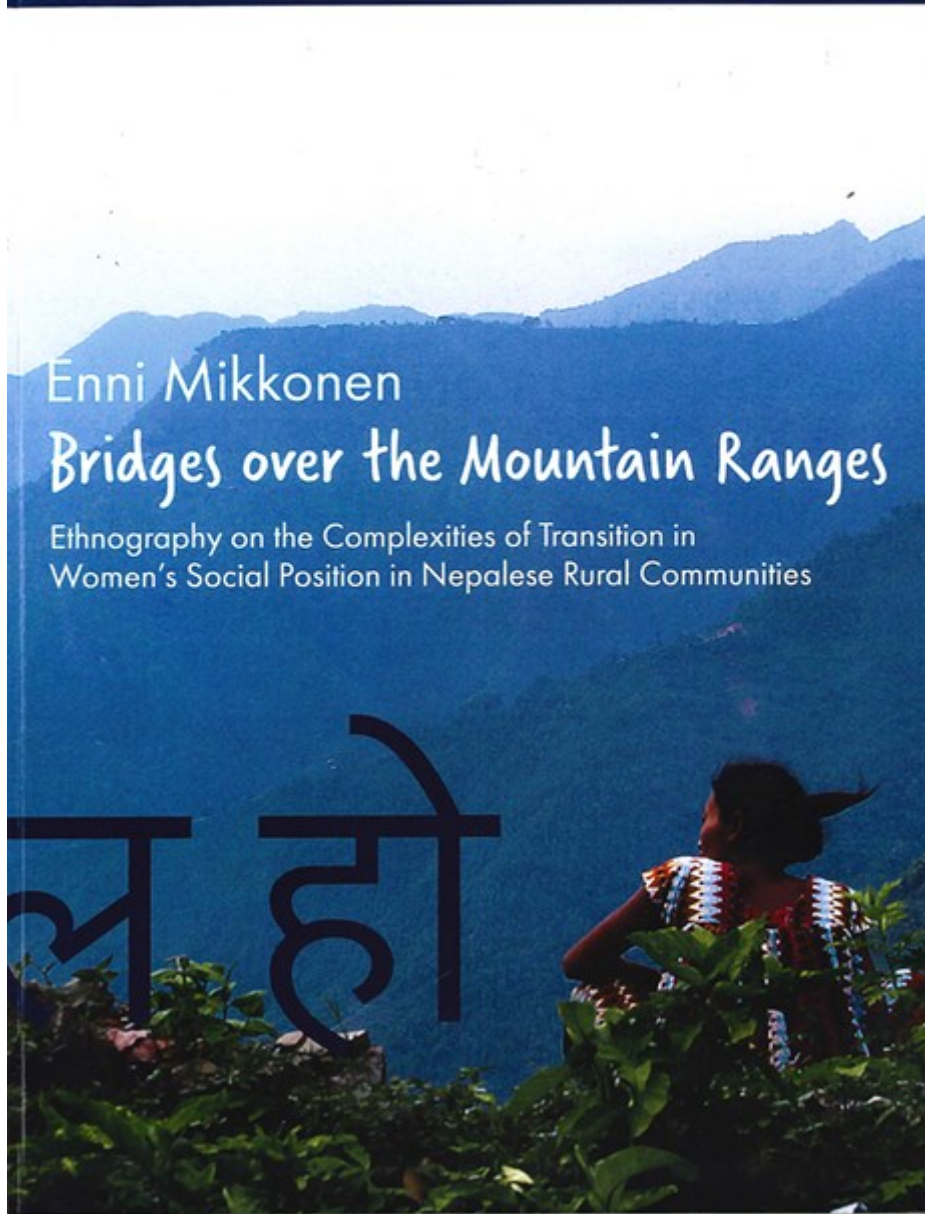
Hyvinvointipalveluprojekti osaraportti 7

KUVA 7

Pohjola, Anneli & Hokkanen, Liisa 1998: Hyvinvointipalveluprojekti osaraportti 7. Projektit paikallisena jatkuvuutena.

Kannen suunnittelu: Ahava, Timo

Acta Universitatis Lapponiensis 354



KUVA 8

Mikkonen, Enni 2017: Bridges over the Mountain Ranges. Ethnography on the Complexities of Transition in Women's Social Position in Nepalese Rural Communities.

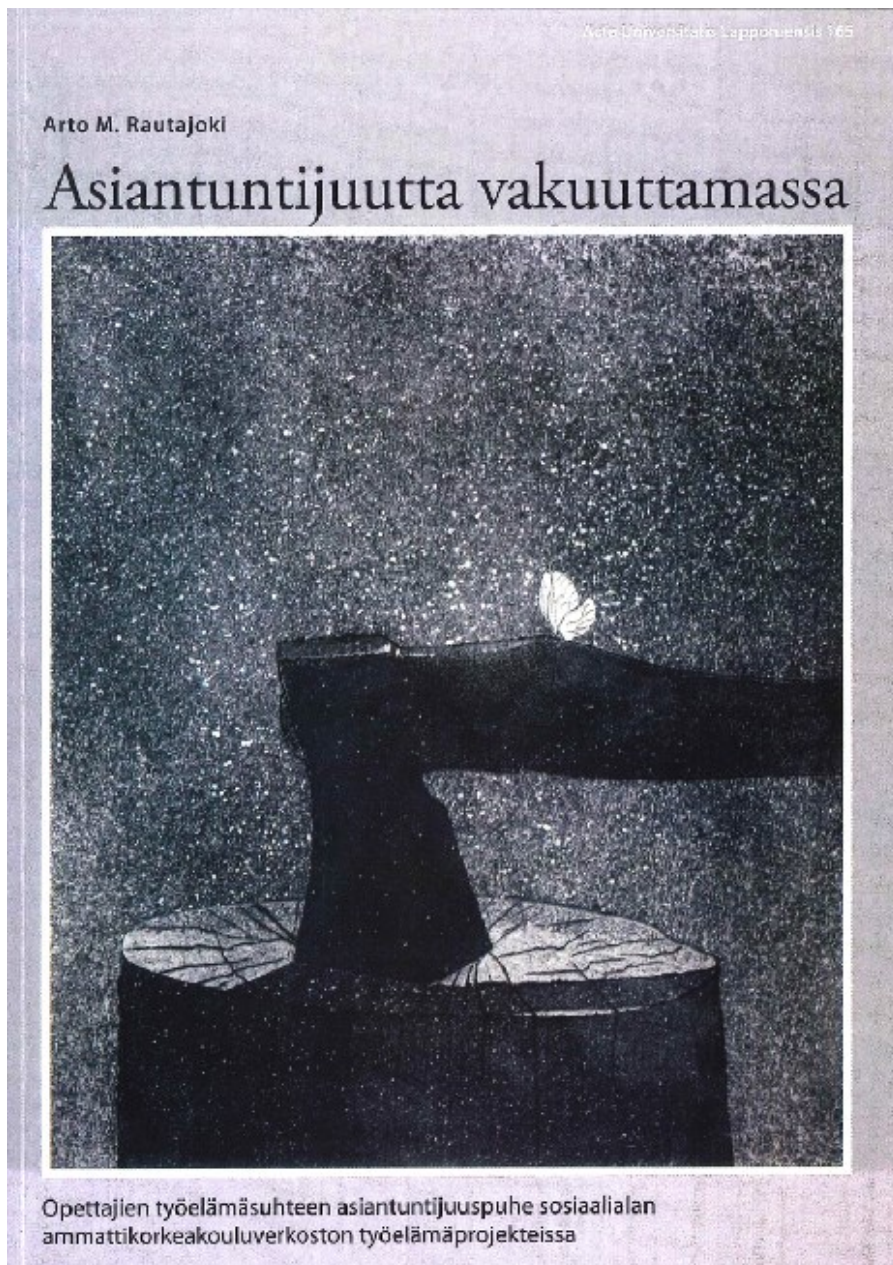
Kannen suunnittelu: Ulrika, Jenni
Kannen valokuva: Seppälä, Tiina



KUVA 9

Kemppainen, Tarja & Pohjola, Anneli & Koskinen, Simo & Urponen, Kyösti 1998: Sosiaalityö epävarmuuden oloissa.

Kannen suunnittelu: Sälevä, Mika

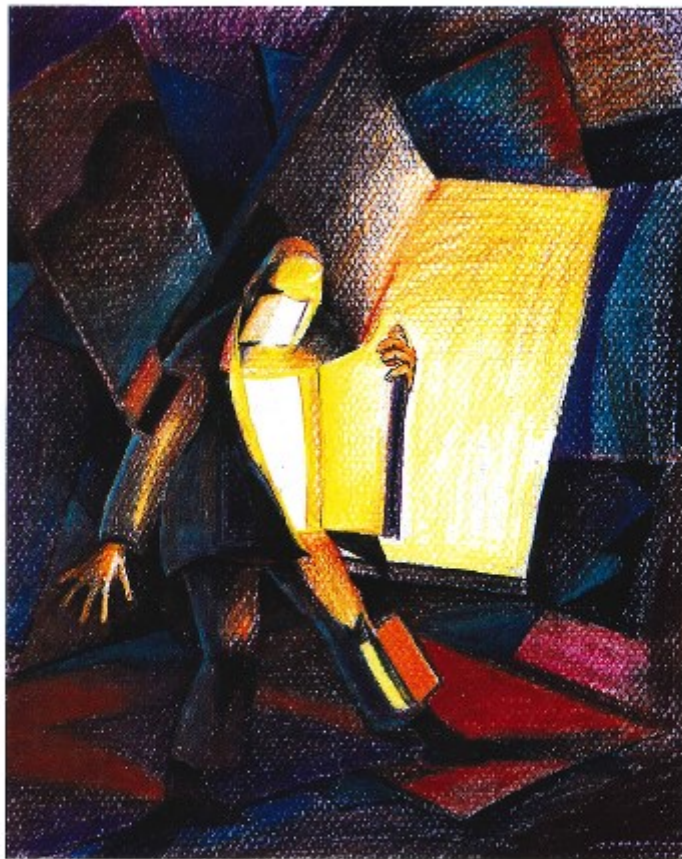


KUVA 10

Rautajoki, Arto M. 2009: Asiantuntijuutta vakuuttamatta. Opettajien työelämäsuhteen asiantuntijuuspuhe sosiaalialan ammattikorkeakouluverkoston työelämäprojekteissa.

Kannen suunnittelu: Rautajoki, Mikko.

LAPIN YLIOPISTON
YHTEISKUNTATIEETEELLISIÄ JULKAISUJA
C. Työpapereita
23



OPISKELLAKO VAI EI ?
Näkökulmia opiskelusta 1990-luvulla

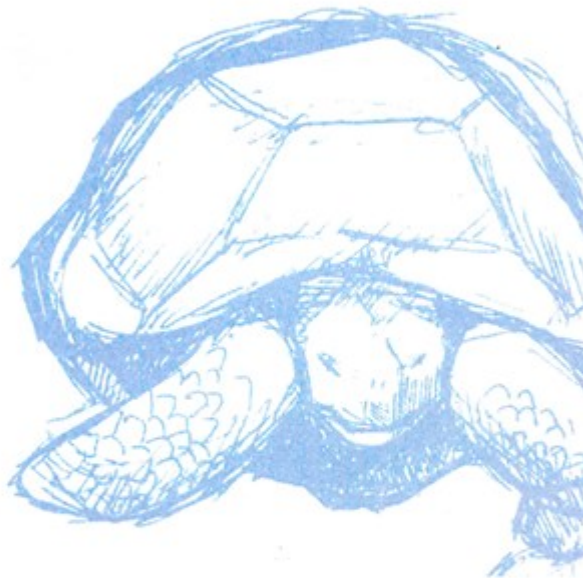
Toim. Leena Viinamäki

Rovaniemi 1997

KUVA 11

Viinamäki, Leena 1997 (toim.): Opiskellako vai ei? Näkökulmia opiskelusta 1990-luvulla.

Kannen suunnittelu: Sälevä, Mika



Maija Pelkonen

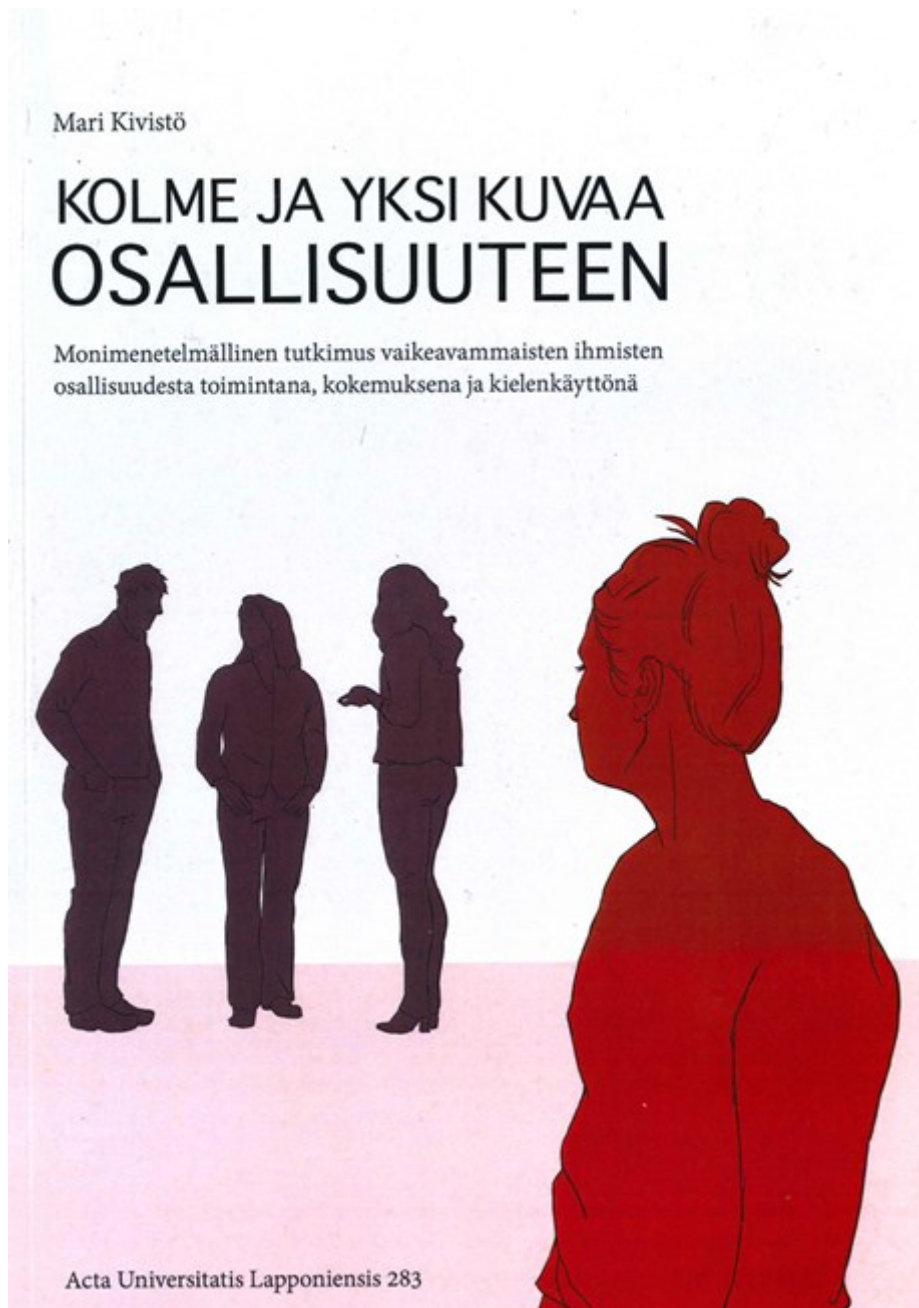
Vähän kerrallaan niin pääset pitkälle

– Tutkimus kehitysvammaisten työkeskusten
tuetun työllistymisen verkostoitumisesta

KUVA 12

Pelkonen, Maija 2003: Vähän kerrallaan niin pääset pitkälle – Tutkimus kehitysvammaisten työkeskusten tuetun työllistymisen verkostoitumisesta.

Kannen suunnittelu: Tekijä tuntematon



KUVA 13

Kivistö, Mari 2014: Kolme ja yksi kuvaa osallisuuteen. Monimenetelmällinen tutkimus vaikeavammaisten ihmisten osallisuudesta toimintana, kokemuksena ja kielenkäyttönä.

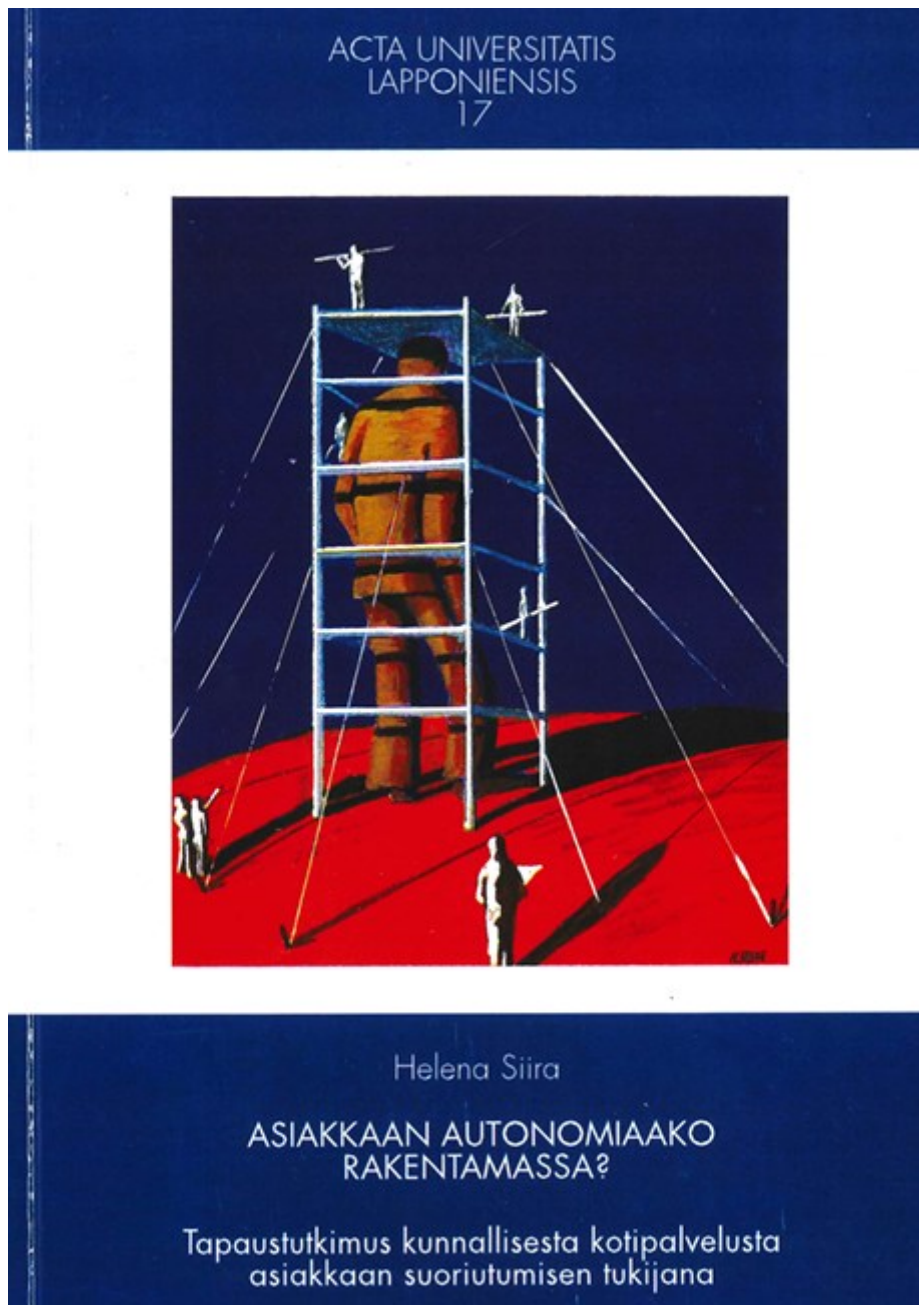
Kannen suunnittelu: Kangas, Tiina



KUVA 14

Nisula, Leila 2010: Vuorovaikutuskulttuuri ja sen jäsentyminen maahanmuuttajien työllistämismennuksessa.

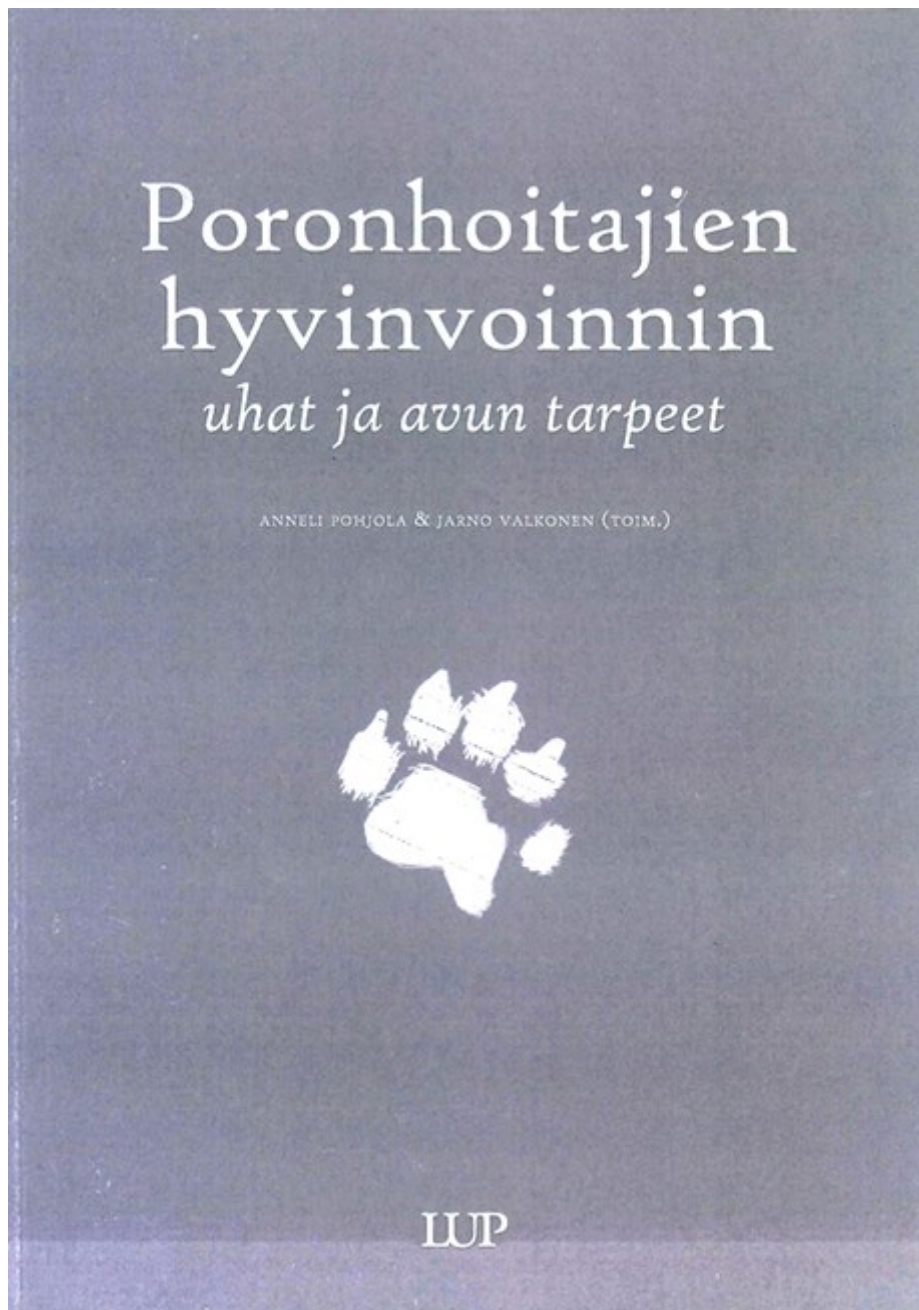
Kannen suunnittelu: Huuskonen, Niina



KUVA 15

Siira, Helena 1998: Asiakkaan automiaako rakentamassa? Tapaustutkimus kunnallisesta kotipalvelusta asiakkaan suoriutumisen tukijana.

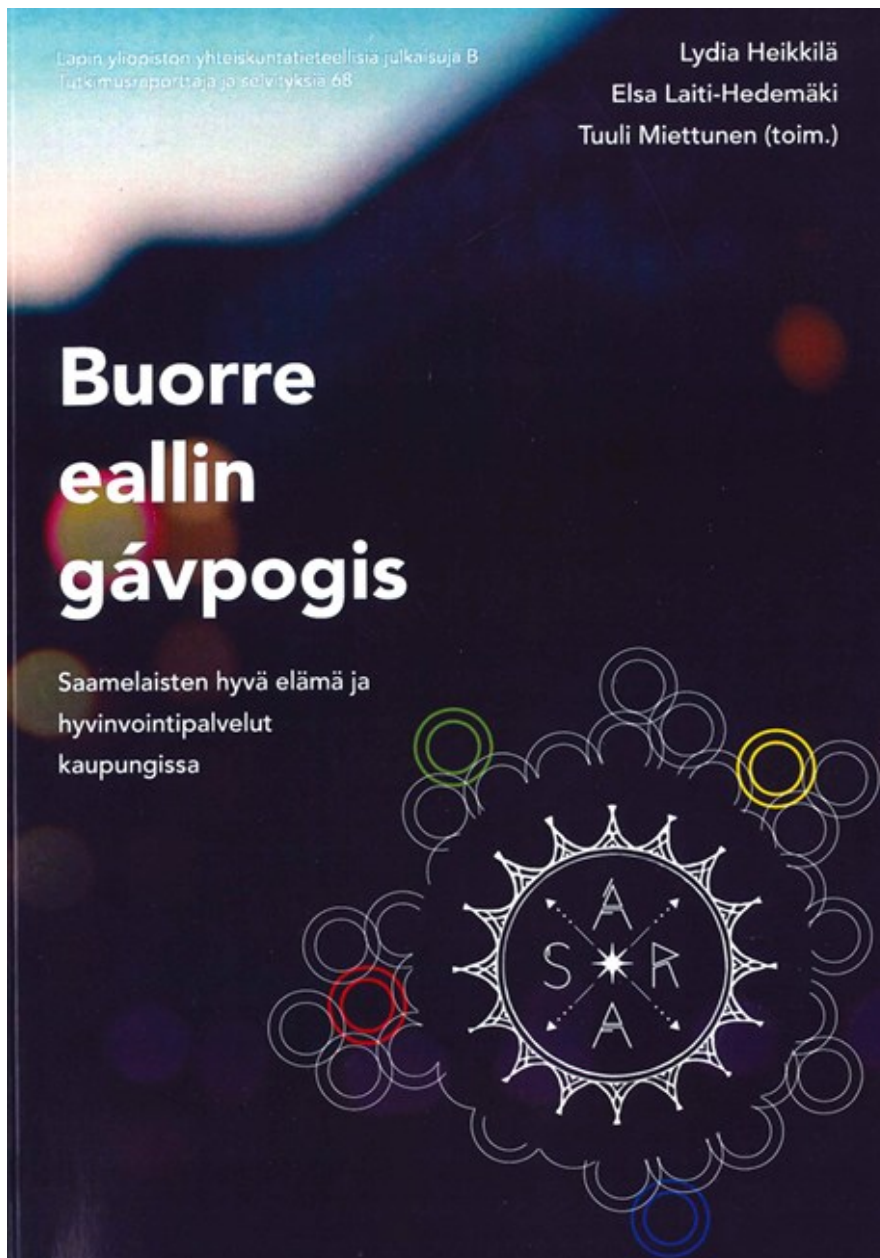
Kannen suunnittelu: Sälevä, Mika



KUVA 16

Pohjola, Anneli & Valkonen, Jarno (toim.) 2012: Poronhoitajien hyvinvoinnin uhat ja avun tarpeet.

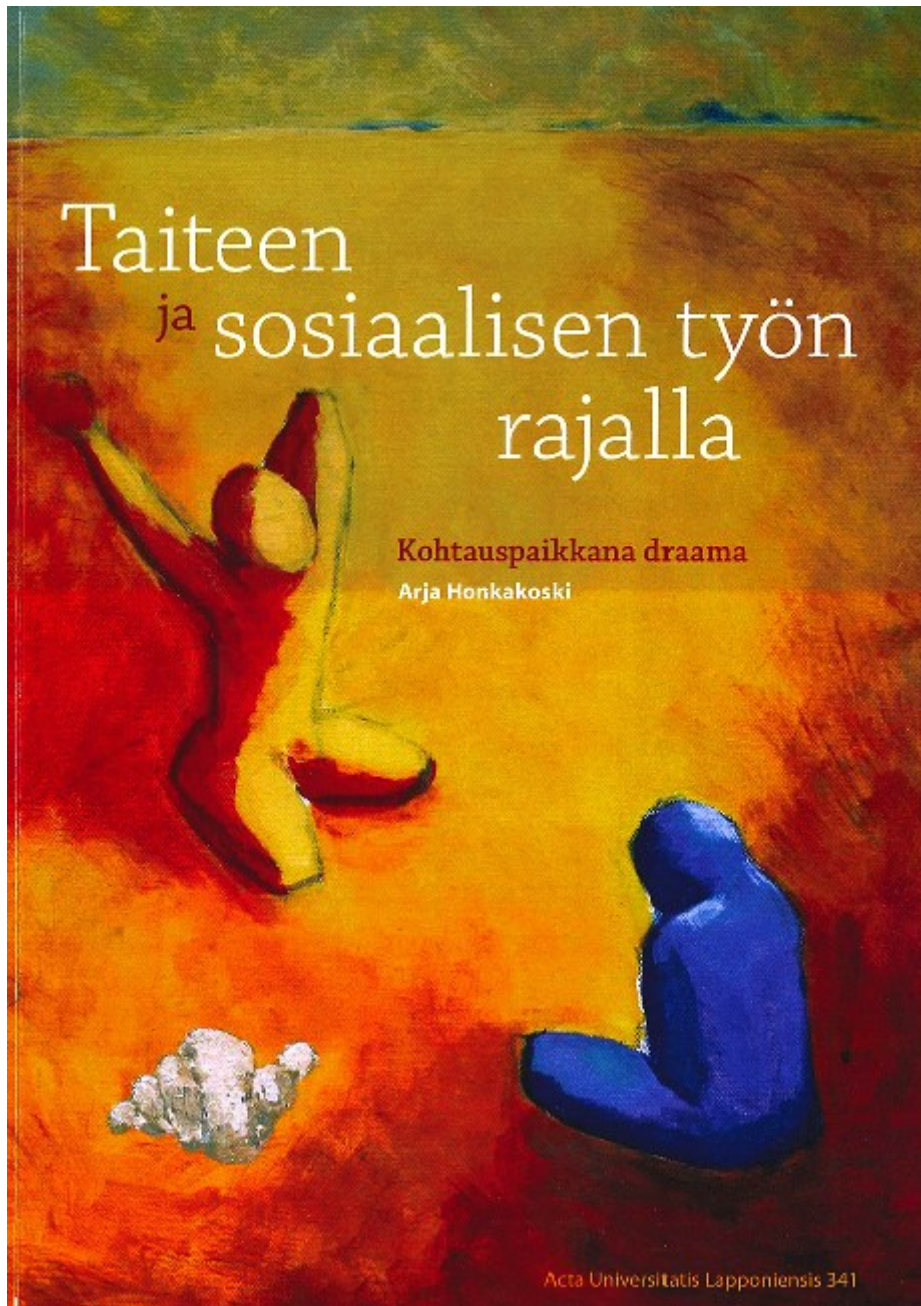
Kannen suunnittelu: Huuskonen, Niina



KUVA 17

Heikkilä, Lydia & Laiti-Hedemäki, Elsa & Miettunen, Tuuli (toim.)
2019: Buorre eallin gávpogis. Saamelaisten hyvä elämä ja hyvinvointi-
palvelut kaupungissa.

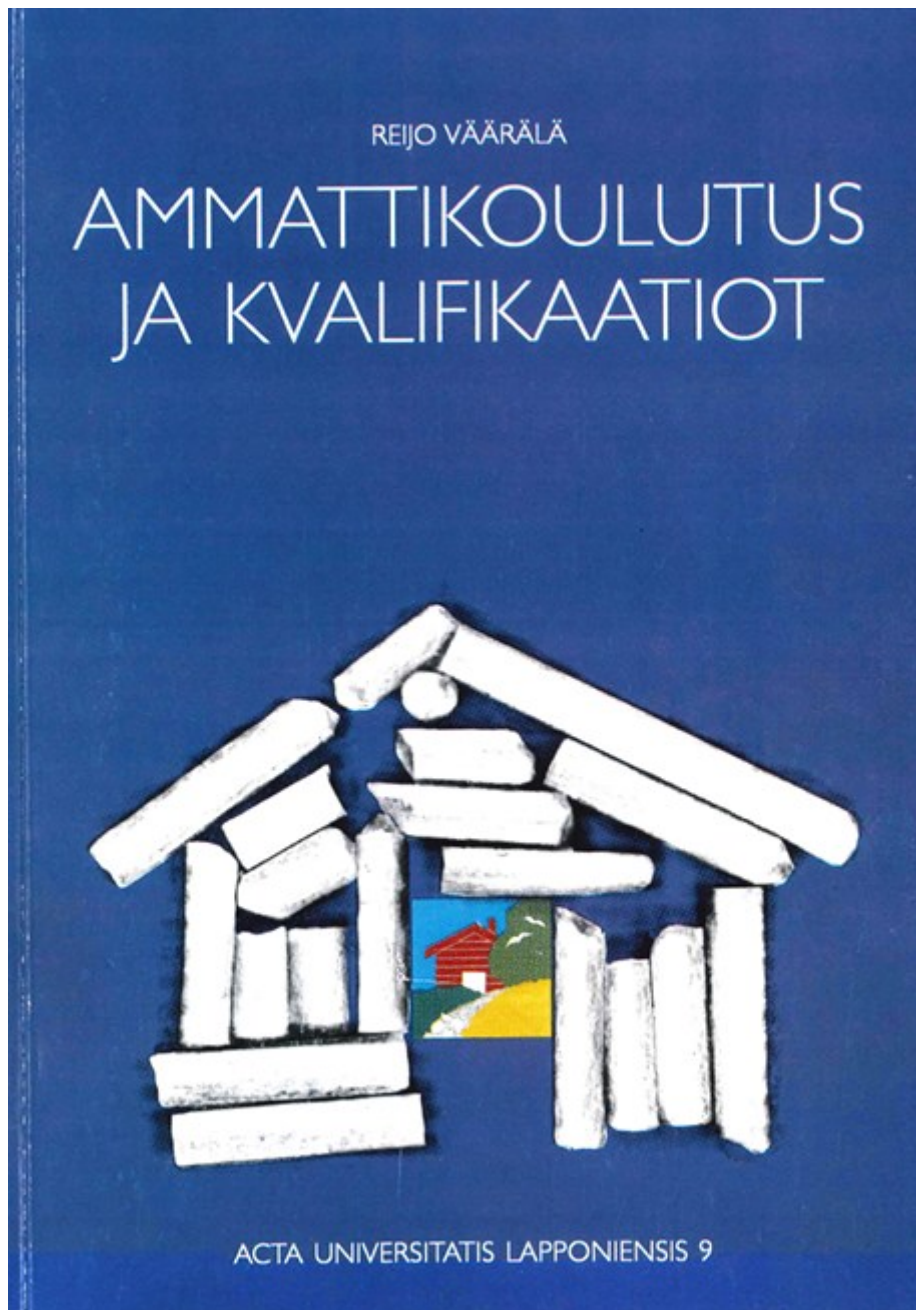
Kannen suunnittelu: Korpimäki, Mari



KUVA 18

Honkakoski, Arja 2017: Taiteen ja sosiaalisen työn rajalla. Kohtauspaikkana draama.

Kannen suunnittelu: Kursula, Elina



KUVA 19

Väärälä, Reijo 1995: Ammattikoulutus ja kvalifikaatiot.

Kannen suunnittelu: Nikula, Silja



KUVA 20

Koskinen, Simo 1994: Gerontologinen sosiaalityö vanhuspolitiikan mikrorakenteena.

Kannen suunnittelu: Helala, Tarja